ГРАДОВЕ
КАПИТАЛ
специално издание | март 2020

+ Топ 100 на най-големите компании >32
Градоустройство >26
Споделени пространства >51
Спирулина >54
Арт улици >64
Крафт бира >66

СТАРА ЗАГОРА

По пътя на промяната

До 2030 г. областта трябва да се раздели с въглищата. Периодът на трансформация е възможност за града да изгради и наложи нов имидж

X ANNIVERSARY EDITION

DEEP DIVE INTO THE FUTURE

DIGITALK

MAY | 28 & 29 | 2020

SOFIA EVENT CENTER

A MUST GATHERING FOR
EXECUTIVES, ENTREPRENEURS,
INVESTORS, CURIOUS MINDS AND
BUSINESS INNOVATORS

GET YOUR **EARLY BIRD TICKET**
TODAY AND **SAVE 80 EURO**

DIGITALK.BG

Между **стария** и **новия** свят

След само десетилетие област Стара Загора вече няма да е такава, каквато я познаваме. Регионът, който се радва на благосъстояние, силна икономическа активност и високи възнаграждения и носи репутацията на най-бързо развиващия се в България, ще бъде разтърсен от голяма промяна. Тя ще засегне неговия основен ресурс – въглищата и енергийните централи, които произвеждат ток чрез горенето им. Тези два сектора са гръбнак на местната икономика и осигуряват заетост на десетки хиляди хора и стотици свързани бизнеси. Сега заради поетия от Европейския съюз зелен курс, който цели да намали въглеродните емисии, въглищните централи трябва да бъдат принудително затворени до 2030 г.

За Стара Загора тази промяна ще има значителни икономически, социални и демографски ефекти, като най-видими те ще са в по-малките общини Гълъбово и Раднево.

Ако има добра новина, тя е, че областта изглежда достатъчно силна, стабилна и подготвена да преживее трудния път на енергийния преход. В региона се развиват много други перспективни индустрии като оръжейната, машините и производството на храни и напитки. През лятото на тази година в Стара Загора ще бъде открита индустриална зона „Загоре“, която трябва да събере заедно големите и растящите бизнеси. Една от основните цели на общинската власт е привличането на високотехнологични производства в района.

Накратко, наред с предизвикателствата промяната може да помогне за превръщането на Стара Загора в зелен, модерен и предпочитан от младите хора град, какъвто стана Пловдив.

А натрупването на енергия за стартирането на този процес е вече факт. Едно от доказателствата е гражданската инициатива за създаване на арт улица, която да освободи изкуството от институциите и да го приближи до хората. Расте и популярността на закритите споделени пространства за работа, социализация и култура. В областта се развиват много нишови и изключително интересни производства със сериозен потенциал. Сред тях са най-големите в страната производители на восъчни смеси и малц за пивоварната индустрия, лидерът в експорта на консерви и биотехнологичният стартъп, който култивира полезните водорасли спирулина. Вижте повече за тях и за лицата, които създават, а не просто изчакват промяната, на следващите страници.

Силвия Радославова

Управляващ редактор
„Специални издания“:
Бисера Станева

Главен редактор
Силвия Радославова

Автори:
Боряна Генчева
Десислава Лещарска
Ивайло Станчев
Калина Горанова
Лилия Игнатова
Мара Георгиева
Мартин Димитров
Мила Чернева
Сашка Панайотова
Светослав Тодоров

Фотографи:
Цветелина Белутова

Корица:
Иво Тодоров

Предпечат:
Калина Колибарска

Коректор:
Диляна Енчева

Реклама:
тел.: +359 2 4615 490
0884 314853

Адрес:
София 1000,
ул. „Иван Вазов“ 20
e-mail: gradove@capital.bg
тел.: +359 2 4615 300

Печат:
„Булвест Принт“ АД

Издател:
„Икономедиа“ АД,
София

Действителни собственици на настоящото издание са Иво Георгиев Прокопиев и Теодор Иванов Захов.

„Икономедиа“ няма отношение към поднесената информация в публикуваните в специалните издания реклами. Отговорността за съдържанието им е изцяло на рекламодателите.

© „Икономедиа“
Всички права запазени.
Възпроизвеждането на цели или на части от текстовете става след изрично писмено разрешение на „Икономедиа“.

Ехото на въглищата

Някои региони на Европа вече извървяха пътя на енергийния преход и имат готови решения и добри практики. На този етап стратегията на Стара Загора се свежда до отлагане на прехода

автор
Лилия Игнатова

Ако човек се загледа в икономическите показатели на Стара Загора, ще реши, че гледа втория най-голям град в България. Областта е най-бързо развиващият се регион през последното десетилетие, икономическата активност е висока, а средните заплати са на второ място след тези в София. Това, от една страна, се дължи на факта, че местната индустрия се развива бързо, но съществен фактор са и производството на електроенергия и въгледобивът в региона.

Днес икономиката на Стара Загора е изправена пред сериозно предизвикателство. Европа е поела изцяло зелен курс и се бори за намаляване на въглеродните емисии. Един от инструментите в тази битка е закриването на голяма част от въглищните централи на континента. Това ще има пряко отражение към макропоказателите и социалния живот в малките и силно зависими от дейността на централите и мините общини, сред които попадат старозагорските Гълъбово и Раднево.

Големият въпрос сега е как да се трансформира енергетиката, без това да има катастрофални последствия за регионалната икономика. Историческият опит показва, че преходът ще е труден, но в Европа вече се виждат и добри практики.

Колко важни са въглищата

През 2017 г. произведената продукция на територията на област Стара Загора се оценява на малко над 7.6 млрд. лв., а енергетиката и добивната промишленост са отговорни за 33% от стойността, сочат данните на местната търговско-промишлена палата.

Най-голям принос за произведената продукция имат общините Гълъбово и Раднево, където през 2017 г. енергийните дружества, американските централи "Ей И Ес Марица-изток" и "КонтурГлобал" и държавната ТЕЦ "Марица-изток 2", са произвели продукция за 1.9 млрд. лв., а "Мини Марица-изток" са отговорни за още 584 млн. лв. Оттук е видно, че всяко намаляване на активността на енергийния комплекс има силата да понижи растежа и обема на местната икономика.

Ефект надолу би имало и за пазара на труда и средните възнаграждения. По данни на Националния статистически институт през 2018 г. най-високи заплати в област Стара Загора предлагат именно секторите енергетика (2353 лв.) и добивна промишленост (1972 лв.) при средно за областта ниво от 1099 лв., което е третото най-високо в страната след София-град и област. Далеч на трето място е секторът на информационните технологии с 1287 лв.

На ниво общини възнаграждения над средните за областта получават само заетите в Раднево (1657 лв.) и Гълъбово (1610 лв.), става ясно от разпространените от Института за пазарна икономика (ИПИ) данни за 2017 г.

СРЕДНИ ВЪЗНАГРАЖДЕНИЯ В ОБЛАСТТА

Месечни, бруто в лв., 2018 г.

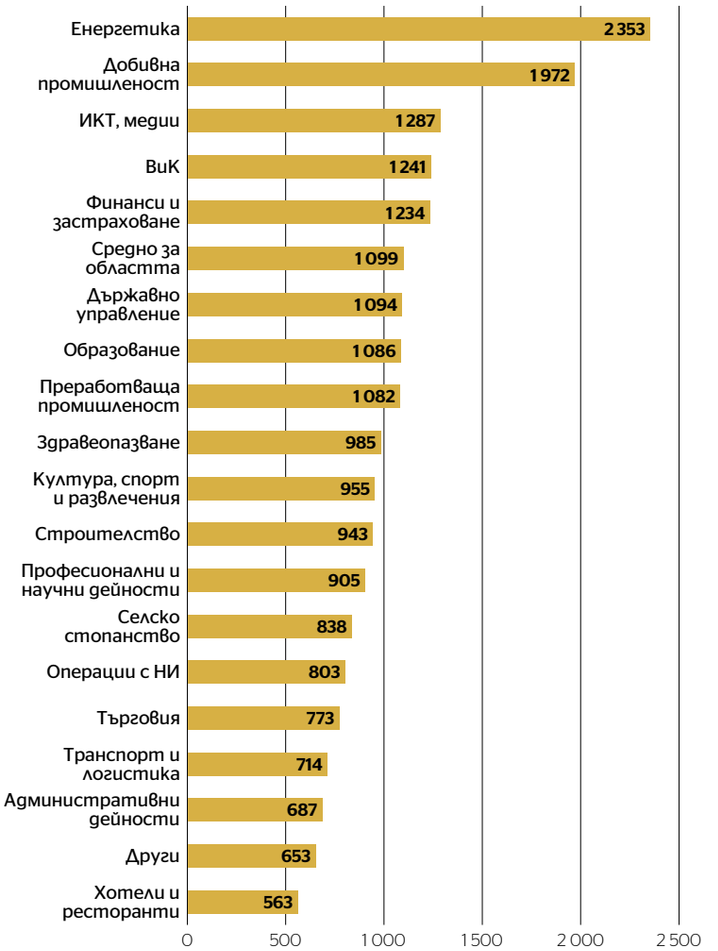

Източник: ИПИ, НСИ

СРЕДНИ МЕСЕЧНИ ЗАПЛАТИ ПО ОБЩИНИ

Бруто в лева през 2017 г.

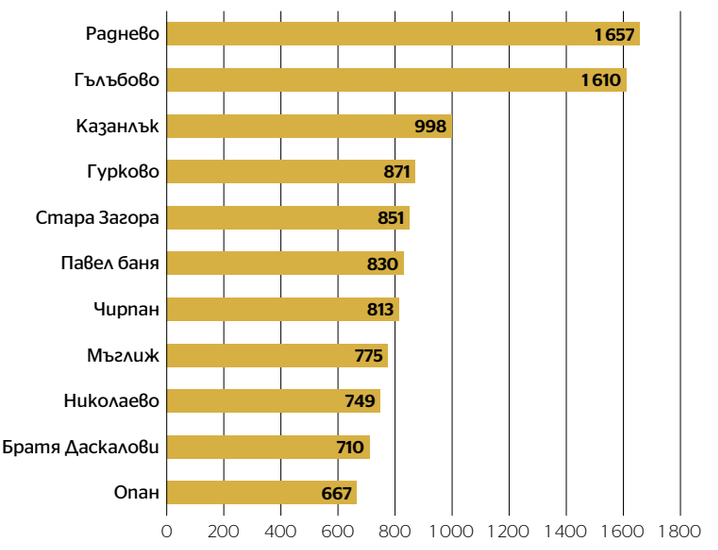

Източник: ИПИ, НСИ

Отвъд високите възнаграждения всяка турбуленция в енергетиката и добива на въглища в региона ще засегне между 12.5 хил. и 15 хил. души, които работят в двата сектора. Това е по-малко валидно на областно ниво, където заетите са общо 104 хиляди през 2018 г., но за Гълъбово и Раднево би било катастрофално, тъй като двата сектора пряко осигуряват доходите на съответно 44% и 76% от всички работещи на територията на двете общини. Отделно от пряко наетите в енергийния комплекс засегнати ще бъдат още хиляди заети в спомагателните индустрии като финансовите услуги, ремонт и обслужване, доставка на консумативи, търговия и др. Около топлоелектроцентралите в района гравитират много свързани бизнеси, които осигуряват транспорт, храна, облекло и медицински услуги за работещите там.

При затваряне на централите и мините съществува потенциална опасност от социална криза, която би довела до миграция към други градове, а това би имало необратими последици за областта.

Изводите от десетки доклади, изследвали ефектите от закриването на въглищни централи в Европа, са аналогични – ефектите на национално ниво не са значителни, но на общинско ниво, където местната икономика е тясно свързана с дейността им, ефектите могат да бъдат пагубни. Пример за това е полският регион Валбжих, където затварянето на мините през 90-е години е оставило без работа 14 хил. души, безработицата е останала висока в продължение на години, увеличили са се и социалните дисбаланси.

Да изкараш хората от мините и централите

Един от възможните пътища в енергийния преход е за- >4

местване на текущите мощности с възобновяеми източници на енергия. Това обаче няма да компенсира загубата на работни места.

"Нисковъглеродна икономика може да не създаде достатъчно работни места в регионите, където се губят такива. По същия начин създаването на зелени работни места може да не се случи едновременно или със същото темпо, както се случват загубите на работни места", пишат експерти от ООН в свой доклад от 2016 г.

Идеята, че старозагорският бизнес може да поеме новоосвободената работна ръка от енергийния комплекс в преработващата промишленост и строителството заради сходната образователна структура на работещите, изглежда по-реалистична. Безработицата в Стара Загора е рекордно ниска, а икономическата активност е висока, което означава, че местният бизнес търси нови служители. Добри перспективи предлага и работата по Индустриална зона "Загоре".

Бизнес активността, съответно и търсенето на кадри в Стара Загора може да бъде стимулирано допълнително и чрез изграждането на големи инфраструктурни проекти, какъвто е този за тунела под Шипка.

Но в търсенето на алтернативи за заетост в райони, силно зависими от въгледобива, трябва да се вземат предвид и други неща. В Полша например образователното ниво на миньорите е относително ниско, компетенциите им са тесни, а голямата разлика в заплащането между сектора и други браншове прави хората по-малко склонни да сменят месторабота си. Дори и да има вариант, в който да се премине към други сектори, ще бъде нужна целенасочена

К | ЗАЕТИ В ЕНЕРГЕТИКА И ДОБИВ

По общини, в брой

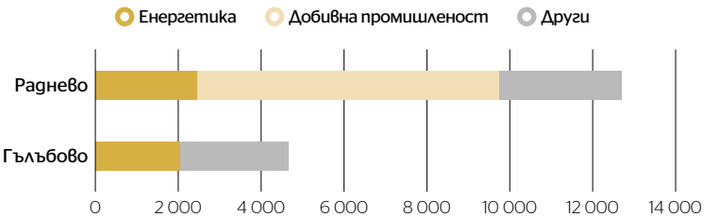

Източник: Икономически годишник 2019, ТПП-Стара Загора

К | ПРОИЗВЕДЕНА ПРОДУКЦИЯ

По общини в млн. лв., 2017 г.

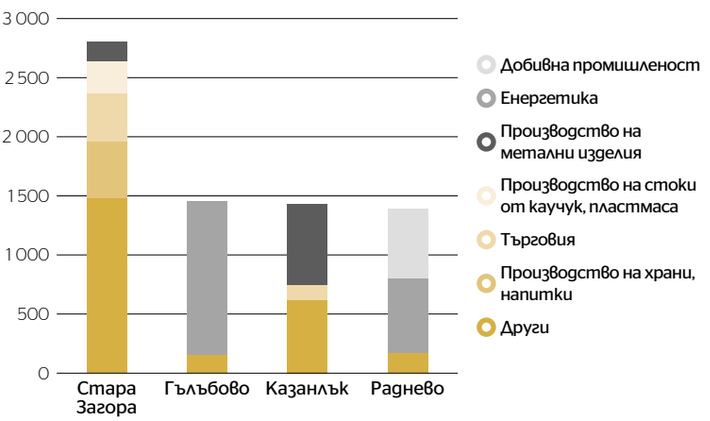

Източник: Икономически годишник 2019, ТПП-Стара Загора

програма по преквалифициране, било то от бизнеса или публична.

България не само не е възпрепятствана да поеме този курс, но и може да се възползва от значителната финансова подкрепа от Фонда за справедлив преход на ЕС за него (виж текста на стр. 6 "Какво дава ЕС в замяна на въглищата").

Сред добрите европейски практики са осигуряването на финансова подкрепа за хората, които напускат мините и минават към друг сектор, съкращаването на квотите за подобни програми в училищата и осигуряването на курсове за преквалификация, стимули за фирмите от други сектори, за да наемат напускащите работници на относително подобри условия на заплащане. Значително ограничаване на заетостта може да бъде постигнато чрез замразяване на наемането на нови хора и нормалното пенсиониране на възрастните служители.

Добър пример за ефективен преход е германската област Рур, в която броят на работещите във въгледобива намалява от 473 хил. през 1957 г. до 11.5 хил. през 2013 г. В резултат на интензивни преговори между социалните партньори през 90-те години са стартирани програма за преразпределение на работещите към други сектори, ограничено е увеличението на заплати, въведено е ранно пенсиониране и свързани с него компенсации. Местната Ruhr Coal AG създава образователен център, който да поеме управлението на прехода на пазара на труда. Идентифицирани са съществуващите и нужните в бъдеще умения на местно ниво, установени са приоритетни области. За всеки служител е създадена индивидуална стратегия за преминаване към друга работа.

На теория закриването на електроцентралите и мините няма да срине местните икономики, но ще има видими ефекти върху тях.

Преди да започне този процес обаче, минават десетки години, в които местни работодатели, синдикати и политици приемат, че статуквото не може да бъде запазено.

На фона на множеството доказателства от досегашния европейски опит, че колкото по-рано се приеме екшън план, толкова по-безпроблемно би се случил един такъв преход, в България засега не се предприемат никакви действия по изготвяне на такъв. Още повече Стара Загора не планира изобщо да затваря централите си. "Трябва да си осигурим подълъг хоризонт за действие. Някои от централите ще затворят по естествен начин, когато свършат въглищата. Но защо трябва да ги затваряме преждевременно", коментира председателят на местната търговско-промишлена палата Олег Стоилов.

Новата реалност

Но дори в алтернативен сценарий, в който няма поскъпващи квоти, няма натиск от ЕС, не са нужни нови технологии и всичко продължава постаромy, енергийният комплекс пак ще има нужда от преструктуриране. В централите и мините работят повече хора, отколкото са нужни, а загу-

бите и дълговете се трупат. Възможно е в един момент да се окаже, че ТЕЦ „Марица-изток 2“ може да продължи да работи, но задлъжнялостта е толкова висока, че това да е нерентабилно.

Същевременно светът става все по-енергоефективен. Според сметки на френския тинк-танк IDDRI, който прогнозира развитието на компаниите в добива на въглища в Полша, дори при сценарий, в който цените на квоти останат ниски, няма поставени цели за дела на възобновяемата енергия и т.н., потреблението на електроенергия, добита от въглища, ще намалява, а с това и броят на работещите в сектора в Полша. Причините са модернизацията на индустрията, растящата производителност на труда и фокусът върху производството на по-енергоефективни превозни средства. По техни оценки работните места в мините, транспорта и преработката на въглища ще намалеят от 131 хил. през 2010 до 81 хил. през 2050 г., а в енергетиката, захранвана от въглища - от 29 хил. до 11 хил. през същия период.

Британският тинк-танк E3G също публикува доклад по темата през 2019 г., който обхваща въглищни региони в Чехия, Полша, Словакия, Гърция. “Във всички тези държави въглищата са основна част от енергийния микс, но производството им намалява в резултат на понижение на конкурентоспособността на сектора”, пишат експертите.

Във всички случаи в енергетиката, базирана на въглища, предстоят промени, които не могат да бъдат игнорирани. България засега не е активна и няма визия как ще развива сектора си в тази нова реалност. Изчакването, уви, само ще повиши цената, която на финала ще се плаща от всички. К

Плененият **енергиен преход**

Решенията за бъдещето на въглищната енергетика зависят изцяло от държавата, която се бави с политиките и мерките и създава несигурност

автор
Ивайло Станчев

След десетилетия, фокусирани върху въглищата и енергетиката, Стара Загора и регионът са изправени пред драматичен обрат. Само след 5 години това, което мнозина приемат за даденост, ще започне да се променя, и то много по-бързо, отколкото хората и местните икономики могат да се адаптират. И макар че за промяната се говори отдавна, сега часовникът, отмерващ времето за нейната реализация, ускорява ход.

Заради плановете на ЕС да постигне въглеродно неутрална икономика до 2050 г. и вече съгласуваните по-високи цели за намаление на парниковите газове до 2030 г. изгарянето на въглища за производство на ток ще бъде принудително преустановено до края на идващото десетелиетие. За България това е основно политически въпрос, а за Стара Загора - сериозно предизвикателство, което ще има икономически, социални и демографски последствия.

Благосъстоянието на областта е силно зависимо от добива на въглища и изгарянето им за производството на ток. Тези дейности са гръбнак на старозагорската икономика, но и от стратегическо значение в национален план, защото топлоелектроцентралите (ТЕЦ) в региона произвеждат 40% от електрическата енергия на страната.

Въглища в предизборна година

В изпълнение на политиките на ЕС България е разработила Национален план за енергетиката и климата, който предвижда ТЕЦ да започнат да се затварят постепено още през 2025 г. Проблемът е, че все още това не се обявява в прав текст и правителството създава илюзорни очаквания, че въглищният модел може да работи още десетилетия. Затова и настроенията в Стара Загора засега остават оптимистични и протекционистични.

Истината обаче е, че ако не се вземат мерки за т.нар. енергийна и икономическа трансформация, които да осигурят нови възможности >6

Какво дава ЕС в замяна на въглищата

Приблизително два милиарда евро е субсидията, която България ще получи в следващите седем години, за да премине към нисковъглеродна икономика и да се справи със социалните последици от тази значителна трансформация. За да използва тези средства обаче, страната ще трябва да пренасочи в същата посока над 1.2 млрд. евро от държавния бюджет и бъдещите оперативни програми, а още 4.5 милиарда евро могат да дойдат от заеми и частни инвестиции. Така общата сума за енергийния преход достига близо 8 млрд. евро. На този етап е трудно да се каже дали тя ще бъде достатъчна.

Близо половин милиард евро от общата субсидия за България ще дойде от Фонда за справедлив преход (ФСП) на Европейската комисия, който ще финансира най-сериозно засегнатите региони от европейската климатична политика. Той беше предложен през 2018 г. в отговор на съпротивата срещу климатичните амбиции на ЕС от страните, които са силно зависими от въглищата - Полша, Чехия и България. Фондът ще е достъпен за всички страни членки, но средствата от него ще се разпределят по формула, която отчита въглеродната интензивност на икономиките, социалния ефект от прехода, както и капацитета им за усвояване. За да се възползват от средствата от фонда, страните членки трябва да изготвят специални планове за трансформация на регионите, които са засегнати от енергийния преход - естествено в тях трябва да има заложен график за затваряне на въглищната индустрия.

ЕК също така иска да види конкретни цели в националните планове за енергетиката и климата до 2030 г., които ще са в основата на специалните планове за трансформация на регионите. Обсъждането на тези планове между ЕК и страните членки трябва да започне в края на март.

ФСП ще финансира три направления: запазването и създаването на нови работни места в засегнатите региони (например помощ за предприятия да намалят емисиите си), преквалификация на заетите, както и справяне с екологичните и инфраструктурните последици от енергийния преход (например рекултивация на мини). Фондът няма да може да се използва директно за инвестиции в нови енергийни мощности. Общо предвидените пари по тази линия са 1.7 млрд. евро, като за няколкото общини, в които те биха се излели, това би имало съществено значение.

Други около 450 млн. евро ще дойдат от Модернизационния фонд, в който влизат част от приходите от продажбата на въглеродните квоти. С тях може да се финансира преходът към по-чистоенергийни технологии както в енергийния сектор, така и в индустрията.

Държавата и частният бизнес ще могат да се възползват и от 4.5 млрд. евро от "Плана за инвестиции за Европа" (досега по-известен като плана "Юнкер") и специалната гаранционна схема за публичните власти. Част от тези средства ще могат да се ползват за нови енергийни мощности, но не и за АЕЦ "Белене" или преминаването на газ на съществуващите ТЕЦ.

за региона и да превърнат промяната в двигател на растежа, ще се стигне до големи съкращения не само в централите, но и в мините. А това е равносилно на икономически и социален колапс, който ще разтърси сериозно областта. Колкото по-дълго се отлага промяната, толкова повече хора ще правят грешен избор за професията си и след това ще става по-скъпо и болезнено те да бъдат пренасочени.

За да премине гладко и безболезнено голямата енергийна трансформация, е нужна най-вече политическа воля. Такава обаче засега също липсва. Дори само ограничаването на производството на въглища би довело до мащабни протести и възможности за падане на правителството. Ето защо властта предпочита комфорта на статуквото. Това се потвърди в средата на февруари, когато Народното събрание задължи правителството на всяка цена и въпреки заплахата от европейски санкции да спаси от фалит държавната ТЕЦ "Марица-изток 2". В резултат работодателските организации се обявиха против държавна помощ и поискаха оставки, а синдикатите излязоха с контрапозиция и заплашиха с протести. В годината преди парламентарните избори правителство със сигурност ще заеме страната на вторите. Отлагането на решения, разбира се, ще има своята по-висока цена в бъдеще.

Посоката е ясна, пътят - не

Основният парадокс на българската политика е, че в Брюксел не се чуват никакви критики към новия курс на Европа, а на местно ниво се говори за защита и светло бъдеще за въглищата.

"Българското правителство стои твърдо зад този тип мощности, зад българските миньори и нашите колеги. Те трябва да бъдат спокойни за своите работни места, за бъдещето на комплекса", казва министърът на енергетиката Теменужка Петкова. Това от гледна точка на краткосрочните политически цели е оправдано. Но когато страната е сложила подписи под европейското климатично законодателство и е поела ангажимент да ограничи до минимум използването на въглища до 10 години, подобни заявления са по-скоро опасни. Те дават илюзорна сигурност за хората в региона на Стара Загора и не стимулират по никакъв начин новите идеи и инвестиции, включително в образованието.

Защита, но на каква цена

"В нашия интегриран план много ясно сме заявили, че без въглищните централи българската електроенергийна система не би могла да функционира нормално. До 2030 г., докогато е срокът за този интегриран план климат – енергетика, ясно сме заявили, че ще продължим да разчитаме на тях като основна базова мощност в българската електроенергийна система", казва още министър Петкова. В края на 2019 г. обаче самата тя представи проекта на същия този интегриран план и в него бе записано, че делът на енергията от въглищни ТЕЦ ще започне да намалява след 2025 г. - от сегашните около 45% той ще се свие до 30 на сто през 2030 г., а пет години по-късно ще е само 15%.

Освен това за разлика от Полша България пропусна (по неясни причини) възможността чрез механизъм за капацитети да дава финансова подкрепа на ТЕЦ на въглища след 1 юли 2025 г. А без такава те едва ли ще могат да просъществуват заради разходите за CO2 и е много вероятно

още след 5 години краят им да настъпи по чисто финансови причини. Дори и това да не стане, малко по-късно очакваните нови европейски екологични норми (за емисиите от големите горивни инсталации) със сигурност ще ги приунудят да се откажат от въглищата.

От тази гледна точка ключовото в момента е да се отговори на въпроса кое е по-важно за България - да поддържа с цената на огромен финансов ресурс въглищната енергетика още 10-15 години или да се опита да направи трансформация и да има електроенергия на конкурентни цени. Очевидно е, че не може и двете.

Решението на Народното събрание, с което се разреши да бъдат дадени стотици милиони за спасяването на държавната ТЕЦ "Марица-изток 2" въпреки негативното становище на ЕК и липсата на каквито и да е реформи, показва, че се залага на първия сценарий. Това обаче е доста рискована игра, тъй като в един момент парите за изкуственото поддържане на въглищната енергетика може да свършат или пък Брюксел да наложи тежки санкции заради неправомерната държавна помощ.

Следващата крачка

Същото решение на парламента за спасяването на ТЕЦ "Марица-изток 2" задължава правителството да се включи и в европейската платформа "Въглищни региони в преход". Тя съществува от три години, но досега България не се е присъединила към нея въпреки многократните покани от страна на еврокомисията. Нелепото е, че правителството отдавна иска да се включи в тази платформа, но синдикатите упорстват и плашат със стачки на енергетиците. Последно въпросът е бил обсъждан в началото на януари. "Участниците в заседанието се обединиха около становището, че за да отговорим по адекватен начин на предизвикателствата, свързани с климатичните промени, следва да обсъждаме перспективите пред въглищните региони заедно с другите държави, засегнати от трансформацията", казаха в писмен отговор до "Капитал" от енергийното ведомство, но до подписване на консенсусно решение така и не се е стигнало.

Платформата "Въглищни региони в преход" не представлява нищо друго освен дискусионен формат, в рамките на който не могат да се вземат обвързващи решения или ангажименти за закриване на миниите или на въглищните централи, каквито са страховете на синдикатите. Тя служи основно за обмяна на опит и идеи за това как да се случи преходът от въглища към нисковъглеродна енергетика.

България, макар да не смята да променя съществено политиката си към въглищата в следващите 5 години, има възможност за правилни ходове в енергийния преход. Това е шанс да се запазят хиляди работни места в сектора. Но и с тези ходове местната икономика на Стара Загора безспорно ще трябва да потърси алтернативи за растеж. |K

Промяната отвътре

Най-вероятното бъдеще за въглищните централи към момента изглежда използването на природен газ

автор
Ивайло Станчев

Влагането на биомаса и RDF също е решение, но към тези горива има силно негативно обществено мнение.

Осигуреният от правителството комфорт за работата на въглищните централи на практика означава, че поне до 1 юли 2025 г. работещите в енергийния комплекс "Марица-изток" няма да усетят съществена промяна. По всяка вероятност България ще получи разрешение от ЕК да въведе механизъм с търгове за капацитети, който по същество представлява законов начин да се доплаща на въглищните централи, така че да продължават да работят. Той би могъл да осигури необходимите приходи за поддържането на ТЕЦ "Марица-изток 2" и да замени дългосрочните договори на частните "Ей И Ес Гълъбово" и "КонтурГлобал Марица-изток 3".

Какво ще стане след тази дата обаче е трудно да се прогнозира. Най-логично изглежда въглищните централи да ограничат до минимум дейността си, след като спре държавната помощ. От друга страна обаче, България ще има нужда от електроенергия, над 40% от която сега се произвежда именно в ТЕЦ. Казано иначе, централите или трябва да прибегнат до нов тип гориво, което отделя по-малко CO_2 емисии, или цената на тока да се повиши толкова, че да могат да си плащат квотите.

Обречена да губи

Държавната ТЕЦ "Марица-изток 2" вече е изготвила модела за бъдещото си функциониране, който предстои да бъде одобрен от държавата. Проблемът е, че според него централата ще продължи да трупа загуби дори да се изпълни планът за оздравяването й. Накратко се предвижда част от дълговете към БЕХ (които са вече общо над 1.2 млрд. лева) да се преобразуват в капитал, което поне на хартия значително ще подобри финансовите показатели на дружеството. След това се предлага спешно да се вземат нови мерки, така че "да се осигурят оперативни приходи в достатъчен размер за нормалното функциониране на дружеството", което се изразява в административно изкупуване на електроенергия по непазарни цени, без да се правят оптимизации.

Дори и при тази схема обаче сметките пак не излизат. Моделът показва, че приходите на централата биха могли да се повишат от 658 до 888 милиона лева, но разходите също нарастват - от 876 на 891 милиона. Освен че дружеството би продължило да губи, макар и само 3 млн. лв., не е ясно как подобна мярка със задължително изкупуване на енергията му ще се отрази на целия енергиен пазар. За да работи ТЕЦ "Марица-изток 2" с по-голямо натоварване, участието на другите производители като АЕЦ "Козлодуй" и т.нар. американски централи трябва да се намали.

Възможното решение

Около 350 млн. евро би струвало изграждането на изцяло нова 500-мегаватова паро-газова мощност. Такава може да има както на площадката на "Марица-изток 2", така и при частните "Ей И Ес Гълъбово" и "КонтурГлобал Марица-изток 3". От подобна инвестиция би имало поне две преки ползи. Едната е, че газовите инсталации ще може да работят и след 2030 г., което пък ще осигури работа за част от работниците. Другата е, че това ще гарантира сигурността на енергийните доставки, защото газовите турбини са много по-гъвкави за управление и биха били от полза при очакваното увеличение на ВЕИ мощностите.

Проблем при тях обаче ще бъде намирането на финансиране, тъй като например Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) взе решение да не подкрепя енергийни проекти с емисии над 220 мг/кВтч, каквито са най-ефективните газови централи. На практика ЕИБ ще отпуска заеми само за проекти, които освен електроенергия произвеждат и пара, която може да се оползотворява - дали за индустриални нужди, дали за битово отопление. Което ще доведе до диферсификция на подобни мощности от Маришкия басейн.

За да се случат газови ТЕЦ, обаче е необходимо да има сигурни доставки на природен газ, и то при конкурентни цени. Такива биха могли да бъдат постигнати чрез газовата връзка с Гърция, която впрочем минава именно през комплекса "Марица-изток и стига до Стара Загора. Чрез нея България ще има достъп до газ от Каспийския регион, както и до LNG от гръцките терминали. При последните посещения на премиера Бойко Борисов и енергийния министър Теменужка Петкова в САЩ стана ясно, че геополитическият интерес на американците е

Мините имат огромно поле за оптимизации чрез използване на ВЕИ.

свързан именно с доставките на газ за България, а оттук и за Украйна.

Боклук и слама

За разлика от трите големи ТЕЦ в комплекса "Марица-изток" свързаната с Христо Ковачки "Брикел" планира да отговори на предстоящите промени в сектора чрез замяна на част от въглищата с биомаса и RDF отпадъци. Въпреки че срещу последните има силно обществено недоволство, те са определени от ЕС за въглеродно неутрални и част от кръговата икономика. Затова използването им освен преки спестявания от по-малкия разход на въглища икономисва и значителна част от разходите за CO_2 емисии.

За да се случи това, "Брикел" вече е подала в регионалната екоинспекция на Стара Загора заявление за ново комплексно разрешително. От него става ясно, че централата планира да използва на денонощие до 979 тона биомаса, до 96 тона неопасни отпадъци и до 490 тона нефтошисти. Най-общо биомасата се предвижда да се осигурява като отпадък от горското и селското стопанство (слама), а за неопасните отпадъци (RDF и други) се посочва, че основният източник ще са регионалните центрове за управление на отпадъците.

Като част от проекта до края на следващата година "Брикел" смята да изгради предкамерна скарна пещ за съвместно изгаряне на биомасата и отпадъците, след което остатъкът ще се подава към въглищна мелница, а газовете - към пещната камера на енергийния котел. Предкамерната пещ ще има байпасен газоход за димните газове, който ще се използва, ако се наложи аварийно спиране на енергийния котел. Проблемът е, че такива спирания не са рядкост в "Брикел", а ако не стигнат до енергийния котел, където температурата е достатъчно висока, токсичните газове може да не се разградят докрай - при изгаряне на отпадъци се отделят и много други вещества освен типичните за въглищата, включително опасните диоксини, фурани, тежки метали и др.

Слънце в мините

Държавните "Мини Марица-изток" са преките заплашени от новия зелен курс на ЕС, тъй като дейността им ще бъде засегната от спирането на ТЕЦ, които потребяват въглищата им. Въпреки това има мерки, които мините могат да приложат, за да останат конкурентни по-дълго време, а и да не се налага да правят резки съкращения на служителите си. Едно такова решение е да се изградят соларни паркове върху старите рудници, които така или иначе не се използват за друго. Подобен ход би имал полза най-вече ако генерираната слънчева енергия се използва за собствени нужди, тъй като най-големият разход за дружеството е токът - около 100 млн. лв. на година.

Анализите сочат, че върху наличните терени могат да се изградят слънчеви централи със стотици мегавати мощност. В бъдеще пък, когато дейността на мините спадне, слънчевата енергия ще може да се продава на енергийната борса и съответно да генерира приходи. А поддържането на панелите все пак ще осигури известна заетост. К

Стара Загора „поумнява“ дигитално

Как телеком операторът „Виваком“ трансформира публичното пространство в Града под липите

Дигиталните технологии променят света, в който живеем. И то със скорост, която обикновено е много по-голяма от бързината, с която успяваме да учим нови неща. Вече едва ли можем да прекараме дори няколко часа без своя смартфорн и без полезните приложения, инсталирани на него. Само се замислете кога беше последният път когато попаднахте в непознат град и не се наложи да ровите в Google Maps, за да се ориентирате...

Съвсем по друг начин обаче стоят нещата, когато става дума за способността на нашите деца да се адаптират към дигиталния свят. На практика те „се срещат“ с мобилните устройства от най-ранна възраст. Това е и основният начин, по който подрастващите възприемат заобикалящата ги реалност.

„Това е бъдещето. Имам две малки деца – едното е на пет, другото - в четвърта група в детската градина, т.е. на почти седем. Вкъщи имам таблет, с който те играят, и това ги постоянно развива. На практика вече могат да правят всичко с него. Например дъщеря ми все още не може да чете, но знае как се казва нейният аудиоучебник и го активира с гласова команда“, споделя Илия Петров, регионален мениджър „корпоративни клиенти“ на „Виваком“ за Стара Загора, Хасково и Казанлък. Телеком операторът, за който той работи, е един от пионерите в сферата на дигитализацията на публичната среда и на българската образователна система в частност. Защото именно мобилните и цифровите технологии, с които нашите деца вече са неразривно свързани, са най-естественият начин да се върне интересът им към училището и знанието по прицнип.

Как се учат съвременните деца

„В региона, за който отговарям, сме имплементирали над 100 интерактивни класни стаи в учебните заведения. Последно завършихме подобно решение буквално вчера – на „Начално училище Димитър Благоев“, разказва Илия Петров. Решенията, които „Виваком“ предлага, позволяват пускане на интерактивно учебно съдържание в час, като видеоуроците от Уча.се, например или платформата „Умни дечица“, разработена за детските градини. Ако в един клас децата са между 20 и 30, по един таблет се пада на всяко от тях или на всеки две.

Какво представлява една „умна“ класна стая? Освен таблетите за учениците и за учителя, който избира персонален урок за дадения клас, в 90% от случаите в класната стая има и интерактивна дъска. Ако такава няма, а урокът съдържа аудио-визуална част, занятието се премества в съответното помещение, което вече е оборудвано. Използването на таблети и мобилна свързаност обаче дава допълнителна гъвкавост, защото интерактивните занятия могат да се провеждат и на открито – например по време на т.нар. зелено училище. Едно от хубавите неща при дигиталното образование е, че ако двама ученици седят един до друг с два таблета, въпросите и отговорите може да са различни или разместени. На практика това елиминира проблема с преписването.

Според Илия Петров дигитализацията в учебните заведения е насочена към две основни възрастови групи. В детската градина това са предимно трета и четвърта група, а в основното образование – най-вече децата от 5-и до 8-и клас. „При тези групи е най-лесно обучението да се персонализира и детайлизира. Какво имам предвид – ако в ранна възраст дадено дете

Илия Петров, регионален мениджър „Корпоративни клиенти“ на „Виваком“ за Стара Загора, Хасково и Казанлък

Дъщеря ми все още не може да чете, но знае как се казва нейният аудиоучебник и го активира с гласова команда.

например не може да разпознава квадрати, триъгълници и друг геометрични фигури или пък цветовете, посредством този софтуер и аналитичните му функции преподавателите могат да разберат дали има някакъв проблем. След провеждането на определени тестове и преминаването на определени уроци продуктът алармира, че на „профил Х“ трябва да бъде обърнато по-специално внимание. Т.е. софтуерът например може да разпознава далтонизъм“, разяснява регионалният мениджър на „Виваком“.

Кой иска да се цифровизира пръв

Впечатленията на Илия Петров от досегашната работа по подобни образователни проекти сочат, че училищата и детските градини в Стара Загора имат желание да са много иновативни, много напредничави и че „има постоянно състезание за рейтинг“, казва мениджърът. Той споделя също така, че понякога компанията му се сблъсква с известен страх от дигиталните технологии, като съпротива има по-често от учителите, отколкото от директорите. „За някои от по-възрастните преподаватели това изглежда допълнително бреме.“ Той допълва, че често му се налага да ходи да говори с директори и учители, за да ги мотивира и да им показва предимствата. „Обикновено правим показно – срявняваме един пореден стандартен час, в който учителят разказва нещо на учениците, които лесно се разсейват, с интерактивно занятие, проведено от нас, където класът веднага се активизира. Защото технологиите са техния начин на общуване“, разказва още Петров.

Интерактивната платформа за обучение създава удобство и за самите учители. Системата работи под Office 365 и ако преподавателят напусне училище Х и се премести в училище У, той може да запази профила си и да го прехвърли на новото място, което е голямо удобство – както казва Илия Петров: „Няма загуба на интелектуален труд.“ Също така учителят може да си създава сам уроците. „В началото са заложени няколко хиляди въпроса за тестове в платформата, но всеки преподавател има възможност да си генерира собствен профил със собствени въпроси“, допълва мениджърът на „Виваком“. Той разяснява също така, че за образователната ни система тази година е тестова и училищата ще трябва имат и хартиени, и електронни дневници. „В решението, което предлагаме, към интерактивните класни стаи предлагаме безплатно и електронни дневници, вградени в платформата“, уточнява Петров.

„Безжично“ образование

Дигитализацията на учебните заведения върви ръка за ръка с проектите за изграждане на Wi-Fi зони за безжичен интернет, които улесняват достъпа до информация от всяка точка в публичното пространство. „Министерството на образованието направи три поредни тура (в момента сме пред четвърти) за имплементиране на Wi-Fi в училищата. Разходите за това се поемат изцяло от държавата. Така почти всяко едно училище ще получи безжична мрежа. Оттук нататък обучението очевидно ще е посредством интернет“, разказва Илия Петров. И добавя: „Моят регион е и с най-много реализирани публични Wi-Fi зони във всяка община. Имаме имплементирани 17 решения, като буквално вчера завършихме последните две.“ В Стара Загора „Виваком“ са покрили с безжичен интернет всички девет паркови зони. Подобни инициативи се работят или вече са завършени и в практически всички общини около Града под липите.

Голяма част от проектите „на открито“ са реализирани по линия на инициативата на Европейския съюз, наречен WiFi4EU. Нещата са изградени по начин, така че администрацията на ЕС да може да извършва мониторинг на услугата, която се предлага. Според условията на инициативата гражданите трябва да получат безжичен интернет с капацитет от минимум 30 мегабита в секунда, като качеството се следи централно. Освен това потребителят на WiFi4EU може да използва своя акаунт във всяка подобна зона във всяка държава от Евросъюза, без да е нужно да се регистрира отново.

Освен с разширяването на зоните за безжичен интернет-достъп от „Виваком“ се опитват да подобрят градската среда в Стара Загора, участвайки във втората фаза на проекта за интегриран градски транспорт. „Посредством наши партньори изграждаме дигитална киоск системи, каквато в момента има само в софийското метро. Това са машини с тъчскрийн, които позволяват да си купиш билет по всяко време на денонощието“, разказва Илия Петров. За момента са поставени три подобни устройства, като в бъдеще се предвижда те да станат повече. Планирано е също така в тролейбусния транспорт купуването на билетите да бъде направено като в повечето европейски държави – хората се качват само от първата врата, купуват си билет от водача и в превозното средство не трябва да минават контрольори.

2020

Пет тренда за икономиката на областта

Генерираната добавена стойност леко намалява, инвестициите растат, а пазарът на труд продължава да бумти

автор
Лилия Игнатова

Една от важните предпоставки за просперитета на областите е наличието на големи компании на територията им. Едрият бизнес въздейства както на икономическото развитие, така върху качеството на живот в регионите – създават се работни места, възнагражденията стават по-конкурентни, появяват се свързани малки бизнеси, сплотяват се връзките с образованието, за да се осигурят нужните работници. Нерядко инвестиции печели и социално-културната сфера.
От друга страна обаче, местната икономика попада в силна зависимост от резултатите на тези компании гиганти и само една лоша за бизнеса година е достатъчна, за да се усетят негативните последици.

Това се отнася с пълна сила и за икономиката на Стара Загора.

От последните публикувани данни за областните икономики на България за 2018 г. е видно, че годината е била предизвикателна за местните големи работодатели, което понижава макроикономическите индикатори и води до спад на регионалния БВП. Същевременно обаче пазарът на труд остава силен, инвестициите нарастват, а дуалното образование бавно навлиза като практика на ниво област.

Това са част от изводите, които могат да се направят от последните бизнес и макроикономически данни за Стара Загора през последната година.

К | БВП НА ЧОВЕК ОТ НАСЕЛЕНИЕТО

в лв.

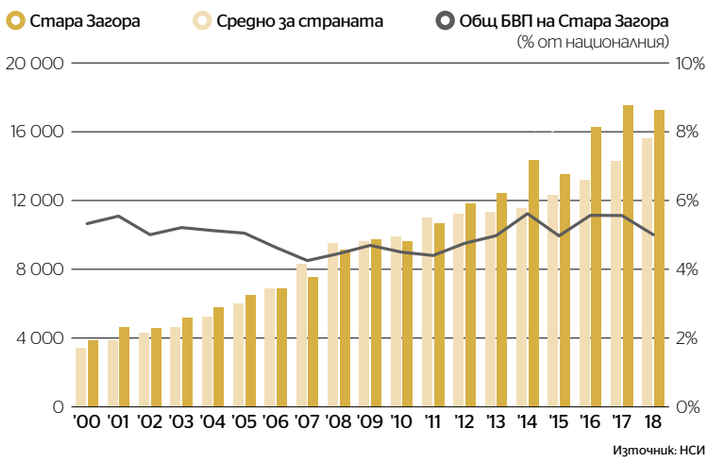

Източник: НСИ

#1 Икономиката леко се свива

Данните за 2017 г. показаха, че Стара Загора отчита най-висок икономически ръст за последното десетилетие сред всички области в страната. През 2018 г. обаче местната икономика влиза в класацията с не толкова положителна промяна - Стара Загора е една от двете области, които отчитат номинален спад на произведения брутен вътрешен продукт (заедно със София-област). Понижението е малко - едва 2.3%, или 127 млн. лв., а генерираната добавена стойност е за 4.76 млрд. лв., което е с 1.9% под отчетеното ниво през 2017 г. За сравнение, в страната изменението е положително - съответно 7.2% за БВП и 8% за БДС.

Според числата на националната статистика понижението идва от добавената стойност, създавана в индустрията - ако през 2017 г. секторът генерира 3.15 млрд. лв., то година по-късно сумата е малко над 2.9 млрд. лв. От друга страна, фирмите в сектора на услугите са произвели повече - увеличението е 9.7% до 1.68 млрд. лв., но това не е достатъчно да компенсира спада в индустрията. При разпределението на БВП на човек от населението понижението е по-малко (1.5%), защото самото население намалява.

На ниво области липсват по-подробни разбивки на тези числа, но финансовите отчети на големите фирми в региона показват на какво може да се дължи понижението на старозагорската икономика.

Така например е видно свиването на реализираната продукция, излизаща от местния гигант - оръжейния производител "Арсенал", чиито приходи през 2018 г. спадат с 11% заради слаби продажби в чужбина. Докладът за износа на оръжия за 2019 г. ще бъде публикуван чак след година, но предварителните данни към ноември показват, че продажбите в категорията, в която влизат оръжията, отново са по-ниски от отчетените през 2018 г.

Принос за спада вероятно има и енергийният комплекс. Държавната ТЕЦ "Марица-изток 2" и "Мини Марица-изток" също са с по-ниски приходи. Добивът на въглища намалява със 7.8% през 2018 г., показва отчетът на мините. Друг голям работодател – производителят на каучукови уплътнения за автомобили „Стандарт профил България", където през 2017 г. служителите са към 1100, също отчита спад на приходите от около 17% и съкращава персонала с около 200 души. Според отчета причината за понижението е намалялото търсене на компоненти за Opel Astra. Очакванията обаче са 2019 г. да е по-силна.

НАЕТИ ПО СЕКТОРИ В СТАРА ЗАГОРА

% от работещите в областта, 2018 г.

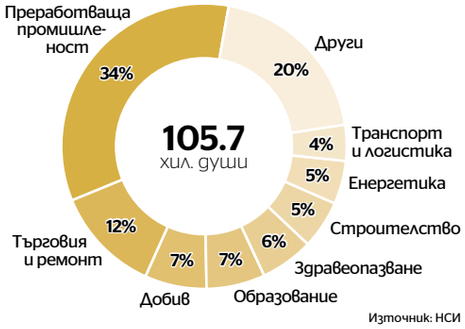

Източник: НСИ

#2 Търсенето на хора продължава

Въпреки лекия спад на местната икономика през 2018 г. активността на пазара на труд в Стара Загора продължава да е висока. Коефициентът на заетост достига нов рекорд и превишава 75% при хората между 15 и 64 години към края на третото тримесечие на 2019 г. при 71.4% средно в страната. За сравнение, година по-рано нивото е 72.1%. Броят на заетите нараства с 4500 души до 148.4 хиляди.

Интересно е, че увеличението идва основно от жените, където коефициентът на заетост нараства от 66.8% през третото тримесечие на 2018 г. до 73.3% година по-късно, а това е най-високата активност след отчетената в столицата (75%) и Велико Търново (80.2%).

Според националната статистика безработицата също намалява - от 2.9% през 2017 г. до 2.3% през 2018 г. (тримесечните данни не съдържат разбивка по области), или 3.4 хил. души. Извадката обаче вече е толкова малка, че статистиката може да е неточна.

"Стара Загора традиционно е силна икономика с високи местни заплати и доходи", коментира Адриан Николов от Института за пазарна икономика (ИПИ). "Липсата на свободен ресурс на пазара на труд се превръща в ограничител за развитието на много областни икономики, но в Стара Загора, Пловдив и близките области изглежда, че все още не е проблем", допълва той.

#3 По-малко хора със средно, повече дуално образование

През 2018 г. броят на работещите в Стара Загора нараства, макар и леко, но този на заетите със средно образование намалява за сметка на работниците с висше, основно и по-ниско, показват данните на НСИ.

РАБОТЕЩИ СЪС СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ

Дял от всички заети в региона, в %

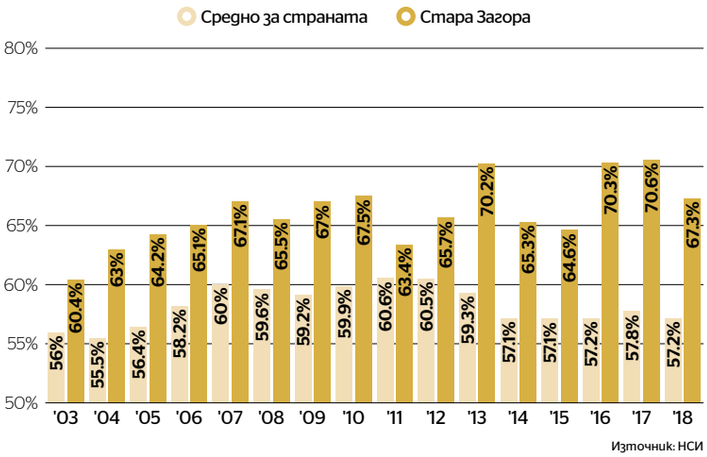

Източник: НСИ

Традиционно в Стара Загора делът на работната сила със средно образование е над средния за страната. Това са 67.3% от хората, докато за България делът е 57.2%. От друга страна, делът на хората с университетска диплома е около една пета (при 31.6% в страната през 2018 г.), а на тези с основно образование - една десета (11.2% в страната).

"Това, което се вижда в образователната структура на Стара Загора, е, че системата насочва кадрите към развитие на ниско- и среднотехнологично промишлено производство. За въвеждане на повече високотехнологични производства, които изискват и по-квалифицирана работна сила, не може да се говори на този етап", казва Николов.

През 2018 г. малко над 45% от всички работещи са в преработващата промишленост, енергетиката и добива при 25% в страната. Старозагорска област отговаря на нуждите на бизнеса с професионални гимназии по механотехника, електроника и електротехника, био- и химични технологии, лека промишленост и енергетика.

В областта, макар и бавно, навлиза дуалното обучение. То цели да подсили допълнително връзката между местния бизнес и образователната система. Началото поставя проектът ДОМИНО, финансиран от МОН и Конфедерация Швейцария, който обхваща 1200 ученици от 15 професионални училища в страната. В проекта по швейцарски модел се разработват нови учебни планове, обучават се учители и експерти по дуално образование.

По негова линия местни фирми се свързват директно с училищата. Такива компании в област Стара Загора са "М+С хидравлик" и "Арсенал". Те обучават ученици от казанлъшката професионална гимназия "Иван Хаджиенов", а "Хранинвест-ХМВ" и "Прогрес" работят с професионалната гимназия по мехатроника и транспорт "Никола Вапцаров".

К | РАЗХОДИ ЗА ДЪЛГОТРАЙНИ МАТЕРИАЛНИ АКТИВИ

лв./човек

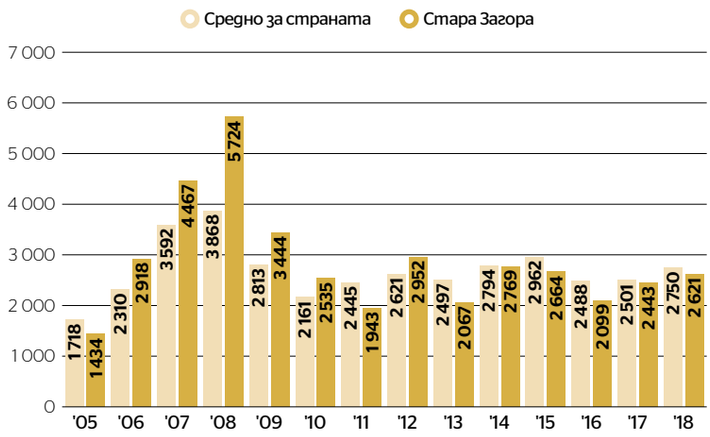

Източник: НСИ

#4 Усвояването на евросредства нараства, но малко

Според данни на ИПИ към средата на 2019 г. общата сума на средствата по европейските програми, изплатени на публични и частни бенефициенти в Стара Загора, се повишава с 12.7% спрямо година по-рано.

Така тя нараства до 442 млн. лв. На глава от населението увеличението не е значително - от 1229 лв. на човек до 1391 лв. Това остава и доста под средното за страната ниво от 1803 лв. към края на юни миналата година и под сумата в други области като Габрово (макар че там населението просто е малко), Враца, Ловеч, Монтана, столицата, Ямбол и други.

"Стара Загора е интересна, защото е усвоила относително малко европейски средства. Стара теза е, че където намесата на европейските фондове е голяма, бизнес инвестициите са изтласкани настрани", коментира Адриан Николов. Друго обяснение може да е, че местната власт се фокусира върху привличането на инвеститори, а не върху усвояване на евросредства. Или че районът не се нуждае от големи инвестиции в пътна или водна инфраструктура, откъдето идва големият прилив на средства в някои други области. "Фактор може да е и липсата на активна социална грижа. В по-бедни области като Хасково и Смолян голяма част от еврофондовете са за осигуряване на грижи за бедните и за възрастни. Докато в Стара Загора, където заетостта е висока, доходите също, е възможно да няма толкова належаща нужда от подобна подкрепа", счита Николов.

#5 Местни vs. чужди инвестиции

Ръст бележат и инвестициите. След две поредни години на спад общият обем на привлечените чужди капитали в Стара Загора нараства с 24 млн. евро на годишна база до общо 929.3 млн. евро към края на 2018 г., показват данните на НСИ. На глава от населението това се равнява на увеличение от 2799 евро на човек до 2892 евро. Това все пак остава относително далеч от пиковата стойност от 3200 евро на човек през 2015 г.

Доста по-активни тук са местните инвеститори, които увеличават разходите си за дълготрайни материални активи с 6.4% до 829 млн. лв. през 2018 г. спрямо година по-рано. Това прави 2621 лв. на човек от населението.

"През последните години потокът на преки чуждестранни инвестиции се забавя и това се вижда в Стара Загора. Проблемът не е характерен само за България, наблюдава се в цяла Европа", коментира Адриан Николов. Според него драстични промени от година за година в числата за чуждите инвестиции може да произлизат от навлизането или напускането на единични, но големи компании.

К | ЧУЖДИ ИНВЕСТИЦИИ НА ЧОВЕК

ПЧИ в нефинансови предприятия на човек от населението с натрупване, в евро

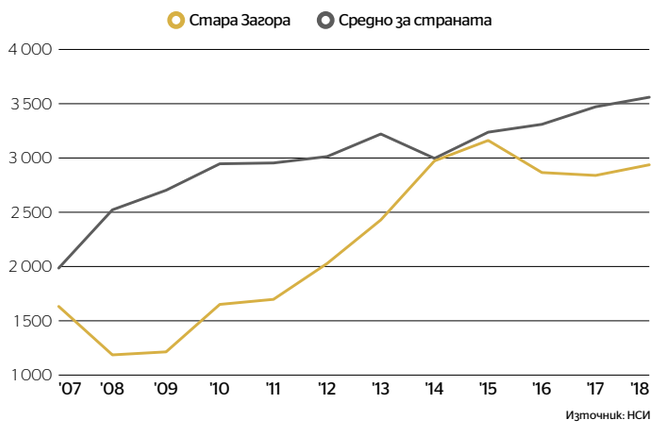

Източник: НСИ

Стара Загора - сред първите български градове с „умен“ градски транспорт

Умни светофари, модерна билетна система, както и мобилно приложение „Градски транспорт Стара Загора“, което може да се инсталира на телефона от Apple App store и Google Play. Това са иновациите в градския транспорт, които ще наредят Стара Загора сред „умните“ градове в България. Те се изпълняват като част от втората фаза на проекта „Модернизация и развитие на устойчив градски транспорт - фаза 2“ по ОП „Региони в растеж 2014 - 2020“ със средства в размер на 14 млн. лева.

Умни светофари

В рамките на проекта предстои да заработи системата „Умни светофари“, чиято основна цел е да се даде приоритет на градския транспорт и да се спомогне за преодоляване на задръстванията в най-натоварените часове на деня.

Автоматизирана система за таксуване

„Ще ни бъде необходим определен период от време, в който да се съгласува системата с НАП“, казва ръководителят на втория етап на проекта – Мирослава Шопова. Гражданите на Стара Загора имат възможност да ползват и електронен билет. Експериментално от 2 месеца такъв билет може да се закупи чрез мобилно приложение. Електронният билет важи 60 минути, в рамките на които пасажерът може да използва всички линии на градския транспорт. Когато системата започне да функционира, старозагорци ще могат да си купуват билети и от 10 вендинг машини, разположени на възлови спирки в града, както и в самите автобуси. Валидирането на билетите ще става със специални устройства, разположени до вратите на автобусите. Карти за пътуване ще се издават в познатите и към момента билетни центрове в кв. „Железник“, до бившата „Втора аптека“ и на бул. „Руски“.

Мобилното приложение „Градски транспорт Стара Загора“ дава възможност за купуване на онлайн билет, като същият се активира от пасажера при влизане в превозното средство.

„Разработването на мобилното приложение беше безплатно като жест към общината от фирмата – изпълнител на проекта, „Телелинк бизнес сървисис“ ЕАД, казва Шопова. „Това е жест преди всичко към младите хора на града, тъй като най-често те ползват смартфони, водят динамичен живот и имат нужда от съвременно предлагане на услугата“, допълва тя. Чрез новия софтуер ще могат да се управляват и свързани услуги, предоставени от външни доставчици, например проверка за свободни паркоместа и запазване на паркинг в Стара Загора, средства за споделено пътуване, велосипеди под наем, наемане на електрически скутери и други. Скоро тези услуги също ще бъдат достъпни, което ще направи Стара Загора първия в Източна Европа град с действаща система „Мобилност като услуга“.

Екология

Благодарение на изпълнението на двата етапа от транспортния проект Стара Загора успя да ликвидира последствията от амортизираните стари градски автобуси и значително да подобри качеството на въздуха в града. На първия етап от проекта са усвоени 63 млн. лева, с които се рехабилитира въздушно-контактната мрежа, ремонтираха се токоизправителните станции, изгради се информационна система по автобусни спирки в града (телематика). Закупени са 14 тролейбуса и 2 вида автобуси - 50 соло автобуса, 5 съчленени. Всички автобуси отговарят на стандарта Евро 6.

Община Стара Загора получи одобрение за проект „Прилагане на мерки за подобряване качеството на живот в град Стара Загора”, финансиран по ОП „Околна среда 2014 - 2020“ на стойност 53 млн. лева, който дава възможност да се закупят 33 модерни електробуса и предвижда да се изградят 18 зарядни станции за тях. Проектът трябва да приключи окончателно в началото на 2023 година. „Това, което не успяхме да направим в първия етап на транспортния си проект, ще реализираме във втория. Работим за бърз, удобен градски транспорт, който ще накара много хора да го предпочетат и да се откажат от ползването на автомобилите си в града. Това несъмнено прави Стара Загора по-чист град и решава много други проблеми“, смята зам.-кметът по транспорта на Стара Загора Йордан Николов.

Бетон и тръби
под липите

След големия проект за обновяване на центъра Стара Загора очаква големия си воден проект, както и финансиране на няколко значими пътни ремонта

автор
Мила Чернева

Пътища, тръби, енергетика, отпадъци – в обществените поръчки на Стара Загора има по малко от всичко. И все пак една от най-значимите теми в сферата на търговете е предстоящата за изграждане и строителство инфраструктура. Градът и регионът около него печелят от локацията си в близост до магистрала “Тракия” и факта, че общините са бенефициенти по редица оперативни програми като “Регионално развитие” и “Околна среда”. И все пак някои от ключовите проекти като ВиК реконструкция или разширяване на платното от Града на липите до “Тракия” ще приключат чак след няколко години.

Кои са най-големите възложители

Съвсем очаквано най-големите възложители на обществени поръчки в областта (с най-голяма обща стойност за 2019 г.) са ТЕЦ „Марица-изток 2“ и „Мини Марица-изток“. Те попадат и в топ 15 на възложителите със сключени договори за най-големи суми изобщо в страната за цялата 2019 г. Според справка в данните на Агенцията за обществени поръчки държавната ТЕЦ „Марица-изток 2“ е сключила договори за над 268 млн. лв., а „Мини Марица-изток“ - за 151.7 млн. лв. Едната от американските централи - “КонтурГлобал”, също е голям възложител.

Такъв, разбира се, е и община Стара Загора

Любопитен детайл е, че повечето от най-големите обществени поръчки, които тя е обявила през 2019 г. (виж графиката), са оповестени в последните седмици на годината и затова и по тях още няма избран изпълнител. Сред тях са обявеният търг за закриване и рекултивация на старо депо за твърди битови отпадъци за над 6 млн. лв. без ДДС и за изпълнение на нова визия и благоустрояване на Руския пазар за 3.6 млн. лв. без ДДС.

Други големи поръчки са вече възложени. Така например ремонтът на зоопарка ще се извърши от обединение между “Трейс груп холд” и “Си билд България”. През 2019 г. последната е преименувана на „Смарт билд дигитал“ и е изпълнител на още един ключов проект в града изграждането на скейт парка в разширението на парк „Артилерийски“, което е започнало през есента на миналата година. Проектът е на стойност 300 хил. лв. „Смарт билд дигитал“ е регистрирана в София и неин едноличен собственик е инж. Симеон Атанасов.

Договорът за оползотворяване на битови отпадъци в общината за следващите пет години пък е подписан с фирмите КМД, която отговаря и за чистотата в Пловдив, “Якудза секюрити” и “Еко център - Стара Загора”. „Якудза секюрити“ е старозагорско дружество, регистрирано през 2011 г. Негов собственик е Ивайло Катеринов. От информация в медиите става ясно, че Катеринов е бивш охранител в „Аркус“ и е пострадал при масов

К | НАЙ-ГОЛЕМИТЕ ПОРЪЧКИ НА ОБЩИНА СТАРА ЗАГОРА ЗА 2019 Г.

Цените са без ДДС (в млн. лв.)

	Предмет на поръчката	Стойност
1	Закриване и рекултивация на старо депо за твърди битови отпадъци	6.3
2	Предоставяне на услуги по предварително третиране на смесени битови отпадъци	6.24
3	Поддръжка, ремонт и обновяване на осветление	6
4	Паркоустрояване, благоустрояване и подобряване на средата в „Станционна градина“	3. 64
5	Изпълнение на нова визия и благоустройяване на Руския пазар	3.64
6	Реконструкция на зоопарк в Стара Загора	3.5
7	Доставка на електрическа енергия за нуждите на община Стара Загора	3.17
8	Обновяване на Летен театър в парк „Митрополит Методий Кусев“ и озеленяване на парковото и градинско изкуство в околното му пространство	2.48
9	Реконструкция и разширение на канализационната и водопроводната мрежа на кв. „Самара 1“ и квартал „Самара 2“, гр. Стара Загора – етапно – I етап	1.93
10	Ремонт на улична дъждовна канализация по ул. „Витоша“ – от ул. „Кармен“ до съществуваща дъждовна канализация на ул. „Ген. Столетов“	0.86

Източник: Агенция по обществени поръчки

бой в курорта Слънчев бряг през 2012 г. Компанията му участва в консорциума „Еко център – Стара Загора“ с дял от 15%.

Местната компания “Ел контрол” ще поддържа, ремонтира и доставя осветлението в общината.

В очакване на големия воден проект

В област Стара Загора предстои да се осъществи голям воден проект за почти 122 млн. лв. През октомври “ВиК Стара Загора” подписа договор по оперативна програма “Околна среда” (ОПОС) с Министерството на околната среда и водите. Финансирането от Европейския съюз е над 76 млн. лв., 13.4 млн. лв. е националното съфинансиране, а почти 12 млн. лв. трябва да осигури ВиК дружеството. Последната сума ще се набави чрез дългосрочен инвестиционен заем от Европейската банка за възстановяване и развитие, като срокът за изпълнение на проекта е 54 месеца.

Добрата новина е, че когато се осъществят планираните дейности, загубите на вода би трябвало да се намалят с близо 14% в цялата област. В момента те са около 50%, твърди инж. Румен Райков, управител на „ВиК Стара Загора“, пред “Фокус”. По план трябва да се изпълни реконструкция на 94 км водопроводна мрежа, реконструкцията на общо 19.432 км канализационна мрежа и колектори.

Ще се изграждат и въвеждат в експлоатация дълбоки тръбни кладенци, като това ще подобри водоснабдяването за Раднево и други 25 хил. жители от 21 населени места от региона на града.

Лошата е, че проектът бе договорен чак в края на програмния период и е изгубено ценно време. Към февруари 2020 г. няма обявени търгове за строителни дейности, а само за управление на проекта и публичност и комуникация.

Първата е за цели 2.89 млн. лв. без ДДС и в рамките й избраният кандидат ще трябва да организира проекта, да разработи система за съхраняване на документите, да координира изпълнението на договорите и др. Цената ще е единственият критерий, по който ще се оценяват офертите. Процедурите за комуникация по европейския проект са съответно за 435 хил. лв. и за 18.5 хил. лв. без ДДС, като първата е за организиране на събития, монтиране на рекламни билбордове и публикации в местни медии, а втората - за доставка на 300 брандирани тениски, флашки и брошури.

Асфалт, но на вълнички

Най-големият и важен въпрос, свързан със старозагорските пътни връзки, определено е кога ще се ремонтира магистрала “Тракия”. Злополучните 40 км от Чирпан до Стара Загора са в ужасно състояние и са причина да бъде наложено ограничение от 90 км/ч. През октомври 2019 г. регионалният министър Петя Аврамова обясни, че реконструкцията само на дясното платно в посока Бургас е 40 млн. лв., а през февруари 2020 г. тя вече цитира сумата от 60 млн. лв. Гаранционният срок е изтекъл отдавна, а от думите на министър Аврамова стана ясно, >18

Завършеното през 2019

30 км
от път II-57 Стара Загора - Раднево, финансиран по оперативна програма "Региони в растеж" - 20 млн. лв. Второкласният път осигурява връзката на общините Стара Загора и Раднево с АМ „Тракия" и е основна пътна артерия към енергийния комплекс „Марица-изток".

50 км
от третокласния път III-663 Чирпан – Симеоновград, който е алтернативен маршрут на АМ „Марица" и на пътя Поповица – Хасково - 35.7 млн. лв.

10 км
от третокласния път III-608 Пъстрово - Сърневец - Съединение (от км 29 до км 39) със средства от бюджета на АПИ - 2.4 млн. лв.

Предстои през 2020

18.4 км
от второкласния път II-66 от с. Богомилово до пътен възел „Чирпан-изток" на АМ „Тракия" 13.2 млн. лв.
До момента за изпълнение на ремонтните работи по програмата за текущ ремонт и поддържане са осигурени 3 млн. лв. Очаква се през 2020 г. да бъдат одобрени и останалите средства до пълния размер на инвестицията.

4.8 км
път I-5 летище Стара Загора – АМ „Тракия" (от км 236+323 до км 241+203,53) - 20-25 млн. лв. Финансирането се планира да бъде по оперативни програми през новия програмен период 2021 - 2027 г. Започването през 2020 г. е малко вероятно.

че пари в бюджета на Агенция "Пътна инфраструктура" (АПИ) за 2020 г. не са заложени за ремонт на отсечката.

Проектът за разширение на пътя между Стара Загора и "Тракия" също се движи бавно и полека. Става въпрос за реконструкцията и изграждането на второ платно на път I-5 летище Стара Загора – АМ „Тракия" от км 236+323 до км 241+203.53. Изготвени са Подробен устройствен план и парцеларен план, който е одобрен и е влязъл в сила, обясниха от АПИ за "Капитал". Отчуждителните процедури са приключени. Предстои разработка на технически проект, съобщиха от агенцията. "В отсечката е разположена базата на митница Стара Загора, обслужваща тежкотоварни автомобили, което значително затруднява движението. В процес е изграждане на нова индустриална зона „Загоре" и се очаква трафикът към АМ „Тракия" да се увеличи още повече", коментираха от АПИ по темата. Въпреки че става въпрос за трасе, дълго едва 4.8 км, пътната агенция твърди, че ще са необходими 20 млн. лв. с ДДС. През юни 2019 г. Аврамова дори обясни, че стойността на проекта може да стигне 25 млн. лв. Плановете на агенцията са обектът да бъде изграден с пари по оперативната програма от новия програмен период 2021 - 2027 г. Това значи, че скоро няма да се случи.

60
млн. лв. са нужни за реконструкция на дясното платно на 40-те км от „Тракия" между Чирпан до Стара Загора.

Второкласният път II-66 Сливен – Поповица до пътен възел „Чирпан–изток" също е важен за региона. През ноември Петя Аврамова обясни пред депутати, че АПИ е възложила изработване на технически проект за превантивен ремонт на второкласния път в участъка от с. Богомилово до пътен възел „Чирпан–изток", в който са предвидени ремонт на настилката, отводнителни мероприятия, ландшафтно оформяне, полагане на нова хоризонтална маркировка, пътни знаци и ограничителни системи. От пътната агенция обясниха за "Капитал", че ремонтът на 18.4 км между 72-ри и 91-ви километър започват "след приключване на зимния период". Общата му стойност ще е 12 млн. лв. с ДДС. "До момента за изпълнение на ремонтните работи по програмата за текущ ремонт и поддържане са осигурени 3 млн. лв. Очаква се през 2020 г. да бъдат одобрени и останалите средства до пълния размер на инвестицията", обясниха от пътната агенция. К

бул. „Иван Вазов“, Стара Загора

бул. „Крайречен“, Стара Загора

Метростанция „Искърско шосе“, София

Западна дъга 1, София

#ЕКИПЪТ: Успех в строителството

Инж. Николай Иванов,
регионален мениджър на „Трейс Груп Холд“ за област Стара Загора

„Трейс Груп Холд“ АД избра инж. Николай Иванов да бъде новия регионален мениджър на компанията за област Стара Загора. Той поема управлението от инж. Георги Иванов, който заедно със старозагорецът Манол Кавръков ръководи „Трейс Пътно Строителство“ АД, една от дъщерните компании на холдинга.

Професионалният път на инж. Николай Иванов във времеви аспект е кратък – само шест години, но като изпълнени обекти е низ от предизвикателства. Младият инженер завършва Математическа гимназия във Видин и през 2013 е абсолвент на факултета по Транспортно строителство в Университета по архитектура, строителство и геодезия, специалност „Пътно строителство“. Признава, че избира професията на строителя, защото го увлича. Желанието му е да съгражда и участва в реализацията на инфраструктурни проекти.

Първият обект на дипломирания инженер е изграждането на участък 1 от Западната дъга на Софийския околовръстен път (СОП). Благодарен е на хората, на които попада - инженери, строители. За колегите си от „Трейс“ казва: „Всички те ми дадоха старта и то го направиха така, че да не ме откажат. Този толкова силен екип още е в структурата, макар че всеки е на различни позиции“ и добавя „Западната дъга на СОП е сложен обект, сериозен, комплексен. На участъка има два пътни възела - при бул. „Царица Йоана“ и бул. „Сливница“, и два моста. Пътен възел „Сливница“ е на три нива и е единственото подобно съоръжение в София и в страната.“ Съоръжението е проектирано и изградено по метода „Топдаун” – отгоре надолу, за да се осигури преминаването на МПС по време на строителството. Чрез него се отдели транзитният поток за ГКПП „Калотина“, а чрез кръговото кръстовище с два дъговидни моста се преразпредели движението в четири посоки. С изграждането на обекта се улесни международният и вътрешният трафик и се повиши безопасността при пътуване.

На сърцето му като най-съкровен обект, инж. Иванов посочва Вторият лъч на Столичното метро: изграждане на МС 20 и МС 21, пътна част, обновление на стар и изграждане на нов булевард „Кръстьо Пастухов“. Той ръководи проекта, решава инженерни проблеми, отговоря за комуникацията с възложител, проектант, надзор, носи отговорност за екипа.

Предложението за новата позиция приема с благодарност за доверието и възторг, но и с отговорност. „Сам човек в строителството не може да постигне нищо, необходимо е да си част от екип. За радост в Стара Загора силният екип е граден през годините. Само за месец и половина успяхме да завършим реконструкцията на ул.“Иван Вазов“, след кръговото в кв. „Кольо Ганчев“ предстои изграждането на още няколко кръгови движения, както и реконструкция на ул.“Промишлена“.

Проф. Николай Михайлов ни казваше: „В живота е важно да не спирате да се учите“, спомня си инж. Иванов и коментира: „Работата ми в Стара Загора, буден град, с млади хора и добър стандарт на живеене, е част от обучението в школата „Трейс“.

Стартираме нови индустриални зони и високотехнологични производства

Живко Тодоров,
кмет на Стара Загора

ПРОФИЛ

Живко Тодоров е роден на 21 септември 1981 г. Завършва ГПЧЕ „Ромен Ролан“ с английски и немски език и Софийския университет „Св. Климент Охридски“ със специалност „Европеистика“. Работил е като експерт в изготвянето и управлението на проекти за кандидатстване по програми на Европейския съюз в община Стара Загора и областна администрация Стара Загора. Избран е през 2009 г. за народен представител от 27-и Старозагорски избирателен район. Бил е зам.-председател и председател на комисията по външна политика и отбрана в българския парламент. От 2009 г. до 2011 г. е ръководител на Постоянната делегация на Народното събрание в Парламентарната асамблея на Съвета на Европа. Трети мандат кмет на община Стара Загора.

Бяхте избран за трети кметски мандат още на първия тур на изборите през 2019 г., печелейки внушителен процент доверие. Кои са вашите управленски приоритети и кои са належащите проблеми за решаване в община Стара Загора?

Основните ми приоритети като кмет са свързани с решаването на проблемите на хората. Ще се стремя да изпълня всичко, което обещах на своите съграждани по време на кампанията. Едно от възловите ми обещания беше да построим нова многофункционална спортна зала и то вече се изпълнява. Ще сбъднем тази мечта на старозагорци с подкрепа от страна на държавата. Тя вече преведе част от парите, благодарение на което започваме проектиране, обществени поръчки, избор на изпълнител и стартиране на първия етап на строителството.

Едновременно с този проект движим ремонта на зоопарка на Стара Загора, на Летния театър, на Станционната градина, ремонта на Руския пазар, подмяната на ВиК мрежата в кв. „Самара 1“. Сега подготвяме и нови проекти по образователната инфраструктура за ремонт на Първо основно училище за преминаване на едносменен режим на обучение. Наблягаме на инфраструктурата, защото искаме нашите съграждани да живеят в съвременен и добре поддържан град.

Инвестициите идват предимно от европейски проекти. На бюджета разчитаме помалко, защото той зависи от данъчната политика на общината. От години не сме увеличавали данъците и съответно там приходите не са толкова много, за да задоволят нуждите на общината. Предстои да започнем и някои текущи ремонти в града – улиците на Индустриална зона, улицата на складовете, облагородяване на междублоковите пространства и тротоари.

Каква е прогнозната стойност на проекта за изграждане на многофункционална спортна зала и откъде ще дойдат тези пари?

За изграждането на многофункционалната спортна зала са ни необходими около 25 млн. лева. Очакваме да получим всички пари от държавата. На първия етап получихме 5 млн. лева за процедури, проектиране и съответно за започване на строителството.

Доста хора изразиха мнение, че на Стара Загора не ѝ е необходима такава зала.

Ще им кажа, че ако навре-

мето управленците на града са разсъждавали по този начин, сега Стара Загора нямаше да има своя стадион, с който се гордее, нямаше да има театър. Първата извънстолична опера също нямаше да я има. Залата ни е нужна, защото, ако Стара Загора иска да бъде предпочитан за живеене град, тя трябва да притежава всички дадености за успешно развитие на спорта, на културата, на социалния живот. Защо да остават младите хора в Стара Загора, ако тук няма опера, театър, заведения, условия за спорт, музеи, зали?

Какъв ще бъде бюджетът на общината за 2020 година? Как ще запълнете дупката от 1.3 млн. лева, която се отвори, след като предложението за увеличение на такса смет беше отхвърлено?

Стара Загора тази година ще разполага с добър бюджет благодарение на европейските проекти и увеличението на държавно делегираната дейност. Бюджетът ще бъде в размер на 148 млн. лева - тоест с около 125 млн. лева повече от предходната година. Ръстът идва предимно от делегираната държавна дейност и от това, че се вдигнаха стандартите в някои направления.

Освен работата по инфраструктурните проекти приоритет за нас ще бъде и развитието на Индустриална зона „Загоре“. Очакваме тя да доведе много нови инвеститори в града. Заради недофинансирането с 1.3 млн.лева и липсата на консенсус сред общинските съветници относно повишаването на такса смет ще съкратим около 100 души в озеленяването, чистотата и общинската охрана. В тези направления работят малко над 300 души. Няма как да запазим такса смет, когато се увеличават разходите. Когато общинските съветници взимат политически решения, това естествено рефлектира и върху живота на хората. Ще компенсираме този дефицит, докато можем.

Нараства ли интересът към новостроящата се Индустриална зона „Загоре“? Миналата година инвеститорът беше само един.

Има заявен инвестиционен интерес както от местни, така и от чуждестранни инвеститори. Повечето компании очакват да приключи строежът на инфраструктурата. Официално документи за закупуване на парцели са подали 4-5 инвеститора. Неофициално обаче интересът е много по-голям и той е от различни сектори.

Парламентът задължи правителството да защити въглищните централи. В същото време обаче Асоциацията на организациите на работодателите остро възрази срещу това решение. Какво е вашето становище относно бъдещето на въглищните централи?

За мен като кмет на община Стара Загора е важно максимално добре да защитим комплекса „Марица-изток“, за да го има по-дълго време. Това, бих казал, е позицията на целия Старозагорски регион. Стотици милиони левове се вложиха в екологията на тези централи и по-специално в държавната ТЕЦ „Марица-изток 2“. Изграждаха се серооочистки в продължение на години. За какво беше всичко това? Целта ни беше да направим по-екологична тази електроенергия и тя да продължи да съществува. Моето мнение е, че България и в частност Стара Загора трябва максимално да защити интереса си по отношение на енергетиката. Аз не мога да си обясня как така бизнесът иска фалит на ТЕЦ „Марица-изток 2“. Ако затворим в момента ТЕЦ „Марица-изток 2“, няма какво да балансира потреблението на енергия в страната. Това означава срив на цялата енергийна система.

Кои са секторите с потенциал в региона? Имате ли стратегия за тяхното развитие, както и партньорство с бизнеса в тази посока?

Алтернативи в икономическото развитие пред един регион винаги трябва да има. Смятаме, че в бъдеще Стара Загора трябва да развива високотехнологични производства. Добра възможност за развитието дават индустриалните зони около града. Полагаме максимални усилия да ги развием и създадем условия тези модерни производства да припознаят Стара Загора като свой дом.

Докъде стигна проектът за изграждане на нов общински здравен център в Стара Загора? Колко средства ще бъдат необходими за реализиране на този проект?

На етап планиране сме, все още не знаем колко средства ще ни бъдат необходими. Ако е възможно, бихме ползвали и европейско финансиране. Смятам, че в срок до няколко месеца ще придобием от държавата сградата на бившата АГ клиника в града. В замяна предложихме собствеността върху двора на Университетска болница „Проф. д-р Стоян Киркович“. Идеята е след мащабен ремонт в тази сграда да се настанят общинските здравни служби. В следващия общински бюджет ще планираме пари за основен ремонт на сградата.

Ще бъде ли изградена компостираща инсталация и на какъв етап е рекултивацията на старото сметище?

Имаме вече обявена обществена поръчка по отношение на рекултивацията на старото градско сметище. По отношение на изграждането на инсталация за компостиране на отпадъците ще ни бъдат необходими пари. Очаквам общинските съветници, които настояват да се изгради такава инсталация, да кажат откъде бихме могли да вземем парите, защото европейски средства за тази дейност няма. Както за компостиране, така и за депониране на отпадъците винаги са необходими средства, но повечето от общинските съветници отказаха да повишим такса смет.

Какво мислите за предложението на някои общински съветници почистването на града да се поеме от общинска фирма?

Когато поеме почистването общинска фирма, разходите по-малки ли ще станат? 30 години след демокрацията ние се връщаме на въпроса дали по-успешно е едно общинско или едно частно управление. Да се връщаме обратно преди 1989 година и да правим всичко общинско или държавно би било смешно. Ако общинският съвет иска да вземе такова решение, ние ще го изпълним, но такова решение според мен не би донесло успех на община Стара Загора.

Какви са плановете ви за ромския квартал „Лозенец“? Ще продължите ли събарянето на незаконните къщи и изграждането на инфраструктура?

Да, ще съборим всички незаконни къщи. На останалите, които живеят в квартала, ще изградим по-добра инфраструктура. Предстои да ремонтираме улица „Витоша“, пуснали сме процедура за изграждане на отводнителни шахти, за асфалтиране. По този начин няма да допускаме и наводнения при проливни дъждове, които стигат дори до централната част на града.

Интервюто взе
Сашка Панайотова

Математика на старозагорския **боклук**

За първи път от седем години общината повдигна въпроса за увеличение на местни данъци и такси

автор
Сашка Панайотова

Подобно на много други населени места в страната около приемането на бюджета на община Стара Загора дебатът в местния парламент беше изострен. Причината - за първи път от седем години местната власт повдигна въпроса за увеличение на такса битови отпадъци. Предложението на кмета Живко Тодоров не получи подкрепа и старозагорци ще продължат да плащат същия размер на такса смет през 2020 г. както и досега. Но въпросът с растящите разходи за чистота си стои и вероятно ще излезе на дневен ред още догодина. И Стара Загора не е изключение – в почти цялата страна дебатът за цената на боклука става все по-належащ предвид липсата на инвестиции от страна на общините в инсталации за обработване на отпадъците.

Сметки 2020

Разходите, които трябва да направи община Стара Загора, за да поддържа града и 51 села на територията на общината чисти през 2020 година, са в размер на близо 13.5 млн. лв., или с 1.5 млн. лв. повече спрямо 2019 г. Кметът Живко Тодоров твърди, че средствата са значително по-ниски в сравнение с тези на други големи общини като Бургас и Пловдив например. Сред основните причини за по-ниските разходи са изградената в Стара Загора сепарираща инсталация, както и изборът на нова фирма концесионер - „Грийн партнърс“, договорът с която е сключен преди няколко години, но е за по-ниска сума в сравнение с предишната. Става въпрос за 6.5 млн. лв. годишно, или близо половината от общия бюджет за чистота на общината. Но от тази година парите за поддържане на чистотата в община Стара Загора набъбват заради по-високите разходи за отчисления към РИОСВ, за сепариране и увеличението на минималната работна заплата през последните години. В същото време очакваните приходи от такса смет за 2020 г. са под 10 млн. лв.

Генерираните в община Стара Загора отпадъци нарастват ежегодно с 2 хил. тона.

Обществото ни става все по-консуматорско и доказателство за това е, че всяка година генерираният отпадък от Стара Загора и селата се увеличава средно с около 2 хил. тона. 80% от отпадъците идват от града и едва 20% - от селата. Прогнозата е, че до края на 2020 година старозагорската община ще генерира минимум 59 хил. тона отпадъци. Тази тенденция, както и увеличаването на разходите за събирането и обработката им са причина да се търсят начини, за да се запълни, от една страна, недостигът на средства за финансиране на сметосъбирането и обработването на боклука – за 2020 г. например общината трябва да дофинансира тази дейност с други собствени приходи, а от друга, да се търсят възможности за по-ефективно управление на процеса по изграждане на компостираща инсталация и създаване на навици у хората за разделно събиране на отпадъците.

Такса смет разпали искри в общинския съвет

За да се покрият нарасналите разходи за почистване на града, е необходимо да се увеличи такса смет, смятат кметът Живко Тодоров и общинските съветници от управляващата партия ГЕРБ. Спорът дали скокът е наистина неизбежен предизвика и първия за новия мандат словесен сблъсък между общинските съветници.

Данъци и такси в Стара Загора не са увеличавани през последните 7 години. Затова предложението на кмета за нарастване на такса смет от 1.5 на 1.7 промила за гражданите и от 3.5 на 4 промила за фирмите беше очаквано. Независимо от доводите на градоначалника обаче идеята за повишаване

на такса смет не намери достатъчна подкрепа сред старейшините на града. Което накара общинските съветници от ГЕРБ да изтеглят предложението си от дневния ред.

Патовата ситуация отвори дупка от 1.35 млн. лв. в общинския бюджет. Тя ще бъде покрита с други собствени приходи на общината. Според водача на общинските съветници от ГЕРБ Диян Димитров този дефицит ще свие инвестиционната програма на общината с около 13%. Проблемът събуди и стария спор доколко е правилно размерът на такса смет да се определя на базата на данъчната оценка на жилището.

„Истината е, че в близко време трудно ще започнем да мерим количествата генериран отпадък на глава от населението, от домакинство или от фирма. Това е труден за организация процес, който в крайна сметка ще удари финансово големите семейства с по-ниски доходи“, смята Диян Димитров. Според него трябва да се работи в посока промяна на манталитета на хората относно разделното събиране на отпадъците. В Стара Загора услугата за разделно събиране на отпадъците е безплатна, но интересът на хората към нея е все още малък.

Бъдещи планове

Освен увеличението на такса смет, което след време неизбежно отново ще излезе на дневен ред, пред общинския съвет на Стара Загора стои и проблемът с непрекъснатото увеличение на генерирания отпадък. Според Диян Димитров би било добре общината да мисли в посока на изграждане на завод за изгаряне на отпадъците, който да работи на регионален принцип, както и за изграждане на мащабна компостираща инсталация. Пред община Стара Загора стои още една задача, свързана със сметосъбирането – рекултивиране на старото депо за отпадъци в „Мандра баир“. За техническата му рекултивация ще бъдат необходими около 7.5 млн. лв. Очакванията са тези средства да дойдат по европейска програма. Общината вече е обявила процедура за старта на рекултивацията. След нея обаче ще трябва да се извърши и биологична рекултивация, за която в бюджета на община Стара Загора ще трябва да се предвидят още близо 1 млн. лв. К

Трудно ще започнем да мерим количествата генериран отпадък на глава от населението, от домакинство или от фирма. Това е труден за организация процес, който в крайна сметка ще удари финансово големите семейства с по-ниски доходи.

Диян Димитров, председател на групата на ГЕРБ в Общинския съвет на Стара Загора

АТЕ ПЛАСТ ООД

Ате Пласт ООД е предприятие, специализирано в производството на моно и многослойни полимерни фолиа и опаковки от различни материали: LDPE, MDPE, HDPE, PA-PE, PE/EVOH/PE

Компанията е лидер в областта на хранително-вкусовите фолиа, фолиа за безалкохолни напитки и прахообразни продукти. В допълнение компанията предлага фолиа и опаковки за строителството и преработващата промишленост.

- Индустриални фолиа
- Бариерни фолиа
- Готови продукти - чували, калъфи, пликове, салфетки, викет пликове
- Печатни и ламинирани фолиа

Като фирма развиваща се на българския и международния пазар Ате Пласт работи в съответствие с темата за устойчивостта и иновациите и разработва нови продуктови линии изцяло рециклируеми и биобазирани.

АТЕ ПЛАСТ ООД

Производство, печат и ламиниране на полимерни фолиа и опаковки

- 25 години на пазара
- близо 200 служителя
- над 2000 клиенти - български и чуждестранни
- 11 000 тона производство на година
- 15 % ръст за последните 5 години

Адрес:
Гр. Стара Загора, 6000
кв. "Индустриален" №14Б
Тел: 042 / 616 114, 042/ 616 128
sales@ateplast.eu www.ateplast.eu

ПРОФИЛ

Румяна Грозева е доктор по икономика от ИИИ на БАН, с дългогодишен експертен опит в сферата на регионалното икономическо развитие. През последните 12 години е изпълнителен директор на Агенцията за регионално икономическо развитие. Тя е член на управителния съвет на Индустриална зона „Загоре". Преподавател по регионална политика в СУ „Св. Климент Охридски".

За изминалите 25 години **АРИР – Стара Загора,** се превърна в предпочитан партньор

Д-р Румяна Грозева,
изпълнителен директор на Агенцията за регионално икономическо развитие, Стара Загора

Д-р Грозева, тази година отбелязвате четвърт век от основаването на Агенцията за регионално икономическо развитие - Стара Загора. Кои бяха най-важните моменти в историята на организацията?

АРИР е създадена през 1995 г. по проект на Американската агенция за международно развитие в партньорство с община Стара Загора. Първоначално организацията ни е имала бюджет, в който са били структурирани заплати, разходи и др. Сега финансирането ни става в много голяма степен чрез проекти и отчасти чрез стопанската дейност на организацията – подготовка и управление на проекти, консултации за бизнес развитие, стратегии и подобни. За изминалите 25 години се научихме да работим добре в силни международни екипи - с хора с различни култури, стил на работа. Старозагорската агенция отдавна е разпознаваема в Европа и е предпочитан партньор. Имаме силен и сплотен екип, който остана постоянен и при затрудненията през годините.

АРИР - Стара Загора, представя възможностите за привличане на инвестиции и в оспорвано международно състезание на „Файнейшъл таймс" - „Европейски градове и региони на бъдещето", от 2010 г. и до момента винаги печели призови места в категорията си. При миналото издание градът беше представен на страниците на изданието със заглавието „Готови за бизнес".

Същевременно екипът ни работи целенасочено и по изграждането на силни регионални партньорства между бизнес, местни власти и научни и образователни организации. Но тук все още не е достатъчно осъзнаването на този много силен потенциал и тласък за развитие.

Успяхме да изпълним много успешни проекти през изминалите години. Може би ключов е проектът на АРИР, който е първият изпълнен в региона по програма ФАР и е свързан именно с преструктурирането на минната индустрия. Благодарение на този проект освободени от работа миньори са били преквалифицирани, преминали са в друга професия или са започнали да развиват собствен бизнес. В момента работим едновременно по 10 проекта.

Какво представляват тези проекти?

Работим по проект в сферата на информирането на различните общности в региона за европейските политики и ценности – това е информационният център от общоевропейската мрежа „Европа директно". Част от проекта е едно интересно събитие, което се превърна в знаково през последните години – „Дни на Европейския парламент". Запознаваме 16-18-годишни ученици с основните ценности на Европейския съюз, с неговите институции и как те работят заедно. След като получат необходимите знания, младежите влизат в роля, разпределят се като членове на политическите групи в ЕП, дебатират по основни теми.

Фокусирали сме се и върху проекти, свързани с предприемачество, финансирани по ОП „Развитие на човешките ресурси". Опитваме се да помогнем на хора, които имат идея за собствен бизнес, но се нуждаят от допълнителна информация и подготовка. Този проект покрива целия Югоизточен регион за планиране - не само Стара Загора, но и Сливен, Ямбол и Бургас.

Работим и по програма „Еразъм+", както и по програма „Интеррег Европа". Това е транснационална програма, финансирана директно от Брюксел.

Най-новият ни проект е ориентиран към проблемите за справяне със замърсяването с пластмасови отпадъци. Той също е финансиран по програма „Интеррег Европа".

Вие сте член на УС на Индустриална зона „Загоре". Има ли шанс тази зона да реши икономическите проблеми пред региона, които биха възникнали при преструктуриране на енергийните компании там?

Само тази зона не може да реши бъдещите очаквани проблеми на региона. Тя обаче е една от стъпките, които трябва да бъдат направени при планиране на решенията. Ако си свършим добре работата и вземем необходимите мерки, регионът може да запази своя потенциал. Изграж-

Работното посещение в Котбус, Германия

Първоначална среща по проекта в залата на областната администрация

Голямо признание за екипа на АРИР - Стара Загора, е да бъдем избрани за водеща организация по проекта DeCarb.

дането на инфраструктурата изпреварва многократно тази на други индустриални зони и това далеч не се дължи само на доброто време. Постоянството и усилията в лицето на изпълнителния директор определено заслужават адмирации. Местният бизнес повдигна въпроса за липсата на достатъчно кадри. Работим усилено в тази посока. В Стара Загора първи въведохме обслужване на инвеститорите на едно гише, което значително улеснява тяхната работа.

Какво представлява проектът DeCarb и как беше избрана АРИР за водеща организация?

За екипа ни това е голямо признание и доверие да застанем начело като водеща организация на консорциум от институции и организации от страни членки, които са много по-развити и „надеждни" кандидати. Пълното наименование на проекта е „Подкрепа за преминаване към чиста енергия в ЕС региони с интензивен въглеродобив" с продължителност 5 години. Кандидатурата беше одобрена от ЕК.

Подчертавам, че в проекта не става дума и не е насочен към затваряне на ТЕЦ-ове, каквито бяха първоначалните спекуалции и все още продължават. Става въпрос за търсене на приложими решения във всеки един регион – индивидуално. Всеки регион, колкото и еднакви характеристики да има като добив на въглища и енергия от тях, има и различни особености, които го различават от другите. И в този смисъл няма общовалидно решение, приложимо за всички.

В консорциума по проекта влизат Полша, Унгария, Румъния, Германия, Дания, Гърция, Словения и Испания, като Дания и Испания нямат въглища. Целта на **DeCarb** е да подпомага политиките на местно и регионално ниво, свързани с преминаване към добиването и ползването на „чиста енергия" и по този начин намаляване на въглеродните емисии, и оттам подобряване на чистотата на въздуха. Във всяка държава политиките, които регулират чистата енергия, са различни, затова и се подхожда индивидуално. В случая на нашия регион сме фокусирани именно към внедряване на чисти технологии за изгаряне на въглища. В края на януари т.г. имахме възможност да участваме в специализирани събития в Брюксел, на които експерти и висши държавни служители от страни - членки на ЕС, САЩ, Китай, Япония и Индия представяха изследвания и проекти в тази сфера. Това много ясно показва, че световните икономически елити, които имат доста по-големи финансови възможности, също работят усилено в посока добиване на чиста енергия от въглищните си басейни. И тук акцентирам върху САЩ, които първи напуснаха Парижкото споразумение и прокламираха, че подкрепят и защитават въглищата си. А сега представиха 7 финансирани пилотни проекта от Отдела за изкопаеми горива, чисти въглища и управление на въглерода на Департамента за енергия, както и конкретни резултати от тях.

Никой от участниците не сподели, че им е лесно и е станало отведнъж. Но работят осъзнато и с ясна цел и посока, както и с грижа към хората от сектора. Също и върху създаването на производства от вторични продукти от въгледобива, каквито са торовете например, а оттам и на работни места и приходи за местната икономика.

Тук имаме Тракийски университет с Аграрен факултет, както и специализиран бизнес – можем да търсим финасиране от ЕС на изследвания и технологии в тази посока.

Екипът ни ще участва в международен форум в Брюксел, посветен на новосъздадения фонд за справедлив преход.

Голямото градско **прекрояване**

До края на 2020 г. ще бъде готов новият Общ устройствен план на Стара Загора, който предвижда нови квартали и индустриални зони

автор
Сашка Панайотова

Тази година е важна за Стара Загора. До края ѝ се очаква да бъде готов новият Общ устройствен план (ОУП), който ще рамкира възможностите за бъдещото ѝ развитие. ОУП са стратегически документи за всеки град. Те обединяват цели, правила и инструменти за устройството и развитието на средата, която от своя страна оказва пряк ефект върху качеството на живот на хората, икономическия просперитет, екологията, мобилността, естетиката на средата и др.

Накратко, ОУП е фундаментът, на който стъпват всички промени в градовете в дългосрочен план. Той определя възможностите за жилищно и индустриално строителство в отделните зони на града, зелените петна в него, развитието на инфраструктурата, както и териториите за развлечения, обществено обслужване, природозащита и др.

Нуждата от нова рамка

Необходимостта от разработването и приемането на нов ОУП за Стара Загора идва заради моралното остаряване на досега действащия план, който е в сила от 2011 г. и изостава в следването на тенденциите в жилищното и индустриалното развитие на града. Сред основните мотиви да се създаде нов градоустройствен план е динамиката в крайградските територии, в които се увеличава жилищното строителство.

През последните години се забелязва засилен инвестиционен интерес покрай предвидените в стария ОУП зони на застрояване. Значително са се разширили индустриалните и промишлени райони на града. През 2019 г. ръстът в индустриалното строителство в общината е по-голям от този в жилищното. Издадени са 209 разрешения за строеж на административни сгради при 125 за предходната година.

Новият ОУП на Стара Загора ще

Обособилият се нов квартал на града се намира зад пивоварната на „Загорка“

наблегне и на повече нововъведения в транспортната схема и върху създаване на алтернативни маршрути с цел изтегляне на автомобилите от централната градска част. Предвиждат се нови паркинги и изграждане на велоалеи в новите квартали и сателитни зони. Предварителният градоустройствен план на община Стара Загора трябва да се разработи в срок от 5 месеца от фирма „Агора 66“, избрана след конкурс в началото на януари. След като мине през обществено обсъждане, планът ще бъде подложен на съгласувателни процедури и окончателно внесен за одобрение.

Разрастване на жилищното строителство

През последните години в северозападна посока на града – в землищата на старозагорските села Богомилово и Малка Верея, се образуват цели жилищни квартали с по-ниско застрояване, повече озеленяване, съвременно строителство. „Тези новоизградени квартали изникнаха в резултат на това, че все повече хора от града предпочитат да живеят из- >28

Новоизградените квартали изникнаха в резултат на това, че все повече хора от града предпочитат да живеят извън него, но в същото време искат да бъдат сравнително близо до работното си място.

Виктория Грозева,
главен архитект
на община Стара Загора

ВиК
СТАРА ЗАГОРА
www.wik-stz.com
водата, без която не можем

Клиентски център – Стара Загора
Ул. „Христо Ботев“ 56
тел.: 042/251 728
e-mail: klienti@wik-stz.com

Раб. време:
от понеделник до петък
8:00 ч. – 18:00 ч.

Информация
за всички каси
и начини на плащане
можете да откриете на

www.wik-stz.com

Безплатна национална
линия: 0800 40130

Арх. Иван Иванов,
проектантско бюро „Форум 49“:

Новият ОУП трябва да реши много проблеми на общината, тъй като сега действащият не е направен добре. Необходимо е ясно да се покаже на кои терени може да се сменя предназначението и на кои не. Според мен до околовръстния път на Стара Загора всички терени трябва да бъдат зони със смяна на предназначението, за да може градът да се развива. В сега действащия план във всички зони около селата на север от Стара Загора може да се сменя предназначението, а в тези на юг от града няма такава възможност. Новият ОУП трябва да се направи компетентно, да се предприемат мерки срещу хаотичното застрояване.

Арх. Веселин Беров,
проектантско бюро „Вебер“:

Един ОУП представлява програма за развитие. Той би трябвало да дава идея за развитието на общината за 10-20 години напред. Нашият ОУП бързо остаря, защото даденото задание от общинската власт тогава не беше такова, че да предизвиква развитие. Появиха се жилищни квартали извън регулация. Появи се нуждата от нов поглед към курортното селище Старозагорски минерални бани, което може би е единственото курортно селище, което няма землище и идея как ще се развива занапред. Сериозен проблем представлява транспортната система – паркинги, гаражи, скоростни артерии. Предишният общински съвет почти на всяка сесия приемаше частични изменения на ОУП, които стигаха на сесия до 30! Несериозно е да решаваш на парче включването на имоти към чертите на града.

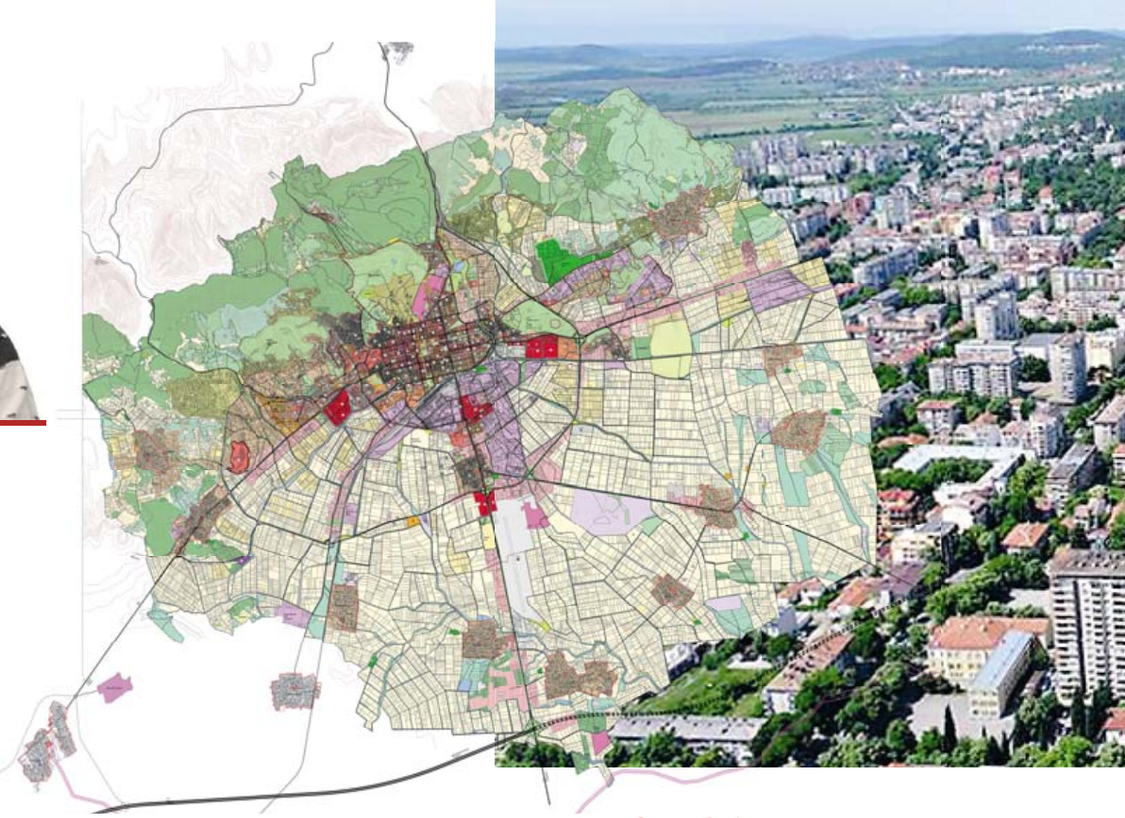

В новия Общ устройствен план се предвиждат разширения на промишлената зона в югозападна посока.

вън него, но в същото време искат да бъдат сравнително близо до работното си място“, казва главният архитект на общината Виктория Грозева. Желанието на хората, които живеят в тези новозастроени зони, е да разполагат с добра инфраструктура и да са част от Стара Загора. Затова в новия план се предвижда землищата около някои по-близки села да преминат към Стара Загора. Подобно застрояване се забелязва и около село Пряпорец. Градът се разширява и в западна посока към кв. „Железник“ с влизане в сила на новия ПУП за квартала през май 2019 г. Извън регулация в момента е и обособилият се квартал северно от пивоварна „Загорка“ – бивши вилни зони, оформили се като голяма жилищна територия в полите на Аязмото.

Разширяване на промишлените територии

Интересът на инвеститорите към промишлени територии в Стара Загора се забелязва предимно в южните райони. Градът се разширява като промишлена зона и в югоизточна и югозападна посока. Една от причините за това е добрата връзка с магистралата и летището. В новия Общ устройствен план се предвиждат разширения на промишлената зона в югозападна посока. През последните две години са направени частични изменения на съществуващия до момента Общ устройствен план за отделни имоти. Всяко такова разрешение обаче минава през заседание на общинския съвет. Затова и общинските съветници също настояват за промени в градоустройствения план.

Новостроящата се индустриална зона „Загоре“ е вписана в действащия ОУП. Идеята в новия ОУП обаче е тя да бъде свързана със съществуващата вече зона в района на бившия завод „Агробиохим“. „Около бившия „Агробиохим“ сега има много частни предприятия върху площ от около 3 хил. дка, но има възможност за обособяване на тройно по-голяма промишлена територия“, казва арх. Грозева.

Интерес от инвеститори е проявен и към парцели южно от кв. „Три чучура-юг“. Поетапно там се сменят предназначенията на имотите за промишлено или обществено обслужване, за да се създаде по-добра инфраструктура. Там и пътните артерии са подходящи за бизнеса и позволяват преминаване на тежкотоварни автомобили.

Новият ОУП ще обхване всички села от общината

Бъдещия общ градоустройствен план ще отдели специално място на всички 51 села, които влизат в структурата на общината. В сега действащия план са обхванати едва около една четвърт от тях. Интересът към старозагорските села се засилва през последните години както по отношение на жилищно застрояване, така и в посока на изгражда-

не на промишлени обекти. Според арх. Грозева този интерес до голяма степен е продиктуван от ускореното развитие на земеделието и интереса към пустеещите доскоро земи край селата.

Общинското ръководство предвижда и мерки в посока развитие на курортното селище Старозагорски минерални бани. Акцент там ще бъде създаването на подобри условия за развитие на туризма. Предвижда се обновяване на минералната баня в курорта, изграждане на екопътека. Плановете включват изграждане на термален комплекс, още повече че тук се намират и римските терми, дали началото на минералните извори. За осъществяване на този проект общината ще ползва европейски средства. |K

Лилия Михайлова,
административен директор на строителна компания SBS:

Отдавна Стара Загора има нужда от нов ОУП. Въпросното регулиране на парцелите на парче, което съществува при нас, съществува и в други големи градове. Точно то създава големите пречки за развитието на града. Необходима е визия за развитието на Стара Загора поне за 15 години напред. Основен проблем в момента са комуникациите. Когато се прави нещо в строителството, то задължително трябва да бъде част от общата визия за развитието на града. Очаквам в новия ОУП да има ясна визия за развитието на селата, особено за курортното селище Старозагорски минерални бани, към което има голям интерес от туристи и инвеститори.

ТРИТЕ НАЙ-ВАЖНИ ПРОЕКТА ЗА ГРАДА

Започва изграждането на нов квартал

В Стара Загора се обособява съвсем нов квартал. Той ще бъде разположен на запад от кв. „Три чучура-Юг“ и на юг от бул. „България“ (продължението на бул. „Цар Симеон Велики“ след водонапорната тръба). Местността, върху която през следващите години ще изникнат новите сгради, се казва Курбанова чешма. Площта ѝ е над 300 дка. Новият квартал ще бъде малко по-голям от съседния кв. „Три чучура-Юг“. Какво ще е името му ще стане ясно след обществено допитване и гласуване от общинския съвет.
Идейният проект за застроителния и регулационен план е разработен от архитектурно бюро „Форум 49“, управлявано от арх. Иван Иванов. Авторите на проекта предвиждат изграждане на ново кръгово движение. „Ако тук се изграждат само жилища, биха се появили около три хиляди нови апартамента, което означава, че в квартала биха се засели около 80-90 хиляди жители. Новият квартал ще бъде със смесено обществено обслужване и позволява изграждане на производствени помещения, обслужващи, обществени сгради, хотели, административни, офис сгради“, казва арх. Иванов. Създателите на идейния проект са дали максимален обем на застрояване. „Най-характерното за бъдещия квартал е, че се опитахме да пресъздадем правоъгълната структура, характерна за централната част на Стара Загора и завещана ни от първия архитект на града - Лубор Байер“, казва арх. Иванов. Правите улици създават по-лесно и по-добро транспортно обслужване. По линията на бул. „България“ от север ще има три транспортни входа към новия квартал, от запад също ще има три, а от юг – две. Планът на квартала предвижда и спирки за линии на градския транспорт.

Проектът за нова спортна зала тръгна с фалстарт

Плановете за развитието на градската среда в Стара Загора включват и изграждането на модерна многофункционална спортна зала в новия парк „Артилерийски“. Залата ще бъде с 5200 седящи места, обособена бизнес зона с конферентен блок и прилежащ паркинг и освен домакинство на различни спортни събития тя ще бъде конструирана за провеждането на концерти, конференции, изложения и др. Общата стойност на инвестицията за проектиране и изграждане на залата е 25 млн. лв., като първите 4.5 млн. лв. са вече отпуснати от правителството.
Проектът трябва да стартира до месеци, а конкурсът за събиране на идейни предложения е до 30 март. Той беше повторно обявен след Нова година заради несъгласието на Камарата на архитектите в България и на регионалната браншова организация, които откриха недостатъци в обществената поръчка. В началото на годината гилдията определи условията за подбор на участниците в конкурса за дискриминационни, посочвайки като причина неясноти и пропуски в техническото задание. „В изискването беше отбелязано, че кандидатите, за да участват, трябва през последните 3 години да са правили подобно съоръжение. Как може да се сложи такова изискване, при положение че през последните 3 години в България са изградени една или две подобни спортни зали“, отбелязва арх. Иван Иванов от старозагорската гилдия на архитектите. „Наложените от нас ограничения в първия обявен конкурс бяха продиктувани от това, че обектът е мащабен и изисква повече опит“, обяснява главният архитект на община Стара Загора Виктория Грозева. Тя допълва, че изискванията към кандидатите вече са променени и ще може да кандидатстват всеки. Изготвено е и заданието за проектиране, което кандидатите трябва да следват. „Ще ги оценяваме на базата на методиката, която сме заложили, като държим да се спазват минималните изисквания, обектът да има индивидуален архитектурен облик, да отговаря на условието за многофункционалност“, казва още тя.
Отделената зона от парка е 20 дка и застрояването в нея е предвидено още в плана от 2014 г. Мястото е комуникативно и проектът трябва да бъде съобразен както с новоизградения парк, така и с жилищния квартал.

Индустриална зона „Загоре“ трябва да бъде готова до края на август

Лицето на града ще се промени и с мащабния инфраструктурен проект, който е насочен към икономически активните предприятия и бъдещите инвеститори в областта. Това е Индустриална зона „Загоре“, инициативата за която е на община Стара Загора, но в която участва и държавата през Национална компания „Индустриални зони“. Двете страни имат по 50% собственост. Изграждането на зоната започна през октомври 2019 г. и трябва да приключи до август 2020 г., а към конкретни терени вече има заявен интерес от инвеститори.
В първия етап на проекта ще бъдат изградени 115 хил. кв.м, разделени на 12 имота с обща площ от 4 хил. кв.м и 17 хил. кв.м. Община Стара Загора е в готовност при необходимост да разшири индустриалната зона с още 130 хил. кв.м.
В зона „Загоре“ общината участва с апортна вноска - терен от 115 дка, а Национална компания „Индустриални зони“ ЕАД като акционер с апортна вноска от 4.7 млн. лв. Строителните работи се извършват от старозагорската компания SBS. „Вървим по график и смятаме, че ще успеем да приключим в срок“, казва административният директор на фирмата изпълнител Лилия Михайлова. Вече са готови изкопите за полагане на канализация, предстои изграждането на 1000 м водопроводи, 1000 м канализация, 5500 кв.м тротоари, 1500 кв.м паркинги. Предстои да се изградят път, оптични трасета за интернет, газ и други удобства за бъдещите инвеститори. Плановете на строителните работи включват изграждане и на обслужващи улици, както и на тротоари към тях. Ще бъде построена бизнес сграда с конферентна зала, в която ще бъдат разположени офисите на дружеството, заведение за хранене и др.
Зона „Загоре“ е с изключително добро географско положение в града, в близост до един от големите квартали – „Зора“.

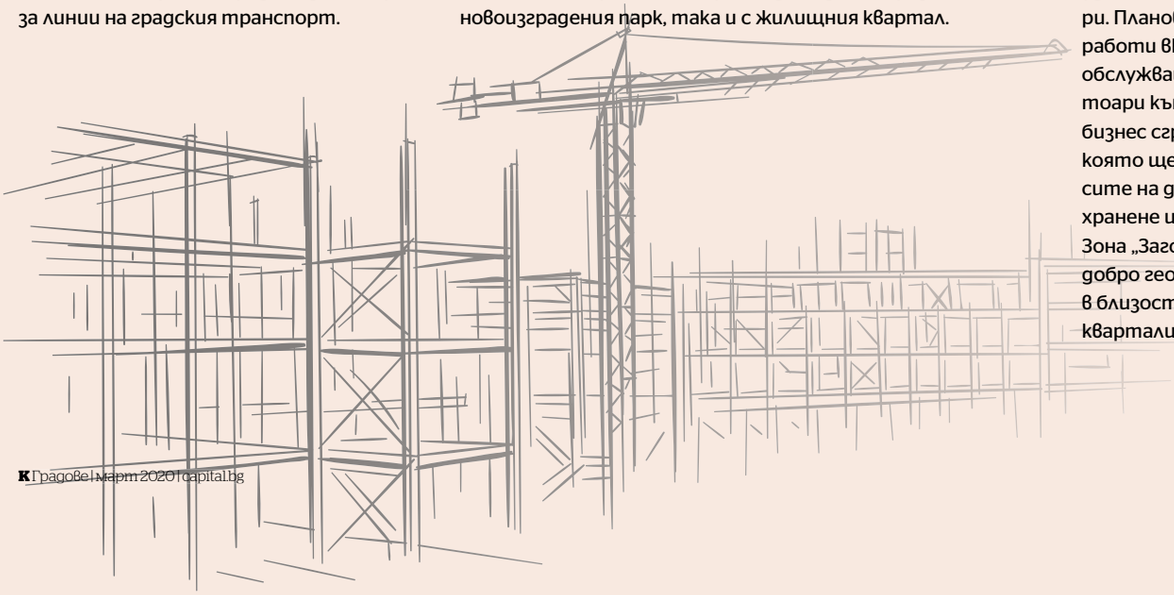

К2

Бизнесът

Бизнес/Предприемач/Мениджмънт

20-годишно изкачване **до върховете** в търговията

Експанзията на веригата супермаркети Си Би Ес продължава с откриването на 3 нови магазина и база в индустриална зона „Загоре“

>38

Умерен **подем** на имотния пазар

Новото строителство е безспорният хит в Стара Загора, а цените на новопостроени сгради в кварталите догонват тези на старите в центъра

>58

„Аз от малък газя нафтата. Моите приятели си купуваха сандали и джапанки. Аз си купувах обувки с маслоустойчива подметка.“

Живодар Терзиев, собственик на „Зара - Е“ и председател на Българската петролна и газова асоциация

>44

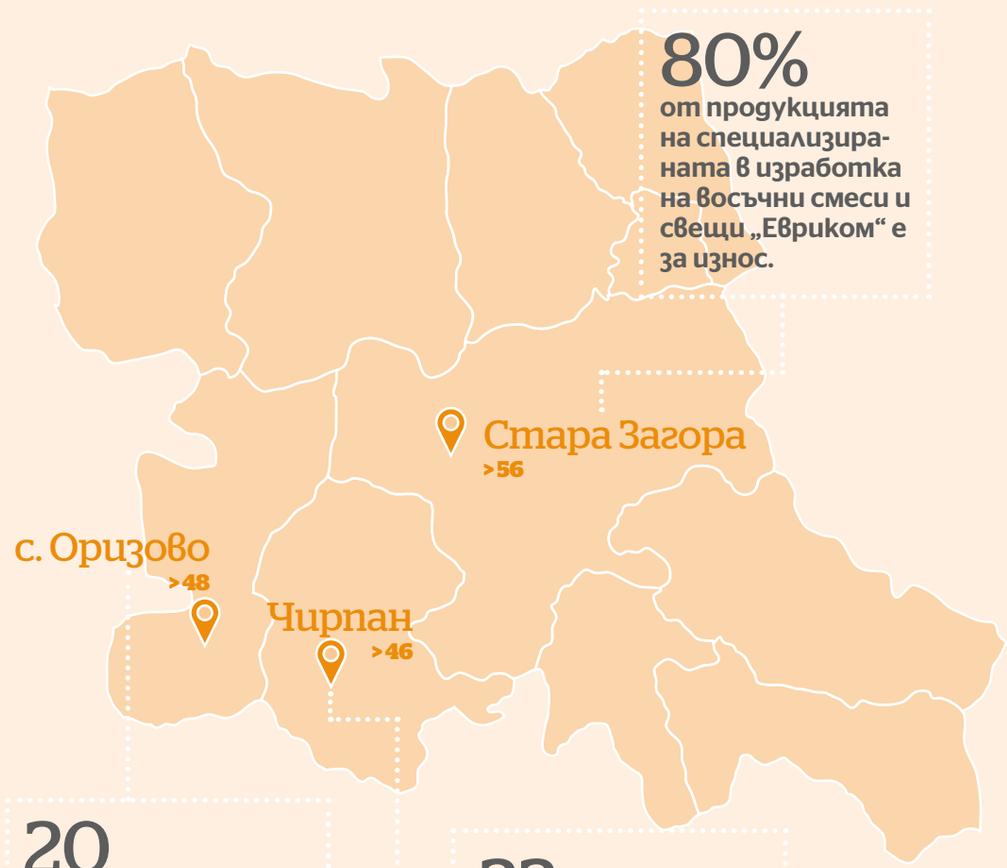

80%
от продукцията на специализираната в изработка на восъчни смеси и свещи „Евриком“ е за износ.

20
млн. лв. приходи от продажби има експортно ориентираната „Конекс Тива“, която произвежда зеленчукови консерви.

22
хил. тона годишно е капацитетът на най-голямото в страната предприятие за производство на малц. То работи с всички пивоварни в България.

ТОП 100 НА КОМПАНИИТЕ В СТАРА ЗАГОРА:

Ток, **калашник** и храна

През 2018 г. приходите на стоте най-големи компании в областта достигат 6.7 млрд. лв., а близо половината са "произведени" от пет дружества

автор
Силвия Радославова

С Стара Загора за поредна година е втората най-богата област (по показателя произведен продукт на жител) в България след столицата и обяснението за добрата позиция е концентрацията на големи компании. Те са разнородни: от енергийни, през машиностроителни до храни. А за размера им може да се съди при сравнение с аналогичната като територия и население област Велико Търново, където приходите на топ 100 компаниите са 2 пъти и половина по-малко.

Поне напоследък Стара Загора не преживява бум: сумата на приходите на стоте най-големи дружества в областта нараства с едва 5% спрямо предходната 2017 г., а половината дружества в класацията отчитат свиване на печалбата, като 7 от тях приключват годината със загуба. Тя е гигантска при държавната ТЕЦ "Марица-изток 2“ (-332 млн. лв.). Централата е и основният виновник за драматичното свиване от 60% на общата сума на печалбите в топ 100.

Петте компании на върха - американските централи ТЕЦ „Ей И Ес Гълъбово“ и ТЕЦ „КонтурГлобал Марица-изток 3“, държавните ТЕЦ "Марица-изток 2“ и „Мини Марица-изток“ и оръжейният производител „Арсенал“ в Казанлък, заедно имат оборот от 3 млрд. лв., или близо 45% от приходите на всички компании в класацията. Тези фирми и свързаните с тях дружества представляват гръбнака на местната икономика и осигуряват заетост на близо 30 хил. души в област Стара Загора.

Хегемония на енергетиката

Стара Загора е известна още като енергийния център на България. Топлоелектрическите централи, намиращи се на нейна територия, произвеждат около 40% от електроенергията в страната, като през зимните месеци процентът достига 60.

Най-голямата централа като мощност на територията на областта, а и на целите Балкани, е държавната ТЕЦ "Марица-изток 2“ (2). Тя има 8 енергийни блока и инсталирана мощност от 1620 MW. Заради поскъпналите квоти дружеството е на огромни загуби. Към края на 2019 г. задлъжнялостта му само към Българския енергиен холдинг е 1 млрд. лв. и всички планове на правителството за спасяване на изпадналата в технически фалит централа засега са безуспешни, но и изглеждат безсмислени на фона на силната зависимост на централата от нейната основна суровина – въглищата, и европейските стратегии за енергиен преход и ограничаване на използването им.

С близки приходи са и топлоелектрическите централи ТЕЦ „Ей И Ес Гълъбово“ (1) (657 млн. лв.) и „КонтурГлобал Марица-изток 3“ (3) (636 мл. лв.). И двете дружества са приключили 2018 г. с ръст от съответно 12 и 23% и печалби.

„Марица-изток 3“ е втората по големина топлоелектроцентрала, работеща с лигнитни въглища, в България. Тя се намира в село Медникарово, община Гълъбово, и има четири енергийни блока с обща инсталирана мощност от 908 MW. На годишна база произвежда около 10% от електроенергията в страната. Акционерното дружество „КонтурГлобал Марица-изток 3“ е регистрирано в Люксембург и притежава 73% от акциите, други 27% са на държавната НЕК. Краен собственик на мажоритарния дял е американският инвестиционен фонд Reservoir Capital Group. Според данни от финансовия отчет на компанията ръстът в приходите идва от увеличение на продажбите на електроенергия, свързани с поскъпналите квоти за въглеродни емисии през 2018 г. Планираните за периода 2019-2021 г. инвестиции са за 22.1 млн. евро и са свързани с поддръжката на електроцентралата и капитални и екологични проекти.

Лидерът по приходи в Стара Загора, ТЕЦ „Ей И Ес Гълъбово“, разполага с >36

ФИРМИТЕ В СТАРА ЗАГОРА ПРЕЗ 2018 Г.

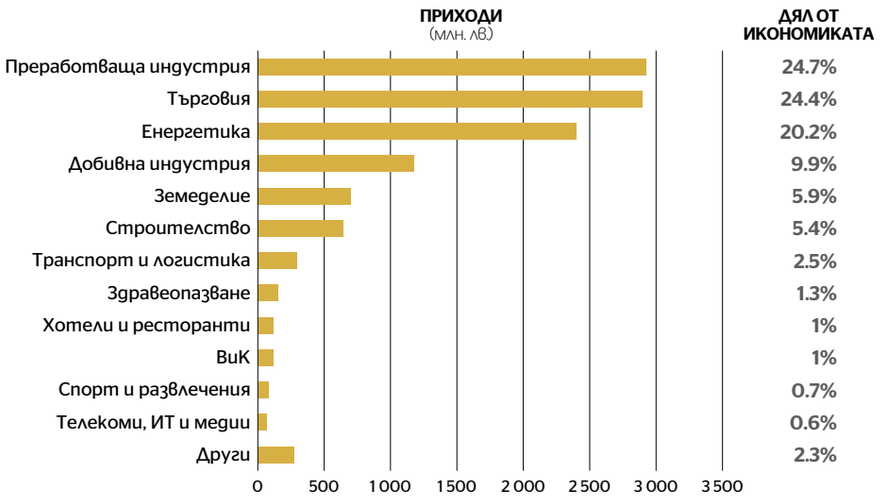

РАЗМЕРЪТ НА ДРУЖЕСТВАТА

КАКВО СЕ ПРОИЗВЕЖДА НАЙ-МНОГО

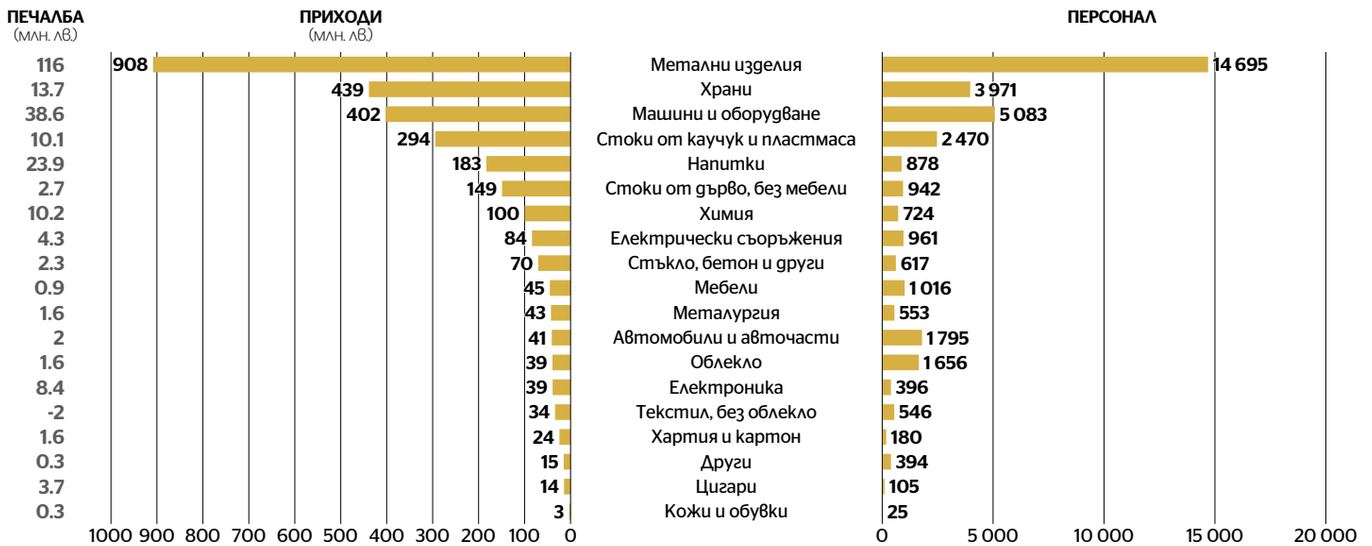

КАКВО СЕ ТЪРГУВА НАЙ-МНОГО

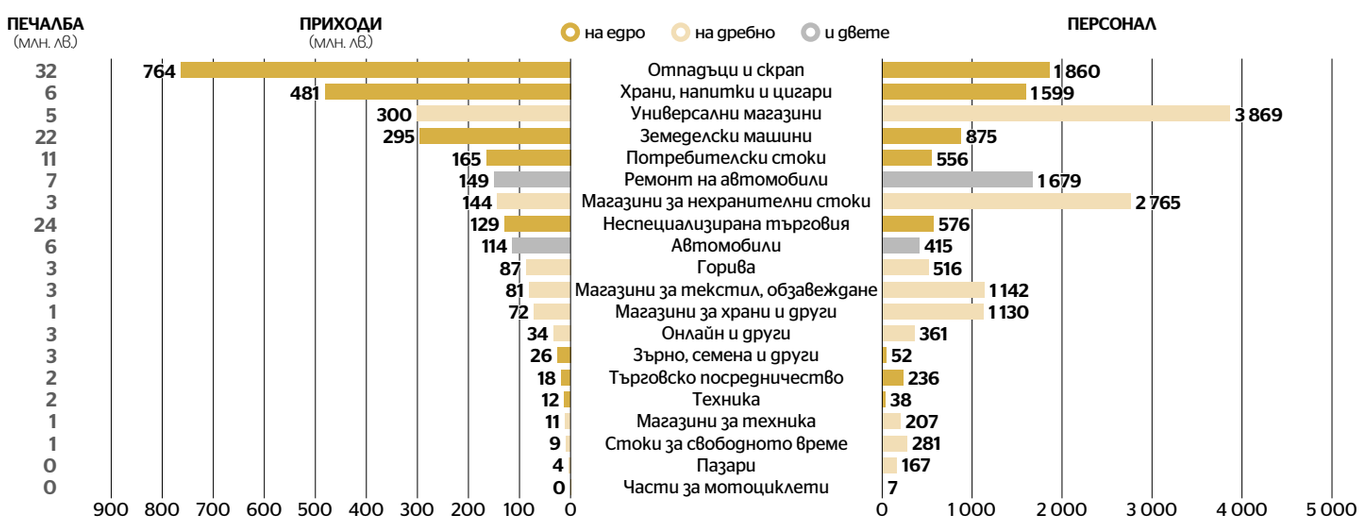

К | НАЙ-ГОЛЕМИТЕ 100 КОМПАНИИ В СТАРА ЗАГОРА

	Компания	Населено място	Сектор	Приходи (хил. лв.)		Изменение %	Печалба/загуба (хил. лв.)		Персонал
				2017	2018	2018/2017	2017	2018	2018
1	ЕЙ И ЕС - ЗС МАРИЦА-ИЗТОК I	ГР. ГЪЛЪБОВО	Горива и енергия	584 287	656 762	12.40	111 557	94 239	283
2	ТЕЦ МАРИЦА-ИЗТОК 2	С. КОВАЧЕВО	Горива и енергия	611 584	636 915	4.14	-162 891	-331 894	2 381
3	КОНТУРГЛОБАЛ МАРИЦА-ИЗТОК 3	С. МЕДНИКАРОВО	Горива и енергия	517 783	636 087	22.85	104 172	96 501	46
4	АРСЕНАЛ	ГР. КАЗАНЛЪК	Оръжие	610 776	541 283	-11.38	122 603	93 225	9 982
5	МИНИ МАРИЦА - ИЗТОК	ГР. РАДНЕВО	Добив и въглища	569 380	533 526	-6.30	6 905	1 683	7 326
6	ЗАРА - Е	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Горива и енергия	167 885	156 111	-7.01	-1 085	223	52
7	БРИКЕЛ	ГР. ГЪЛЪБОВО	Горива и енергия	127 853	151 464	18.47	-7 265	-10 587	1 339
8	ЗАГОРКА	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Храни и напитки	152 030	143 533	-5.59	22 473	23 071	464
9	РИТЪМ-4-ТБ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Горива и енергия	156 247	133 252	-14.72	1 178	-2 354	40
10	М + С ХИДРАВЛИК	ГР. КАЗАНЛЪК	Машини	111 768	124 898	11.75	14 516	14 576	1 243
11	КАСТАМОНУ БЪЛГАРИЯ	С. ГОРНО САХРАНЕ	Дървесина и мебели	93 822	109 384	16.59	3 642	-497	315
12	ПАНХИМ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Химия	85 416	93 520	9.49	6 771	1 354	182
13	ГРАДУС (ГРУПАТА) *	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Храни и напитки	103 789	155 720	50.04	23 922	14 540	542
14	СТАНДАРД ПРОФИЛ БЪЛГАРИЯ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Машини	91 621	76 474	-16.53	3 431	3 277	898
15	ВИДЕОТОН - БЪЛГЕРИАН ХОЛДИНГС	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Машини	60 573	70 635	16.61	4 292	3 608	615
16	МЕДИНА МЕД	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	59 520	69 451	16.69	1 368	3 197	169
17	ДАЙНИНГ ЕНЕРДЖИ	ГР. ГЪЛЪБОВО	Горива и енергия	47 157	58 688	24.45	693	4 963	7
18	ВИП ДЕЛИВЪРИ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	59 238	58 163	-1.81	823	805	25
19	ФЕРТ БУЛ ЕАД	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	67 596	57 845	-14.43	1 582	179	36
20	КРАСИЙДО	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	58 684	57 067	-2.76	122	23	32
21	ЕЙ И ЕС МАРИЦА-ИЗТОК I	ГР. ГЪЛЪБОВО	Комунални услуги	53 158	55 617	4.63	22 299	25 547	107
22	БИСЕР ОЛИВА	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Храни и напитки	62 024	54 905	-11.48	752	527	198
23	БУЛАГРО	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	58 484	54 031	-7.61	1 339	282	57
24	КЕН	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Храни и напитки	54 316	53 522	-1.46	3 466	5 052	226
25	ЗЛАТЕКС	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	50 922	51 949	2.02	7 635	7 624	77
26	ЯСМИН 96 РР	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Селско стопанство	27 606	50 404	82.58	192	535	16
27	КАПРОНИ	ГР. КАЗАНЛЪК	Машини	50 276	50 393	0.23	3 914	2 961	858
28	БУЛМЕТАЛ	ГР. ГУРКОВО	Метали	48 352	48 013	-0.70	1 239	1 086	407
29	СИБИЕС	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	38 679	47 654	23.20	2 200	2 353	248
30	ТАБАКО ТРЕЙД СТАРА ЗАГОРА	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	41 191	43 923	6.63	185	199	19
31	РОСИ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	37 792	41 008	8.51	2 246	3 493	282
32	ОПТИКОМ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	37 848	40 875	8.00	1 397	1 116	114
33	СИМПЛИ ПЪРФЕКТ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Хазарт	34 014	40 510	19.10	1 990	2 657	76
34	НОВОТЕХПРОМ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Метали	37 860	40 162	6.08	4 309	4 126	83
35	АТЕ ПЛАСТ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Химия	41 249	39 811	-3.49	350	356	206
36	ХЕРОН ТРЕЙД	С. ОРИЗОВО	Храни и напитки	34 776	39 180	12.66	1 510	2 424	206
37	ПРОГРЕС	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Метали	37 024	39 096	5.60	1 838	591	514
38	БРАДЪРС КОМЕРС	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	34 410	38 696	12.46	215	231	100
39	ЕЙ И ЕС МАРИЦА-ИЗТОК I СЪРВИСИЗ	ГР. ГЪЛЪБОВО	Горива и енергия	38 632	38 635	0.01	2 974	1 141	291
40	ВОДОСНАБДЯВАНЕ И КАНАЛИЗАЦИЯ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Комунални услуги	36 583	38 377	4.90	827	2 382	787
41	ГУ - ФАРАДЕЙ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	51 172	37 669	-26.39	4 151	939	27
42	АРСЕНАЛ - 2000	ГР. КАЗАНЛЪК	Търговия/Оръжие	43 442	37 455	-13.78	23 068	15 892	210
43	ЕНЕРГОРЕМОНТ - ГЪЛЪБОВО	ГР. ГЪЛЪБОВО	Метали	26 557	35 938	35.32	430	2 239	828
44	ЛОГИСТИК БГ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	36 204	35 392	-2.24	664	758	135
45	МЕТАЛИК	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Метали	34 765	35 128	1.04	89	-798	545
46	АНИМЕКСС	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	29 544	34 670	17.35	780	933	69
47	ТРАКИЙСКИ ФУРАЖ	С. ПЪСТРЕН	Храни и напитки	20 931	34 480	64.73	1 112	796	42
48	БЪДЕЩНОСТ	ГР. ЧИРПАН	Машини	29 586	32 752	10.70	2 571	1 588	428
49	ФОРМАТТ БИЛДИНГ ПРОДЪКТС	С. КОВАЧЕВО	Търговия	32 573	32 217	-1.09	2 640	115	20
50	КОНТУРГЛОБАЛ ОПЕРЕЙШЪНС БЪЛГАРИЯ	С. МЕДНИКАРОВО	Горива и енергия	29 890	30 571	2.28	4 764	4 900	427

	Компания	Населено място	Сектор	Приходи (хил. лв.)		Изменение %	Печалба/загуба (хил. лв.)		Персонал
				2017	2018	2018/2017	2017	2018	2018
51	СУПЕРАБРАЗИВ	ГР. КРЪН	Машини	22 124	29 083	31.45	3 525	5 435	234
52	РУДИН	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Строителство	16 164	28 075	73.69	857	7 397	296
53	ТРИГЛАВ - ЕДЕЛВАЙС	ГР. КАЗАНЛЪК	Селско стопанство	27 818	27 552	-0.96	2 929	2 033	29
54	ХРАНИНВЕСТ - ХРАНМАШКОМПЛЕКТ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Машини	24 502	27 374	11.72	12	1 644	491
55	СРЕДНА ГОРА	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Дървесина и мебели	27 531	26 734	-2.89	61	42	533
56	ИНДУСТРИАЛ СЪЛЮШЪНС БЪЛГАРИЯ	С. КОВАЧЕВО	Химия	24 474	26 722	9.19	721	76	111
57	АГРОКОНСУЛТ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Строителство	15 090	24 565	62.79	977	1 969	74
58	ПИНОКИО	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Селско стопанство	18 480	24 324	31.62	336	400	5
59	АВТОХИТ 2000	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	19 692	24 054	22.15	1 488	761	61
60	НИК - ИНВЕСТ - КАЗАНЛЪК	ГР. КАЗАНЛЪК	Търговия	22 954	23 742	3.43	177	117	102
61	АГРОКОНСУЛТ - ИНЖЕНЕРИНГ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	12 632	23 481	85.89	745	2 996	19
62	АГРОИН	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	22 113	21 934	-0.81	2 475	1 435	44
63	ЕМБУЛ ИНВЕСТМЪНТ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Текстил и облекло	29 317	21 389	-27.04	-128	-696	167
64	ПРЕСКОВ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Машини	20 139	20 999	4.27	717	61	271
65	ЗАГОРА ГРУП БГ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	20 479	20 994	2.51	92	179	1
66	ИТТ - БЪЛГАРИЯ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	18 982	20 574	8.39	2 648	3 077	180
67	ПРОМОСЕЙЛ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	11 428	20 170	76.50	1 042	1 159	5
68	ГУАЛА КЛОУЖЪРС БЪЛГАРИЯ	ГР. КАЗАНЛЪК	Химия	15 832	19 936	25.92	1 117	2 518	220
69	КОРОНА М	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Храни и напитки	29 102	19 452	-33.16	1 497	2 624	121
70	КОНЕКС-ТИВА	С. ОРИЗОВО	Храни и напитки	17 938	19 285	7.51	1 846	1 792	372
71	ПРОМЕТ СЕЙФ	ГР. КАЗАНЛЪК	Метали	20 626	18 935	-8.20	159	108	295
72	ВЕАС БЪЛГАРИЯ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Машини	12 085	18 503	53.11	498	865	197
73	ДАМИАНА 2001	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Строителство	13 011	18 320	40.80	2 957	4 889	166
74	АРКОМАТ - БЪЛГАРИЯ	ГР. КАЗАНЛЪК	Машини	18 328	18 133	-1.06	-72	452	1 471
75	БУЛТЕХ - 2000	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Машини	24 641	17 897	-27.37	10 184	7 385	36
76	КЕТЕН	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	18 950	17 528	-7.50	359	98	38
77	ВТ БУЛПЛАСТ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Химия	15 656	17 524	11.93	602	1 092	263
78	МЕГА ЛОГИСТИК	ГР. КАЗАНЛЪК	Търговия	18 811	17 428	-7.35	133	123	40
79	ТОПФЕРТ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	21 627	17 162	-20.65	-179	-81	5
80	ЮНИОН 09	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Селско стопанство	16 948	17 032	0.50	228	4	12
81	КУБИН БГ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Транспорт	16 566	16 582	0.10	1 423	482	80
82	ЮНИМЕТ	ГР. КАЗАНЛЪК	Търговия	14 080	16 283	15.65	877	737	14
83	ДОМЕЙН МЕНАДА	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Храни и напитки	14 605	16 091	10.17	-412	479	76
84	ФЕРТИКОМ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	15 284	15 720	2.85	-70	7	14
85	КРЕМЪК	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Охранителна дейност	14 528	15 602	7.39	4 304	3 711	977
86	АГРО - ОЙЛ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Селско стопанство	12 404	15 572	25.54	211	284	15
87	АВТО СТРОЙ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Строителство	9 962	15 523	55.82	374	15	71
88	БАЛКАНПАК	ГР. КАЗАНЛЪК	Дървесина и мебели	14 123	15 436	9.30	1 909	1 197	51
89	БИ СИ АЙ ЧЕРГАНОВО	С. ЧЕРГАНОВО	Горива и енергия	15 249	15 331	0.54	1 555	1 320	н.д.
90	ОСКАР РЮЕГ БЪЛГАРИЯ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Машини	12 556	15 281	21.70	745	779	229
91	ДИОНИ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Храни и напитки	15 592	15 235	-2.29	1 066	1 134	101
92	АМК-2002	С. ОПАН	Търговия	12 555	15 197	21.04	215	266	38
93	ТОПАЛОВ ТРАНСПОРТ	ГР. КАЗАНЛЪК	Транспорт	12 308	14 778	20.07	203	59	115
94	БАГИРА	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	14 220	14 656	3.07	387	604	191
95	ГЕОНЕД	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Селско стопанство	15 386	14 652	-4.77	244	171	27
96	ЕВРО ОИЛ	ГР. ГЪЛЪБОВО	Търговия	13459	14479	7.58	229	236	49
97	БУЛАГРО МАШИНИ	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Търговия	16385	14358	-12.37	553	104	48
98	СЛЪНЦЕ СТАРА ЗАГОРА - ТАБАК	ГР. СТАРА ЗАГОРА	Тютюневи изделия	7593	14085	85.50	6	3653	105
99	ТРОН	С. ДУНАВЦИ	Дървесина и мебели	16055	13934	-13.21	3973	1128	170
100	НОВА - Ф - 49	ГР. КАЗАНЛЪК	Търговия	12259	13883	13.25	805	925	56
	Общо за топ 100			6 399 512	6 725 390	5.09	416 555	169 422	41 866

* консолидиран отчет

Най-големият работодател в региона е „Арсенал“

690-мегаватова мощност, разпределена в два блока. През 2018 г. е осигурила около 9.1% от електроенергията, която е използвана на българския пазар, като е произведена брутно 3.5 млн. MWh електроенергия. Дружеството „Ей И Ес – ЗС Марица-изток 1” също е с краен собственик в САЩ. Едноличен акционер е регистрираната в Нидерландия „Ей И Ес България холдингс“, която се притежава косвено от американската AES Corporation. Акциите на AES се търгуват на Нюйоркската фондова борса. Основна причина за ръста на приходите е увеличената цена на въглеродните емисии, която е компонент от продажната цена на електроенергията. „През 2018 г. средната покупна цена на емисиите е 35.75 лв. при 12.71 лв. през 2017 г.“, посочва компанията в годишния си финансов отчет.

И трите големи топлоелектроцентрали са основни клиенти на петата в подреждането „Мини Марица-изток“. Базираната в Раднево компания осигурява суровината за тяхната дейност - лигнитни въглища. Тя е най-голямото предприятие в добива на полезни изкопаеми в страната и черпи въглища от най-голямото находище в национален план. Оперира в три открити рудника. Едноличен собственик на „Мини Марица-изток“ е държавният Български енергиен холдинг (БЕХ). 2018 г. е година на свиване на добива и продажбите на въглища на дружеството. В обем този спад е около 8% и се отразява в намаление на нетните приходи от 6.3%. Печалбата на компанията е намаляла шест пъти до 1.683 хил. лв.

Със своите 7326 служители „Мини Марица-изток“ е вторият най-големият работодател в област Стара Загора и четвъртият по големина в национален план.

Лидерите в машините

Извън енергетиката в подреждането има само още една компания, която прехвърля годишни приходи от над половин милиард лева. Това е казанлъшкият производител на оръжие „Арсенал“ (4). Компанията е първа по брой служители в региона и втора в България и един от големите износители на оръжия в страната. Свиването в износа на оръжейна продукция през 2018 г. се е отразило на бизнеса й: приходите на „Арсенал“ падат с 11%, а печалбата - с 24%. Слабият оръжеен пазар зад граница и през миналата година вероятно ще се види и в бъдещия отчет на производителя на калашници.

В класацията се нареждат и три големи компании от сектора на машините. Това са базираната в Казанлък „М+С Хидравлик“ (10), която има производствени бази и в селата Елхово, Ягода и Ветрен, и старозагорските „Стандард профил България“ (14) и „Видеотон българиан холдингс“ (15).

„М+С Хидравлик“ е създадена през 60-те години, става частна собственост в края на 90-те по линия на масовата приватизация, затова и акциите й се търгуват на Българската фондова борса. Фирмата произвежда хидравлични елементи, кормилни управления, мотори и спирачки, а продукцията й е основно за експорт. Тя е сред водещите производители на хидромотори в света. Около 31% от акциите й са на бившия приватизационен фонд „Стара планина холд“. През 2012 г. тя създаде дъщерно предприятие в град Стара Пазова, Сърбия, а от 2014 г. има и търговска фирма в Кайзерслаутерн, Германия.

„М+С Хидравлик“ завърши 2018 г. като пета поредна година с най-високи резултати в историята си. Това важи и за продажбите, достигащи 125 млн. лв., и за финансовия резултат. Тогава групата е увеличила броя на наетите с 6.5% и е започнала строителството на нов производствен корпус в Казанлък. А планираните за 2019 г. инвестиции за модернизация на машинния парк и сградния фонд са в размер на 19 млн. лв. Предприятието обаче няма да постигне успеха от 2018 г. През 2019 г. заводът отбелязва 10% свиване на обема на продукцията заради намалели поръчки от основните й пазари зад граница.

„Стандард профил България“ е регистрирана през 2005 г. като дъщерно дружество на турската Standard Profil Otomotiv - производител на каучукови уплътнения за автомобилната индустрия. Освен в България компанията майка има производства в Турция, ЮАР, Китай, Испания, Мароко и Мексико. Старозагорското предприятие е експортно ориентирано и произвежда продукти за марките Volkswagen, Fiat, Opel, Daimler, Ford, Skoda.

Главната причина за намалелите с 16% приходи през 2018 г. са свитите поръчки за Opel Astra, но той е частично компенсиран с по-високи продажби за Renault-Lada и Daimler-Smart. Прави впечатление, че по-ниските приходи са се отразили в малка степен на финансовия резултат на компанията. Свиването на печалбата е с 5%. Заетите в старозагорското предприятие са близо 900 души, а 2018 г. е била година на подготовка за стартиране на мащабни нови проекти за новите клиенти Skoda, Nissan, Ford и VW T-Rock. Основните ресурси на фирмата са били насочени в дизайна и разработването на оборудване за Skoda, което представлява ново поколение режещи машини с вградена вулканизация на профилите.

Петнадесетото по големина на приходите дружество „Видеотон – българиан холдингс“ е собственост на унгарския холдинг Videoton Group. Преди 20 години той приватизира старозагорското „Дискови запаметяващи устройства“ (ДЗУ АД). Групата на „Видетон България“ включва четири дружества - ДЗУ АД, „Видеотон – българиан холдингс“, „Веас България“ и „БТ Булпласт“. Предметът на дейност в Стара Загора е свързан с производство и търговия с електрически контакти, ключове, прекъсвачи, глави за епилатори, превключватели, броячи за водомери, части за миксери и др. През 2018 г. в старозагорското предприятие са работили 615 души, а приходите са пораснали със 17% до 70.6 млн. лв. при 60.5 млн. лв. година по-рано.

Големите в храните

На територията на област Стара Загора са разположени и някои от най-големите компании от хранителната индустрия. Сред тях се отличават групата „Градус“ (13) на братята Иван и

Петте компании на върха имат оборот от 3 млрд. лв., или близо 45% от приходите на всички компании в класацията.

Лука Ангелови, която е вторият по големина производител на пилешко месо в България, производителите на бира „Загорка“ (8) и на колбаси „Кен“ (24) и износителят на зеленчукови и плодови консерви „Конекс-Тива“ (70).

Най-високи приходи от тях през 2018 г. има „Загорка“ АД. Тя е втората по стойност на продажбите на бира компания на българския пазар, а най-вероятната причина за спада на приходите й е намалялата консумация на бира в страната, защото въпреки по-слабите резултати в оборота „Загорка“ е успяла леко да увеличи пазарния си дял, се вижда от финансовия й отчет. Дружеството е завършило годината с 3% ръст на печалбата.

2018 г. е била много успешна за старозагорската „Градус“, която има фуражен завод, люпилня, ферми за птици, птицекланица и преработвателно предприятие. От консолидираните данни на групата се вижда, че относителният дял на продажбите на продукция в общите приходи е 80%, а 47% от приходите от продажби идват от месо и месни продукти. По-голямата част от продукцията е била за вътрешния пазар. През 2018 г. компанията е направила инвестиции за над 10 млн. лв. и е пуснала нов продукт – бавно растящо пиле La Poulet.

Мажоритарните собственици на „Градус“ братя Ангелови са представени в класацията на най-големите компании в Стара Загора с още едно дружество от хранителния сектор. Това е производителят на слънчогледово олио „Бисер Олива“ (22), чиито приходи се свиват с 12% до 55 млн. лв. при 62 млн. лв. предходната година.

С по-добри резултати 2018 г. са приключили две нишови производства в храните. Това са специализираната в патешкото месо и продукти „Херон Трейд“ (36) и консервната компания „Конекс-Тива“ (70). И двете са изцяло експортно ориентирани фирми, предприятията им се намират в село Оризово. Първата има приходи от 39 млн. лв. и ръст от 13%, а втората - от 9 млн. лв. и 7.5%.

Лидер сред най-растящите големи компании в областта е „Агроконсулт инженеринг“ (61), собственост на Георги Желязков Георгиев. Тя се занимава с изготвяне на проекти за оборудване на птицеферми и свинеферми, консултации за отглеждане на животните, доставка на генетичен материал и оформление на проекти по европейските програми за бизнеса. На пазара е от 20 години, а приходите през 2018 г. са се повиши с 86% до 23.4 млн. лв. при 12.6 млн. лв. година по-рано.

Приблизително същия ръст в проценти има производителят на цигари „Слънце Стара Загора - Табак“ (98). Сред най-порасналите компании е и търговската „Промосейл“ (67), чийто предмет на дейност е внос и продажби на луксозни автомобили, авточасти, аксесоари, строителна и селскостопанска техника от Германия. Приходите й през 2018 г. са били 20 млн. лв., или 76.5% повече спрямо година по-рано. Тя е регистрирана в село Шаново, община Мъглиж, и е еднолична собственост на Ивелин Кършаков. |К

"БРИКЕЛ" ЕАД

„Брикел" ЕАД обединява в структурата си първата електрическа централа от Източно-Маришкия енергиен комплекс и единствената в страната фабрика за производство на брикети. Предметът на дейност на дружеството е:

- производство на електрическа и топлинна енергия, пренос и разпределение на топлинна енергия
- производство и пласмент на брикети, трошляк и енергийно гориво от лигнитни въглища

Гълъбово | тел. 0418 62128 | факс 0418 62528 | brikel@brikel-bg.com

Би било грешка, ако търговска верига в град като Стара Загора се ограничи само в ниския или във високия ценови сегмент.

Николай Бинев,
собственик
и управител на Си Би Ес

20-годишно изкачване **до върховете** в търговията

Експанзията на веригата супермаркети Си Би Ес продължава с откриването на 3 нови магазина и база в индустриална зона „Загоре“

автор
Сашка Панайотова

След няколко години на постоянни ръстове, разрастване на мрежата от търговски обекти, дигатилизация, иновации и несравнима в исторически план конкуренция за вниманието на потребителите секторът на ритейла в България с право спечели репутацията си на един от най-динамично развиващите се. И в него по-често правилата се диктуват от големите международни играчи, но не липсват примери за местни търговци, които успяват да „счупят“ модела и да се издигнат до върха, завземайки пазарен дял. Един от тях е старозагорската верига за търговия с бързооборотни стоки Си Би Ес, която е сред лидерите по продажби в областта, 14-а по стойност на приходите сред веригите за храни в национален план и най-бързо развиващият се играч в Южна България.

Когато тичаш в съседни коридори с 10 до 20 пъти по-големите от теб Kaufland, Lidl, Metro и Billa, трябва да заложиш на силна стратегия. „Имаме балансирано ценообразуване. Работим с по-ниски маржове, предлагаме най-търсените стоки на всички водещи фирми в страната, денонощно обслужване и сме на удобни места“, казва собственикът и съосновател на веригата Николай Бинев.

Днес компанията Си Би Ес има 12 магазина - 10 от тях в Стара Загора, един в Чирпан и един в Нова Загора. Бинев е мажоритарен собственик (50% дял) и управител на дружеството, а негови съдружници са Георги Ставрев (25%) и Силвия Ставрева (25%).

През 2019 г. приходите на дружеството са нараснали с близо 15% до 55 млн. лв., а плановете за развитие през 2020 г. включват още нови магазини в други градове на страната и изграждане на база в индустриалната зона „Загоре“.

От кварталното магазинче до 14-ата по големина верига в страната

Историята на Си Би Ес започва през 1999 г., когато Николай Бинев и съдружникът му Георги Ставрев отварят неголям магазин за хранителни стоки в крайния старозагорски квартал „Железник“, вземайки помещение под наем. Бинев е юрист по образование, но във всички тези 21 години до днес се развива професионално в сектора на ритейла. Казва, че за него тръпката да рискува и да разчита на успех, роден от собствения усет за бизнес, се оказала по-важна от кариерния път в правото.

Стартът в търговията не е лесен. „Вечер продавах в магазина, а през деня го зареждах със стока“, спомня си Бинев. Той съчетава това предприемаческо начинание с юридическото си обучение, а очакванията на семейството му са да стане адвокат като баща си. Животът обаче поема в съвсем друга посока.

През 2003 г. съдружниците откриват втори магазин в същия квартал. Тогава теглят и първия си кредит от 3000 лева. През 2016 г. предприемат и по-сериозен ход за бизнеса – затварят първите два малки магазина и отварят два по-големи, отново в кв. „Железник“. „Това беше най-рискованата стъпка до момента – изтеглихме кредит от 180

хил. лева, залагайки почти цялото имущество на двете семейства“, разказва Бинев. Новите магазини са от съвременен тип - на самообслужване, с модерен за времето си облик и организация. „Едва след като стартира работата ни с тези магазини, нещата взеха да стават сериозни и аз си дадох сметка, че това може да бъде моето бъдеще“, казва Николай Бинев.

Той и съдружникът му са самоуки, не разчитат нито на капитали, нито на ноухау. Тези първи години са свързани с много трудности, грешките се редуват с успехи.

Постепенно бизнесът се разраства. Отворен е трети магазин в центъра на града. Днес Си Би Ес е верига с 12 супермаркета и работодател на 311 души. Ръстовете й от 2016 г. насам са двуцифрени и се движат в порядъка 15-36%, а крачките за нейното развитие стават все по-уверени и смели. Собствениците купуват магазините на оттеглилата се от страната „Пени маркет“ в Чирпан и Нова Загора и добавят към портфолиото си два бивши магазина на супермаркети „Аскент“ в Стара Загора. Експанзията ще продължи и през 2020 г. с отварянето на два нови обекта в Казанлък и Раднево. Предстои да отвори врати и напълно обновеният и разширен магазин на Си Би Ес на кръстовището на ул. „Христо Ботев“ и ул. „Ангел Кънчев“ в областния град.

Правилата за успех на старозагорския ритейл

Пет от съществуващите магазини на Си Би Ес са в собствени помещения, а останалите са под наем. „Най-важното условие за успеха на един супермаркет е локацията“, казва Николай Бинев. „Днес, когато вече разполагаме с нужния финансов ресурс, купуваме веднага, когато видим парцел или помещение на подходящо място“, допълва той. Наскоро собствениците на Си Би Ес са инвестирали около 2 млн. лв. в придобиването на два нови парцела. Те са и първите, закупили парцел в строящата се индустриална зона „Загоре“.

Търговските обекти на Си Би Ес са с площ между 300 и 1000 кв.м. През 2006 г. Бинев и Ставрев са сред пионерите в региона, които вкарват в магазините си топла кухня. Тя съществува и до днес, а за изготвянето на менюто се грижат от 3-ма до 5-ма готвачи. Храната се приготвя всеки ден.

Преди 2 години създателите на Си Би Ес стартират и друго нововъведение – замесване на хляб пред очите на клиентите и изпичането му на място. „Подобни щандове в други магазини работят със замразени продукти, докато ние правим всичко тук, в обекта“, подчертава Николай Бинев.

Силна страна на веригата е денонощното работно време.

Асортиментът от стоки включва около 10 000 артикула. Собствениците се стремят

Си Би Ес е първият инвеститор в изграждащата се индустриална зона „Загоре“. Закупеният от фирмата парцел е 12.5 дка, а първоначалната инвестиция за базата - приблизително 2 млн. лв.

магазините им да продават топ продукти в различните категории бързооборотни стоки. „Би било грешка, ако търговска верига в град като Стара Загора се ограничи само в ниския или във високия ценови сегмент. Опитваме се да предлагаме стоки от различни ценови групи, като оставяме на клиентите да изберат какво да закупят според желанието и възможностите си“, казва Бинев. Неговите наблюдения са, че все още се купуват предимно стоки в по-ниския ценови клас. Тенденцията е към по-големи покупки наведнъж за сметка на по-малък брой пазарувания.

Си Би Ес работи с около 200 доставчици, повечето от които са местни. „Търговията на едро във всеки град разчита предимно на локални вериги като нашата“, казва Бинев. „Чуждестранните вериги се зареждат централно. Така че, ако ние сме успешни, търговците на едро също са успешни“, допълва той. Компанията работи с почти всички представители на търговията на едро в Стара Загора и частично в Пловдив, а наетите 2000 кв.м складова площ вече са отеснели. Затова и плановете за развитие са свързани с >40

55

млн. лв. са приходите на Си Би Ес през 2019 г. Те растат с 15% спрямо година по-рано.

изграждане на собствена база със склад.

Първи инвеститори в индустриална зона „Загоре“

Си Би Ес е първият инвеститор в изграждащата се индустриална зона „Загоре“. Закупеният от фирмата парцел е 12.5 дка, а първоначалната инвестиция - приблизително 2 млн. лв. Плановете включват изграждане на административна част, складове и производствени помещения. „Идеята е чрез тази база да реагираме на всички нужди, които биха се появили в бизнеса ни през следващите години“, казва Бинев. „Така например, ако доставчиците на плодове и зеленчуци не могат да доставят качествена стока на добра цена, ще вземем този процес при нас. Същото важи и за доставчиците на месо, хляб и други“, обяснява Бинев.

Базата ще може да централизира и кухнята за приготвяне на храна за топлите витрини на магазините. В момента за това се грижат 40 готвачи, организирани по места.

Собствениците са готови да стартират проекта си веднага след като бъде завършено изграждането на новата индустриална зона „Загоре“.

През 2020 г. ще бъдат открити и нови супермаркети в Раднево и Казанлък. Търговските обекти в двата града са под наем и са с площ от около 1000 кв.м.

Още нови вложения

През 2019 г. партньорите в Си Би Ес са придобили парцел от 1600 кв.м в близост до стадион „Берое“. Веригата вече разполага с търговски обект в района, но плановете са той да бъде преместен на по-голяма площ. Строителството на новия магазин трябва да започне още през тази година.

Преди години Бинев и Ставрев купуват и парцел от 850 кв.м в старозагорския кв. „Железник“, точно където някога е бил първият им магазин. На това място те планират да изградят комплекс, който включва жилищна част, магазин и заведение. „Желанието ни е комплексът да се обособи като център на квартала. За нас той има и сантиментална стойност, тъй като бизнесът на компанията тръгна точно от това място“, споделя Бинев. Инвестицията в комплекса в кв. „Железник“ ще бъде около 3 млн. лева и по план обектът трябва да бъде завършен през следващите 2 години.

В първата половина на 2020 г. ще бъдат открити и новите супермаркети в Раднево и Казанлък. Търговските обекти в двата града са под наем и са с площ от около 1000 кв.м.

Да се състезаваш с големите в ритейла

„Не е лесно да постигаш високи ръстове при силната конкуренция на чуждестранните вериги“, казва Бинев. Само в Стара Загора вече има шест магазина Billa, два Kaufland, два Lidl, а предстои откриване и на T-market.

Според него част от формулата на успеха в ритейла включва добра концепция за работа, финансова дисциплина и непрекъснато развитие. Акцентът в развитието на веригата през изтеклите години е в непрекъснатото реинвестиране в създаване на нови магазини и модернизиране на старите.

Днес собствениците на веригата се съобразяват с немалко условия, на които трябва да отговаря една сграда или парцел, за да бъде наета или закупена от тях за изграждане на търговски обекти – да има места за зареждане, места за паркинг. „В една градска среда не е лесно да намериш такова място“, казва Бинев. Една локация пък се развива с години, докато клиентите свикнат с нея. „Важно е да имаш и добра търговска политика, но точно тя е по-скоро въпрос на усет - да намериш баланса, да предложиш качествена стока на конкурентна цена, както и да заделиш ресурс, който да реинвестираш в обновяване“, обобщава той. |К

Собствениците на детски площадки са длъжни периодично да проверяват безопасността им

Благовеста Шинева,
управител на ЦИЕС - Стара Загора

Госпожо Шинева, Центърът за изпитване и европейска сертификация е акредитиран орган за контрол, който контролира безопасността на детските площадки. Доколко те отговарят на необходимите нормативни изисквания?

Въпросът за контрола на безопасността на детските площадки все повече стои на дневен ред, тъй през последните години се изграждат много такива както от общините, така и от частни инвеститори. В процеса на изграждане отговорност имат четири заинтересовани участника – възложител (стопанин), проектант, производител и контролиращ орган. Проблемът в момента е, че се губи връзката между тези четири икономически оператора. Изграждането на детските площадки трябва да се случва по реда на Наредба 1 от 2009 г. за устройството и

безопасността на детските площадки, която впоследствие има изменения. Всяка от участващите страни трябва да е запозната с изискванията в нея. Случва се проектантите да не познават добре изискванията за безопасност към съоръженията и настилките и площадката като цяло, както и изискванията на наредбата, отнасящи се до проектирането. Затова е най-добре те да потърсят компетентен орган, който да извърши такава оценка преди одобрението на проекта. Никога в практиката си не сме отказали помощ или съдействие по този процес.

Нашият орган за контрол е акредитиран и е с изключително голям авторитет в България. Той е от вида А – с най-висока степен на независимост.

Какви са задълженията на производителите?

Всеки производител на детско съоръжение трябва да познава актуалните изисквания на стандартите и да ги прилага при производството на съоръжения за игра и настилки. Според наредбата производителят трябва да е сертифициран по ISO:9001 и да предоставя коректни протоколи от изпитване и сертификати за вложените материали. Наредбата определя и каква част от съоръженията, монтирани на детската площадка, трябва да бъдат предназначени за деца с увреждания. Наредбата фиксира площадки за три възрастови групи: от 0 до 3 г., от 3 до 12 г. и от 12 до 18 г. Площадката за игра може да е предназначена и за повече от една възрастова група, но в този случай се обособяват отделни зони за всяка от тях.

Необходимо ли е, преди да бъде пусната в експлоатация, площадката да мине през контролен орган?

Задължително преди въвеждане в експлоатация на площадките трябва да бъде извършен контрол за безопасност от акредитиран орган за контрол от вида А с най-висока степен на независимост. Задълженията на стопанина обаче не свършват дотук. Той е длъжен да поддържа площадката за игра в състояние, осигуряващо безопасност на ползвателите. Това се случва, като стопанинът извършва периодично контрол за видими опасности, а веднъж годишно е задължен отново да наема независим орган от вид А, за да оцени общото ниво на безопасност на площадката за игра. Това се налага, защото площадките се експлоатират постоянно, възможно е веднага след пускането в действие да възникне проблем, който застрашава здравето на децата. Най-голямата грешка на стопаните е, че пропускат периодичния и ежегоден контрол, защото не са запознати със своите задължения, разписани в наредбата.

Кои са най-успешните ви направления през изминалата година?

Най-голям ръст от клиенти имаме в сертификацията на производители от сектор „Строителство“ и изпитванията на технически продукти от сектор „Машини и електрически съоръжения“. Значително е увеличен ръстът от международните клиенти за изпитване и класификация на строителни продукти за реакция на огън в строителната лаборатория. Отбелязваме стабилен интерес от икономическите оператори и в другите две направления – енергийна ефективност и технически надзор на съоръжения с повишена опасност.

Доколко беше успешна изминалата 2019 г. за ЦИЕС – Стара Загора?

Изминалата година беше успешна за нас, защото успяхме да увеличим клиентите си – икономически оператори от България и чужбина. Разширихме пазара си в чужбина, като сме стъпили в повече от 35 страни. Имаме вече клиенти в Египет, Индия, Япония, Израел, Украйна, Грузия, Германия, Холандия и др. Това за нас е доказателство, че ставаме все по-популярни с експертизата си и доверието към нас расте. Наложихме се като лидер в България и на Балканите и излизаме стъпка по стъпка навън с авторитет, компетентност и независимост.

ПРОФИЛ

Доц. Добри Ярков е завършил ветеринарна медицина и е доктор по научната специалност генетика. Доцент е по генетика и развъждане на домашните животни. Има десетки публикации в научния печат и почти 30 години преподавателски опит. Преди пет години придобива и допълнителна квалификация в УНСС – финансов мениджмънт. Дълги години е бил помощник-ректор на Тракийския университет, а през ноември 2019 г. е избран за ректор на университета.

Откриваме нови специалности, за да отговорим на нуждите на бизнеса

Доц. д-р Добри **Ярков,**
ректор на Тракийския университет

Доц. Ярков, с какви факултети и специалности разполага Тракийският университет в Стара Загора?

Тракийският университет остава един от лидерите във висшето образование в България. По бюджет е на шесто, а по брой студенти - на деветo място в страната. Имаме факултети с над 90-годишна история като Ветеринарномедицинския и Аграрния. Разполагаме с Медицински факултет, Ветеринарномедицински, Аграрен, Педагогически, Стопански, Факултет по техника и технологии – град Ямбол. Имаме Департамент за повишаване квалификацията на учителите, Медицински колеж за рехабилитатори и лаборанти и филиал в Хасково за акушерки и медицински сестри. При нас работят над 1180 души. Имаме специалности в почти всички научни направления, като заедно с магистратурите броят им надхвърля 60.

Въпреки това многообразие планирате откриване на нови специалности. Защо?

Тракийският университет има много силни традиции в хуманната медицина, ветеринарната медицина, в специалностите на Аграрния факултет - зооинженерство, агрономство, екология. Но, естествено, трябва да се развиваме в крак с времето. Затова, съобразявайки се с изискванията на пазара на труда, на бизнеса, на общините, неправителствените организации, взехме решение да открием нови специалности, някои от които ще стартират още през тази година.

Откриваме специалността „Местни финанси“ в Стопанския факултет. Няма друга такава специалност в страната. Ще стартираме прием и по специалността „Медицинска козметика“. Към Медицинския колеж ще открием специалност „Помощник-фармацевт“, защото там има голямо търсене, както и специалността „Етеричномаслени култури“ към Аграрния факултет. Имаме акредитация по „Растениевъдство“, затова още през тази година ще стартираме обучение по етеричномаслени култури. За целта предвиждаме съвместна работа с Института по розата в Казанлък. Нашите студенти по „Етеричномаслени култури“ ще имат добра подготовка по икономика, управление. Желанието ни е специалистите, които завършват нашия университет, да бъдат мултифункционални, с добра икономическа, а не само специализирана подготовка, и да са подготвени веднага да започнат.

Планираме откриване и на IT специалности. Още от първите си дни като ректор съм започнал работа в тази посока, защото нуждата от тези технологии е във всички отрасли и сфери на живота. През тази година търсим възможност за прием по две професионални направления – информатика и компютърни науки към „Природни науки, математика и информатика“, където се подготвят софтуерни специалисти и в професионално направление „Комуникационна и компютърна техника“ към „Технически науки“, където се подготвят по-скоро хардуерни специалисти. Ще направим така, че да съчетаем двете специалности и да излизат комплексни специалисти с добри познания по икономика и отрасловите направления, които се изучават тук. Има голям дефицит на IT специалисти например в аграрния сектор. В този сектор вече работят модерни машини, а няма хора, които да ги поддържат. Създавайки такива специалисти, ние се водим и от желанието да помогнем на община Стара Загора да върне имиджа на града като „Силиконовата долина на България“. Надяваме се обучените кадри по новите специалности да привлекат нови инвеститори и с тях заедно да изградим бъдещето на региона.

Разполагате ли с достатъчно на брой подготвени преподаватели за тези специалности?

За IT специалностите разполагаме с много добри преподаватели, които и до момента работят в Тракийския университет. Но ще ни бъдат необходими още специалисти, за да покрием необходимите изисквания при акредитацията им. Водим разговори с хабилитирани български преподаватели. Вече имаме съгласието на някои от тях. Те са готови да дойдат на постоянна работа в Тракийския университет. Водили сме разговори и с утвърдени преподаватели, които работят в чужбина. Много от тях имат готовност да обу-

„Ще свързваме бизнеса с нашите студенти, които още от втори, трети курс да започват работа първо под формата на летни стажове. “

чават наши студенти като гост-лектори.

Доколко университетът и бизнеса говорят на един език?
Отчитаме, че до този момент връзките ни с бизнеса не са били на необходимото ниво. От тази година стартираме сериозни изменения в тази посока. Кариерният ни център ще бъде много тясно свързан с бизнеса и ще се превърне във фронт офис на Тракийския университет. Кандидат-студентите ще имат възможността да посещават кариерния център, за да преценят какво ще бъде професионалното им развитие, ако изберат съответната специалност при нас. Знаем, че студентите държат не само на добри общежития, добра инфраструктура, качество на образованието, но и на гарантирано кариерно развитие. Ще свързваме бизнеса с нашите студенти, които още от втори, трети курс да започват работа първо под формата на летни стажове. Желанието ни е да има добра връзка и в двете посоки – от една страна, студентите да имат възможността да си избират работодателите, а от друга, работодателите да си избират бъдещите специалисти.

Кои специалности на университета са с най-висок рейтинг в момента?
Стоим много добре както по отношение на комплексните оценки на рейтинговата система, така и в образователната и научната част. Това ни поставя на едно от лидерските места в страната.

Най-високи рейтингови оценки получават ветеринарната медицина и педагогиката. Почти във всички направления имаме много добри позиции. В науката сме в първата десетка в страната по различните показатели.

Едно от предимствата на нашия университет е, че всеки студент, който желае, може да ползва общежитие. При нас е най-модерното, последно изградено в страната студентско общежитие – Блок №8 в студентски град. Бих казал, че то е на ниво хотел три звезди. Предстои ремонт и саниране на още три блока от Студентски град, както и на студентския стол.

Адекватен ли е бюджетът на Тракийския университет за тази година?
Тракийският университет е на шесто място по бюджет сред висшите заведения в страната. Тази година бюджетът ни надхвърля 45 млн. лева. За 2020 година имаме увеличение с 2.5 млн. лв. То идва от увеличението на минималната работна заплата в страната. Стоим стабилно във финансово отношение и имаме добри възможности за инвестиции. Тази година имаме класиран проект от регионалното министерство за изграждане на академичния информационен център. Тази сграда стои незавършена от 20 години, още е в груб строеж. За целта ще получим грант от 3 млн. лева по ОП „Региони в растеж“. Ще приключим до една година работата си по нея и се надяваме да я открием през септември 2021 година. Новият учебен център е с площ от 4500 кв.м РЗП. Тя ще може да се използва за направленията ветеринарна медицина, животновъдство и здравни грижи. Студентите от тези специалности ще провеждат там обучението си по информатика, математика, чуждоезиково обучение, икономика, мениджмънт. Тя ще бъде новото, модерно лице на университета.

Каква ще бъде основната задача в първия ви мандат като ректор на Тракийския университет?
Да създадем такива правила и да начертаем такъв път за развитие, че Тракийският университет да върви само нагоре през следващите години. Желанието ни е да останем с лидерски позиции в България и да постигнем още по-добри позиции на международната научна сцена.

Нафта в кръвта

Как старозагорският търговец на горива "Зара - Е" порасна от семейна фирма със силно присъствие в региона до шестия по големина на приходите бизнес в областта

автор
Калина Горанова

К | ФИНАНСОВИ РЕЗУЛТАТИ

(в хил. лв.)

	Приходи	Печалба	Заети
2016	164, 306	-583	48
2017	167, 885	-1085	51
2018	156, 111	223	52

Източник: ТР

„Не е важно баща ти да е владика. Важно е дядо ти да е бил поп.” Думите са на бащата на Живодар Терзиев - Светлозар. Двамата са съсобственици в старозагорската фирма „Зара - Е“. Храмът е нафтата.

Максимата, че устойчив бизнес набързо не се прави, а традициите в семейството и времето зад гърба са незаменими, винаги е била част от философията на ръководството на старозагорския търговец на горива. Компанията съществува от зората на 90-те години, а Живодар Терзиев помни всичко, през което е преминал българският пазар на горива.

“Аз от малък газя нафтата”, казва Терзиев. Моите приятели си купуваха сандали и джапанки. Аз си купувах обувки с маслоустойчива подметка“, усмихва се той. Сега „Зара - Е“ е под номер 20 сред големите дружества в сектора за 2018 г. с приходи 156 млн. лв. и шестата по големина компания в област Стара Загора, като преди нея са само топлоелектроцентралите, миите и оръжейният гигант „Арсенал“. Тя може да осигури горива в радиус 100 км и предпочита да остане стабилен лидер в региона, вместо да търси национално покритие.

Единственият път, в който Живодар Терзиев изневерява на това си убеждение, е през пролетта на миналата година. Тогава той наследи дългогодишното лице и доскорошен генерален директор на “Лукойл България” Валентин Златев като председател на Българската петролна и газова асоциация (БПГА).

За себе си Живодар Терзиев казва, че разбира проблемите и на малките, и на големите в бранша. Общовалидните проблеми в сектора обаче са най-много и въпреки общественото схващане собственикът на „Зара - Е“ не смята, че това е лесен бизнес. „Много са малко тези, които искат да умножават в промили. В едно или две на хиляда. Това са ни надценките. Ако можеш да умножиш три или пет пъти, както е при недвижимите имоти, защо ти е да се занимаваш с тази какофония“, казва той.

Половинвековна семейна история в горивата

За семейството писането на петролната история започва още през 70-те години на миналия век, когато бащата Светлозар Терзиев влиза в тогавашното държавно снабдително обединение (ДСО) „Петрол“. След 1975 г. става директор на „Петрол“ - Стара Загора, което освен за Стара Загора отговаря още за Кърджали и Хасково. След 1989 г. всички държавни директори са сменени, а Светлозар Терзиев напуска “Петрол”. През 1990 г. започва частна дейност в сектора на горивата, която той и синът му продължават и до днес.

„На мен мирисът на нафта и онзи сладникав вкус на бензин не са ми чужди от дете и ако някой го е страх от запалими вещества и от взривоопасни смеси, то аз съм си играл с тях“, казва Живодар Терзиев. „Не сме се занимавали никога с нищо друго. Опитали сме и жилото, и меда“, спом-

85%
от приходите в бизнеса на „Зара - Е“ идват от пазара на едро.

Базата на „Зара - Е“ работи с всички видове горива и има капацитет да обслужва населените места в радиус от 100 км около Стара Загора

ня си той. „Помня пределните цени в Държавен вестник. Купонната система. Ембаргото в Югославия. А лицата от 90-те, търговци на горива, нямат нищо общо с тези сега, без един“, спомня си още той.

През 1994 г. в сила влиза изискването българските компании да са с български имена. До този момент основаната в началото на 90-те години фирма на баща и син Терзиеви се казва Bright Dawn Trade. Тя е преименувана в по-краткото и ясно „Зара - Е“.

Генезис на едро

Компанията стартира като търговец на едро и запазва профила си и до днес. В началото пазарът има съвсем различни правила и нещата в търговията стават една идея по-просто и лесно. Търговците подписват договори с бургаския „Нефтохим“ и купуват каквото гориво им трябва.

2003 г. е една от ключовите години за бизнеса на „Зара - Е“. Тогава тя придобива първата си петролна база, намираща се между Стара и Нова Загора на площадката на изпадналия в несъстоятелност завод „Агробиохим“.

Базата е за пропан-бутан и за дизелови горива. „Смея да твърдя, че беше първата по онова време, където имаше и газ, и горива на една площадка, и това беше екзотика“, казва Живодар Терзиев. Втората база “Зара - Е” придобива през 2015 г. след търг, организиран от частен съдебен изпълнител. Базата е бивша собственост на „Нафтекс Петрол“ в Стара Загора, като другият кандидат в търга е дружеството на майката на Веселин Марешки - „Трейднет Варна“.

Първата база е с капацитет 9 хил. тона, а втората – двойно повече. Навремето старият склад на „Нафтекс Петрол“ е предвиден с капацитет, не по-голям от нужния за снабдяването на старозагорския регион. Това е и основаната му задача по времето на социализма. „Сега имаме капацитет да обслужваме Стара Загора, Хасково и Сливен. Всичко на 100 км около Стара Загора“, обяснява Терзиев. „Базата работи с всички видове горива. Инвестирахме в момента и в пропан-бутан“, добавя той. Единственото, което липсва, е авиационното гориво.

Половината от базата се използва от „Зара - Е“, а другата половина е за клиенти, наематели на обемите. „Всеки е добре дошъл“, казва Терзиев. „Базата е направена за обслужване. Товариш бързо, акуратно, удобно в Централна България, спестяваш доста от тол такси, ако трябва да си докараш гориво от Бургас или Русе например“, допълва той.

Въпреки че е фокусирана върху продажбите на едро, компанията има и малка верига бензиностанции. Първата е направена 1992-1993 г., а първата газстанция - година по-късно. Сега общият брой на обектите за продажба на дребно е десет. Към тях има магазини, кафенета, автосервизи, автомивка. Според Терзиев обаче далеч не е толкова ефективно да имаш бензиностанция на слаб пазар с висока конкуренция.

Днес около 85% от приходите в бизнеса на „Зара - Е“ идват от пазара на едро.

На радиус 100 км

Пазарът на горива в България има свои специфики, а местата, от които можеш да си купиш стока, за да я търгуваш, не са особено много. По думите на Терзиев никой не пречи на вноса, но той се прави само когато има смисъл. „Стига цената от внос да излиза, внасяме от Гърция, от Румъния. За миналата година вносът ни се получи за 15 от 365 дни, не повече. Българският вътрешен пазар беше поизгоден”, казва той. “Никой не ми е забранил да внасям. Аз съм опортюнист. Ние играем за двата лева, но когато виждаш, че ги губиш, сме като всеки инвеститор, който не иска да ги загуби“, казва той.

За собствена база Терзиев скромно казва, че на национално ниво не е нещо голямо, но изпълнява основната си мисия - да обслужва региона. Всъщност географската концентрация е фундаментална част от стратегията на компанията. През 2012 г. Терзиев обмислял дали да купи склад за горива в София. В крайна сметка обаче заедно с баща му решават да се откажат и да останат фокусирани в познатия периметър.

„Нямаме амбиция за национална реализация, защото не разчитам, че мога да намеря верни хора, на които да възложа риска да управляват процес, който във всеки момент може да доведе до нарушение от незнание или от глупост, не от умисъл“, казва Терзиев. „Ако нещо не можем да го нагледаме в рамките на един час аз или най-близките, т.е. семейството, и да се вземе решение, то по-добре да не го правим“, смята още той.

Пазарът на ограничените възможности

Единственият случай, в който изневерява на това лично правило, е, когато поема председателството на БПГА. Въпреки че никога не е искал този пост и политиката му е чужда, Терзиев решава да не бяга от отговорността. „Километрите, които изминах от миналия март досега, са повече от тези, които съм изминал за последните 10 години“, изчислява Живодар Терзиев. Той пак прекарва по 8 часа в офиса си до базата в Стара Загора, но по различно

Помня пределните цени в Държавен вестник. Купонната система. Ембаргото в Югославия. А лицата от 90-те, търговци на горива, нямат нищо общо с тези сега, без един.

Живодар Терзиев,
собственик на Зара - Е

време, когато има пътуване до София. Там е и неговият съдружник и баща.

„Политиката ми е чужда. Най-лесно е да критикуваш политиците, но като дойде времето да се вземе решение, всички се скриват“, казва той. А проблемите в сектора са много и са залежали с времето. Покрай секторния Закон за горивата компаниите, и големи и малки, са пропилели много време в конфликти и ако секторът не успее да се обедини, пак ще се озове в изходна позиция. „Пазарът е болен много“, казва Терзиев. „Ние сме в тежък проблем с модела си, изпуснахме същността на бизнеса“, коментира още той.

Себе си Терзиев определя като представител на средния бизнес. А по думите му бъдещето за българския среден бизнес не е розово. „Моите деца не желая да работят и да живеят от това, което правя аз. Сигурно има много по-красиви и по-възвишени неща“, заключава собственикът на „Зара - Е“. Забравя ли се обаче миризмата на нафтата?

Чирпанската тайна на българската бира

Базираната в града „Булмалц“ е най-големият производител на малц за пивоварната индустрия в страната

автор
Десислава Лещарска

К | ФИНАНСОВИ РЕЗУЛТАТИ

	2016	2017	2018
Приходи	10 281	7935	10 324
Разходи	9284	7371	9557
Печалба	898	506	690

Източник: ТР

Според Закона за чистотата на бирата от 1516 г. за производството й могат да се използват само три съставки: вода, ечемик (малц) и хмел. Тайната на хубавата бира е хубавият ечемичен малц - като изходен материал за ферментацията той дава и силата, и вкуса на алкохолната напитка. На тайната на добрия малц са се посветили собствениците на “Булмалц” в Чирпан - най-големият производител в България на важната за пивоварите суровина. Днес предприятието е с годишен капацитет от 22 хил. тона и работи с почти всички пивоварни у нас - "Загорка", "Карлсберг" ("Пиринско", "Шуменско" и др.), "Болярка", но и с пивовари от Гърция, Сърбия и Северна Македония.

38-годишната история на завода за малц

Заводът за малц е строен по времето на социализма, като оборудването и технологията са внесени от ГДР и са съобразени с немското биропроизводство. Системата за производство на малц е т.нар. саладин, в която накиснатият и покълнал ечемик се суши в касетки. Пуснат е в експлоатация през 1982 г., като идеята е да снабдява с малц пивоварната на “Загорка”. Предприятието е в активите на “Загорка” АД (с мажоритарен собственик “Хайнекен интернешънъл”) до 2005 г., когато е откупено от сегашните собственици за 1.35 млн. евро. Днес акционери в "Булмалц" ООД са Георги Рангелов, дъщеря му Габриела Рангелова и Надя Иванова Божкова, по-известна в публичното пространство като изпълнителен директор на “София Франс ауто”.

Към момента на сделката производственият капацитет на чирпанския завод е между 12 и 14 хил. тона малц, а фабриката ежегодно изкупува 20 хил. тона пивоварен ечемик, разказва пред "Капитал Градове" управителят и съсобственик Георги Рангелов. В завода работят около 32-35 души от Чирпан и региона и още около 5 души администрация в София. Процесите са автоматизирани до голяма степен, но има дейности, които се извършват ръчно - хигиената например, която е важна, казва Рангелов.

"В годините започнахме да развиваме компанията и стигнахме годишно производство до 22 хил. тона малц. Инвестирали сме много средства - 1.5 млн. евро за последните 10 години", посочва той. Най-голямата инвестиция е в подмяна на горивната система, която е работила на мазут, а сега на газ. "Инвестирахме основно в енергийна ефективност, изолация и оптимизация на енергийните процеси, нови съоръжения и подмяна на остаряло оборудване и материали", казва още Рангелов. Той допълва, че за ремонтите са инвестирани основно собствени средства. "Използваме банкови кредити, но не за ремонти, а за закупуване на ечемик", казва Рангелов.

Колко е важен ечемикът

“Цялото количество ечемик се изкупува наведнъж, по време на жътва. Складираме го и го използваме за производство до следващата година. Имаме сключени договори с най-големите земеделски производители от целия южен регион, но и с някои от северния. Работим добре с тях - нашата култура е

Лабораторни опити с ферментацията на малца

първата, която се жъне и реализира, купуваме я и плащаме веднага", разказва управителят на "Булмалц".

На въпрос защо няма ечемик на склад той отговаря, че пазарът в България е много малък - малко са земеделците, които го отглеждат - още по-малко онези, които сеят пивоварен. Не са повече от 15-20. Няма и кой да го съхранява. "Ечемикът и други зърнени култури държат ниски цени за разлика от слънчогледа, царевицата, рапицата и дори нахута от последните години, които са чувствително по-скъпи. Пшеницата пък дава по-големи добиви на същата цена, затова всички те са предпочитани пред ечемика. Пазарът е ценови. Ако с ечемика земеделците реализират печалба - условно казано, 40-50 лв., при по-скъпите култури печалбата върви от 100 лв. нагоре", посочва Рангелов.

По думите му ечемикът, който се произвежда в България, е от порядъка на 600 до 700 хил. тона. "Между 300 и 350 хил. тона се изнасят, 200-250 отиват за животновъдството. Пивоварите и заводите, които го преработват, вземат между 80 и 90 хил. тона", казва Рангелов и припомня, че "Булмалц" потребява годишно около 30 хил. тона. Но ечемикът, който ползват пивоварите, е специфичен и в никакъв случай обикновен фуражен. Рангелов разказва, че вече няма български ечемик, който да става за производство на качествена бира, затова се използват сортове, внесени от Франция и Швейцария. Заедно със земеделски производители от района "Булмалц" прави опити за първи път у нас да засеят т.нар. пролетен ечемик. "Сред пивоварите в Европа битува едно мнение, че най-добрият малц става от пролетен ечемик. Напротив - нашият малц е със същите показатели, даже и по-добри от пролетния ечемик." Въпреки това "Булмалц" са решили да пробият на пазара с пролетен ечемик, който вече е популярен в Гърция и освен това е спасение за производителите в горещи и сухи години, тъй като сортът не обича студове. "Макар че се казва пролетен, той се сее наесен. Зимният се сее през октомври, а пролетният - минимум месец по-късно. По този начин развитието му се потиска, за да може да покълне след зимния ечемик, след като минат студовете", разказва мениджърът.

В България пазарът на ечемик за пивоварството е много малък. Културата се отглежда от 15-20 големи земеделски производители, а потреблението на пивоварите и заводите е около 80-90 хил. тона годишно.

Той отхвърля възможността сами да отглеждат ечемик. "Ние не сме земеделци. Освен това не можем да отглеждаме само ечемик - има т.нар. сеитбоорот: всяка година сменяш културите. Тази година се сади ечемик, догодина пшеница, след това царевица, слънчоглед и после отначало. Различните култури изчерпват различни минерални ресурси от почвата, торят се различно и др. Тоест трябва да станем земеделски производители", посочва Рангелов.

Зърното на успеха

Оборотите на "Булмалц" са от порядъка на 10 млн. лв. годишно. Пазарът им е основно българският, тъй като "малцът е обемиста стока и транспортът е важно перо в цената", обяснява Георги Рангелов. От самото създаване през 80-те години заводът е имал цел да снабдява "Загорка" и да действа на регионално ниво. "Работим успешно почти с всички пивоварни заводи у нас - "Загорка", "Карлсберг", "Болярка", които имат и собствено малко производство. Изключвам "Каменица", собственост на американската "Молсън Коорс", които работят със завод под наем в Хасково. Той произвежда основно за тях. На пазара има още един производител - плевенският завод за малц, собственост на френската "Малтери Суфле". Той работи с по-малки обеми - беше между 7 и 8 хил. тона, сега капацитетът му е увеличен до 9 хил. Там имаше планове за нов завод, но строителството се забави", разказва управителят на "Булмалц". Компанията е доставяла и за "Карлсберг Гърция", за частни пивоварни в Битоля и Прилеп, Северна Македония, за "Нишко пиво" в Сърбия. Износът зависи от обемите ечемик, които "Булмалц" е успял да закупи. "Дори и да има обем, понякога няма качество", казва Рангелов.

В годините започнахме да развиваме компанията и стигнахме годишно производство до 22 хил. тона малц. Инвестирали сме много средства - 1.5 млн. евро за последните 10 години.

Георги Рангелов, акционер и управител на „Булмалц"

Лидерите в производството на малц казват, че оттук нататък плановете им са свързани с качеството на продукта. "Капацитетът ни е достатъчен. Не можем да го увеличим, защото ще ни трябват нови складови площи и промяна на технологията. А тя е зададена още по време на строителството. В същото време системата саладин, в която накисването и сушенето стават в различни помещения, осигурява подобра хигиена и най-добро качество на продукта", посочва управителят. Качеството на малца естествено е свързано с качеството на суровината. "Добрият ечемик се добива от добри земеделски производители с традиции, които знаят как да произвеждат пивоварен ечемик: да сменят семената на всеки две години, да торят съгласно утвърдените норми и да обработват с препарати, одобрени в ЕС и без пестициди. И когато хубавият ечемик се съчетае с традиция в производството на малца, тогава бирата става прекрасна", казва Георги Рангелов.

От полето край **Оризово** до супермаркети в **САЩ**

Производителят на консерви "Конекс-Тива" продава над 95% от продукцията си на външни пазари

автор
Мара Георгиева

К | ФИНАНСОВИ РЕЗУЛТАТИ

(в хил. лв.)

Година	Приходи	Печалба	Заети
2015	19, 138	2, 000	430
2016	19, 762	2, 628	315
2017	17, 938	1, 846	359
2018	19, 285	1, 792	372

Източник: ТР

Успешна година, с добра реколта, без неочаквани и нежелани климатични ексцесии. Такава е отминалата 2019 за консервната фирма "Конекс-Тива", която ще отчете около 20 млн. лв. приходи от продажби. "Това ще бъде поредната година с ръст на оборота", казва Константин Ламбрев, изпълнителен директор и собственик на компанията. Тя е вторият най-голям преработвател на зеленчуци на българския пазар и най-големият износител на зеленчукови консерви, произведени по традиционни рецепти.

Над 10 млн. лева за модернизация

"Конекс-Тива" е създадена в резултат на партньорството между две събирателни дружества – "Тива-3-Вътев, Русев и сие" и "Конекс-Ламбрев и сие" - производител и износител на консерви, които през 1995 г. решават да обединят бизнеса си. В по-новата история на компанията като акционер се присъединява „Агро Сания", в която собственици са 10 юридически и физически лица, но най-много акции продължават да държат Константин и Илияна Ламбреви. По-малки дялове в дружеството „Конекс-Тива" АД имат Петър Танев и Манол Манолев.

Деветдесетте години на миналия век са времето на преход за консервната индустрия в страната. Секторът губи задгранични пазари, сред които и руският. Тече трансформация на огромни държавни комбинати, които са произвеждали годишно по 100 хил. тона продукция. За сравнение – сега цялата консервна промишленост на страната произвежда общо 150 хил. тона на година, разказва Константин Ламбрев.

"Конекс-Тива" купува площадката на завод "Светлина" в старозагорското село Оризово. Следват ремонти, строителство, обновяване, приспособяване. Фабриката е сравнително малка, за модернизацията й се инвестират между 1 и 3 млн. лв. годишно. Един от цеховете е построен със субсидия по програма САПАРД. Инвестицията е за около 1.2 млн. лв., от които половината са безвъзмездни. В годините компанията изпълнява и два по-малки проекта по Програмата за развитие на селските райони.

В резултат на целенасочените инвестиции и активното строителство днес "Конекс-Тива" притежава модерни производствени цехове, складове за готова продукция и хладилници, които могат да съхраняват 1500-1800 тона замразени полуфабрикати, разположени на 25 хил. кв. метра покрита площ. Компанията разполага и със собствена лаборатория за физико-химически анализ за непрекъснат контрол на качеството.

"Всяка година влагаме между 300 хил. и 500 хил. лв. собствени средства и банкови кредити за обновяване на фабриката и производствените мощности. Инвестициите досега надхвърлят 10 млн. лева", обобщава Константин Ламбрев.

Над 200 вида консерви

Още от началото производствената листа на "Конекс-Тива" включва традиционни български консервирани зеленчуци – мариновани чушки, кисели краставички, консервирани домати и др. Днес фирмените предложения са в три основни групи: компоти и

сладка, мариновани зеленчуци, печени зеленчуци и готови ястия. В продуктовата гама влизат близо 70 асортимента, от които се произвеждат над 200 вида консерви по различни рецепти (съобразени със спецификите и вкусовете на отделните пазари), в разнообразни разфасовки и опаковки.

Районът в село Оризово, община Братя Даскалови, е известен с производството на висококачествени плодове и зеленчуци и с добри транспортни връзки. Фабриката преработва годишно между 5000 и 7000 тона зеленчуци. В преобладаващата си част те са български, но понякога се налага внос от съседни държави заради климатични неблагополучия или слаба реколта, уточнява Ламбрев.

Подкрепа от приятел

Дъщерната селскостопанска фирма – "Конекс-Тива агро", е създадена през 1999 г. и обработва близо 7000 декара земя – собствена и под аренда. Годишно произвежда около 3500 тона готова продукция – вишни, пипер, грах, тиквички, зеле, пшеница, слънчоглед, рапица, лавандула. Всички зеленчуци се продават на компанията майка "Конекс-Тива" за преработка, а останалата продукция – на външни клиенти. Собственото производство обаче осигурява около 10-15% от нуждите от зеленчуци за преработващата фабрика.

За да си осигури достатъчно количество суровина, "Конекс-Тива" поддържа дългогодишни контакти и сключва дългосрочни договори с около 40 земеделски производители в региона. "С някои от тях работим повече от 20 години и израствахме заедно. Минали сме през много варианти на сътрудничество през годините – предсезонно финансиране, закупуване на семена и предоставянето им на зеленчукопроизводителите. Съгласуваме предварително площите за съответните култури, гарантираме изкупуването на произведените количества. Правим графици за доставка, за да могат стопаните да си планират работната ръка и транспорта, да си калкулират паричните потоци", коментира Константин Ламбрев. И уточнява, че "Конекс-Тива" купува продукция и от "Градините на "Дерони", макар че двете дружества са конкуренти. "Работим много добре и с "Дерони", и с останалите консервни фабрики в региона. Помагаме си с амбалаж, със суровини", обобщава Ламбрев.

Експорт за САЩ – от 1995 г.

Годината на създаване на "Конекс-Тива" - 1995 - е и година на първия фирмен износ на консерви за САЩ. Дотогава задокеански експорт прави само държавата. Срещат своя пръв американски партньор, който и до днес е вносител на продуктите на компанията в САЩ, по време на първото участие на българското дружество на международното изложение Fancy Food Show.

Днес около 97% от продукцията на "Конекс-Тива" е предназначена за износ, като САЩ и Канада формират 50% от експорта. Компанията има собствен бранд - Konex Foods, регистриран за пазарите в САЩ, ЕС, Русия, но работи основно за собствени марки на международните си клиенти – над 80 вериги супермаркети, както и по-малки магазини.

В САЩ фирмата продава основно в т.нар. вериги независими супермаркети, които държат между 4 и 300 магазина, някои от които с милиарди долари оборот, обяснява Константин Ламбрев. Компанията присъства и на пазарите в ЕС, Австралия и Нова Зелан- >50

STANDARD PROFIL

Групата „Стандард Профил" е световноизвестен производител на уплътнителни системи за автомобилната индустрия. Компанията е създадена през 1978 г. в Турция и е с регистрация и управление в Манхайм, Германия.

„Стандард Профил България" ЕАД гр. Стара Загора е създадена през 2005 г. като първата чуждестранна инвестиция на компанията. Фирмата е 100% дъщерно дружество на „Стандард Профил Аутомотив" ГМБХ, Германия.

Към настоящия момент групата притежава 12 предприятия, опериращи в 11 страни. Компанията произвежда уплътнителни системи за автомобилната индустрия в Европа, Африка, Азия и Северна Америка.

IATF 16949:2016 BUREAU VERITAS Certification
ISO/IEC 27001:2013 BUREAU VERITAS Certification
ISO 14001 BUREAU VERITAS Certification
ISO 18001 BUREAU VERITAS Certification

Стара Загора, 6000, бул. Никола Петков" 12
тел.: 042 610500, факс: 042 621273
www.standardprofil.com

дия, Русия, Израел - чрез вносители и директно.

В началото продажбите зад граница са основно на т.нар. етнически пазари, от които купуват обаче не само сънародници, живеещи в чужбина, но и хора, които харесват вкуса на българските зеленчуци - от Русия, от съседни балкански държави, от Близкия изток. "Постепенно българските консерви станаха интересни и за основния пазар в дадена държава, а не само за отделни етнически групи в нея, и примери за това са продажбите ни в САЩ, Германия, Швеция", изброява Константин Ламбрев.

Партньорството с чуждестранни клиенти изисква покриване на множество стандарти за качество и безопасност на храните, включително и специфични, както и постоянен сертификационен одит за спазването им. Износът за САЩ зависи от одобрението на най-строгата агенция в света - американския регулатор на храните и лекарствата FDA, която извършва регулярни проверки на място във фирмата. Фабриката е покрила и изисквания за Kosher (кашер) и подлежи на годишни проверки от най-голямата сертификационна централа в САЩ – Orthodox.

В България компанията продава чрез дистрибутор под две собствени марки - "Аврора" и "Софра", които се позиционират в средния и високия ценови клас. "Качеството на продуктите ни за вътрешния пазар не се различава от това на продуктите ни за експорт. Вътрешният пазар обаче е ценово ориентиран и съсредоточен основно в няколко големи града. По-лесно е да изнесеш един контейнер с продукти зад граница, отколкото да продадеш един палет в страната", обобщава Константин Ламбрев. |К

Q&A

Константин Ламбрев,
изпълнителен директор и собственик на компанията

Как задържате хората в компанията?

Средносписъчно заетите в компанията са около 320, а сезонно наетите - от 100 до 200. Ние работим в района от много години. Винаги сме се старали да бъдем коректен работодател. Осигуряваме 12-месечна заетост, хората си получават заплатите редовно, получават и допълнителни възнаграждения според резултатите, имат редица социални придобивки. Заплатите се актуализират периодично, за да отговорят на нивата в региона и на производителността на труда. Труден е балансът между интензивност на труда, възнаграждения, подготовка на кадри, техника. При нас работят доста семейства. Има и доста роми, някои от които са от 20 години във фирмата. Средни и висши кадри от много години не се създават в сектора. Имаме добри контакти с Университета по хранителни технологии, но за съжаление малко са тези, които идват на работа в сектора.

Какви са предизвикателствата пред бранша?

Все още суровината е голямо предизвикателство. През годините има много програми за развитие на сектора в България, но ефектът от тях е сравнително малък. Освен това производителите в страната не обичат да се обединяват, а само през обединение може да се постигне по-ниска себестойност и състояние на равновесие, при което да печелят достатъчно и производители, и преработватели на плодове и зеленчуци. Един пример - имам трима доставчици от едно село и всички са малки производители. Всеки ден тримата доставят поотделно суровини за нашата фабрика. Питам ги: "Защо не наемете заедно един камион, ще ви излезе по-евтино, ще спестите 3 часа път за отиване и връщане?" Нямат отговор. И докато се организират, докато и ако го направят, сезонът свършва. Хората си нямат доверие, а могат съвместно да си закупуват семена, торове, да наемат един агроном и ще им излезе по-евтино. Често отказваме доставки на зеленчуци за преработка, защото производителите им са много малки, а ние трябва да имаме проследяемост на продукта, трябва да знаем откъде е дошла суровината във всеки буркан. Имаме изисквания към транспорта и към амбалажа, работим с бокс палети, а не с чували. Изпълнението на изискванията е по-лесно, когато производителите са обединени.

Как оценявате конкуренцията в сектора?

Работим добре с колегите в региона, помагаме си. Това е важен момент за целия бранш, още повече че голяма част от производството е в този Южен централен район. Трябва да се изгражда и секторно, и междусекторно партньорство. Производителите трябва да си помагат и за външните пазари, за да се развива българското производство и да се създава добър имидж на страната на международните пазари. Гърция например успя да наложи името си като голям производител на консервирана храна, да наложи идеята за гръцката кухня. По време на международни изложения Турция наема цели палати, прави ефектни представяния със симфонични оркестри например, рекламира храни, но и туризъм. Това дава цялостно възприятие за страната. Не разбирам защо на държавно ниво не се търси такова обединение между туризъм, храна, вино. Правят се отделни програми, но не и обща програма за марката "България". Пример за това е опитът на Италия - огромни супермаркети в чужбина, в които се продават висок клас италиански продукти, редом до заведения с италианска храна. За всичко това потребителите плащат висока цена, а българските фирми масово се борят да пробият на пазара с по-ниски цени. Имало е случаи, в които конкуренти от страната пращат предложение до наш чуждестранен контрагент, в което пишат: "Ние ще ви правим същите продукти с 20% по-евтино от "Конекс-Тива". Добрият продукт, добрата марка се изграждат с уважение към продукта и партньора и със себеуважение. |К

Къщата на втория главен архитект на Стара Загора Христо Димов е възстановена от Сдружение за съвременно изкуство и култура „Различният поглед“

Тази къща наистина стана място за споделено изкуство за хора, които искат да направят некомерсиална изложба, постановка или музикална вечер.

Боряна Каниду,
„Къщата на архитекта“

Co-**working**, co-**arting**, co-**teening**

Три споделени пространства, които променят Стара Загора

автор
Мартин Димитров

Големият глобален тренд на споделените пространства за работа, изкуство, учене и социални преживявания отдавна завладя София, а в последните години излиза и извън пределите на столицата. Това е свързано с редица предизвикателства, произтичащи от естеството на средата в малките градове, където има по-малко хора в активна възраст, помалко практикуващи свободни професии и тъкмо прохождаща култура за използването на тези места. Всичко това затруднява създаването на споделени пространства с работещ бизнес модел, които да се издържат от наемите на фрийлансъри, дигитални номади или малки стартиращи компании. Когато става въпрос за местата за споделяне на култура, важи приблизително същото - аудиторията е ограничена и трудно може да бъде привлечена нова.

Стара Загора не е изключение в това отношение, но благодарение на усилията и енергията на няколко местни ентусиасти в града вече успешно работят три много различни по своята цел пространства – за работа, изкуство и споделяне на знание. Общото между тях е, че създават така нужната среда, която да задържа по-младите, артистични и технологично насочени хора в града, променяйки неговата атмосфера и динамиката на общуване.

Две от тези пространства - ZaraLab, чиято цел е в Стара Загора да се осигурят условия за развитие на IT сектора, и „Къщата на архитекта“, където се организират всякакви артистични и културни дейности – буквално извършват дейността си на мускули и заради огромното желание на своите създатели. Третото – Регионалната библиотека „Захарий Княжески“ – пък съумява да иновира заради дейните си млади служители и партньорствата с местния бизнес.

Споделена култура в сърцето на Зарата

„Добре, че се създаде „Капана“ в Пловдив, че хората да почнат да казват: „Уу, една къща като в „Капана“. Преди се смятаха за зомби места тези къщи, неприветливи и неприятни, но всъщност са красиви със собствените си бръчки“, казва Боряна Каниду, едно от основните действащи лица в пространството за култура „Къщата на архитекта“, което се намира в дома на архитект Христо Димов в центъра на Стара Загора.

Масивната двуетажна постройка в характерния за втория главен архитект на града стил романс или сецесион е един от само петдесетината оцелели паметника на културата. Построена на малката уличка „Сава Силов“ 37 през далечната 1923 г., къщата е на практика изоставена от смъртта на създателя си поради липсата на живи наследници. И остава така до 2012 г. с всичките последващи негативи – пробити тавани, наводнено мазе, строшени прозорци и занемарен двор. Къщата се връща към живота благодарение на група ентусиасти с афинитет към изкуството, запознали се много години преди това в местен танцов ансамбъл.

„Нямаме бизнес, не искаме да включваме търговска дейност в нея - кафе, бар или галерия... Решихме да я правим като споделено пространство, но основно за изкуство – co-art-ing пространство“, казва Каниду, която е един от тримата души в ядрото на >52

Милка Колдамова и Петко Петков, които са сред основните двигатели на ZaraLab, пространство за споделена работа и дигитални събития

Сдружението за съвременно изкуство и култура „Различният поглед“ – организацията, преобразила къщата на архитект Димов.

Пространство без граници

Пространството, което са създали, наистина трудно може да бъде вкарано в рамки. От една страна, това е заради вида на сградата. Красивата къща изглежда в постоянно състояние на полуремонт както поради факта, че всичко се поправя според финансовите и времеви възможности на Каниду и другите членове на екипа, така и заради определени артистични решения, като например части от фасадите, мазилката или таваните да останат неизмазани и небоядисани, за да го има автентичното усещане за дълголетието на дома. От друга страна, в къщата се случват толкова много дейности, че да се дефинира основната ѝ цел е кауза пердута.

„Трите проекта, по които получаваме финансова подкрепа от общината, са част от културния календар на града – „Джаз на двора“, „Детство в квартала“, и „Нощта на изкуствата“ в Стара Загора, където правим резидентска програма за външни участници, пристигащи да творят в къщата в рамките на няколко седмици“, изброява Каниду трите своеобразни носещи стълба, около които се върти дейността на пространството. Заедно с това обаче кипи бурна дейност в партньорство с всевъзможни местни и външни организации и личности.

Тя включва домакинството на културни събития като куклення фестивал за възрастни „Пиеро“, кинофестивала „Кинематограф“, гостуването на два камерни спектакъла на държавната опера, десетки некомерсиални изложби на визуални изкуства, коледни базари...

Това не е първото изоставено и забравено пространство, които тя и екипът на сдружението възобновяват. Първата стара къща, която реновират, е известна като „Бръшлянова къща“ и става дом на едноименно наречен креативен форум. След това следва преобразяването на фоайето на старото кино „Комсомол“ в града, а междувременно всяка година те организират и младежки фестивал на изкуствата. Целта на „Къщата на архитекта“ всъщност е да фокусира дейностите на „разпиления“ из целия град фестивал и да даде пространство те да се случват през цялата година.

Боряна Каниду е категорична, че мястото по-скоро се поддържа заради ентусиазма на създателите му и нарочно не се кандидатства по национални и европейски програми за културно финансиране, защото екипът няма нужния ресурс да ги администрира. Бизнес модел също не се търси – артисти могат да платят символична сума, за да ползват „Къщата на архитекта“ като нормално коуъркинг пространство или за да организират изложба или представление там, но не очаквайте да можете да си купите кафе или питие от постоянен бар. За специални събития се организират временни кетъринг и бар, но това е по-скоро по изключение. „Да поддържаме мястото като заведение изисква много контрол – пространството е под наем, паметник на културата, голям, важен обект, това значи, че трябва да сме тук до сутринта и после да отваряме пак... не искаме да си го причиняваме“, обяснява Каниду.

„Приемаме много хора, след март месец идват и почват с идеите, натрупахме техника, мултимедия, екрани, минахме с опит през много неща и си партнираме много... иначе това ще бъде една празна къща, в която се случват пет събития на година“, заключва тя.

Общество за иноватори

От старата къща в единия край на центъра на Стара Загора се прехвърляме в модерната сграда на търговския център „Сити център“ в другия. На втория етаж там се намират широките зали на ZaraLab, пространството за събития и co-working, създадено през 2015 г. от едноименната организация. Нейно лице е местният програмист и активист Петко Петков. „Основната ни идея бе да създаде общество на дигиталните хора в Стара Загора и да имаме място, където да се събираме и коментираме актуални и интересни теми, да правим различни събития, с които да запалим младите хора, да покажем, че това, което правим, не е нещо скучно и сухо, а е нещо яко и можеш да бъдеш независим и да се реализираш на пазара на труда“, разказва той.

От създаването му досега ZaraLab е домакинствало на около 400 събития с дигитална насоченост – кратки курсове по програмни езици, маркетинг или реклама в социалните мрежи. Тук гостуват национални и местни IT инициативи, като например събитието, дало начало на Internet of Things (IoT) мрежата на града в партньорство с общината, и конференцията на EDIT, проект на столичната организация Move.bg за промотиране на дигиталния бизнес в страната. Няколко фирми и професионалисти в сферата на технологиите пък използват за офис части от обширното пространство, което заема над 500 кв.м площ.

Началото на ZaraLab е поставено на среща на програмистите, която Петков съорганизира в началото на 2015 г. Той очаква да се появят петнайсетина души, но идват над 90. „Тогава разбрах, че има смисъл да се направи нещо такова. Бяхме една група хора, която ходихме по кафетата и вършехме

Тийн зоната на Регионалната библиотека „Захарий Княжески“ е най-новата притегателна точка за ученици в гимназиалните класове

там работата. Преди да създадем организацията, видяхме подобна в Пловдив - HackCafe, те вече бяха създали подобно пространство, в което имаше и co-working, и когато намерихме това място, решихме, че можем да го ползваме и като споделено”, разказва той. Постепенно пространството започва да се оборудва с бюра и компютри, като голямата цел на Петков, който е системен архитект с над 10-годишен опит в страната и чужбина, е то да започне да отговаря на нуждите на младите хора в града, които нямат достатъчен достъп до подходящи обучения.

Бъдеще за програмистите

„От една страна, виждам какъв е потенциалът, а от друга, с какво мястото допринася за развитието на града в посока, в която искам. Нужно е да се инвестира повече в такива места“, казва Петков. Според него проблемът на града е, че заради липсата на възможности младите хора, които завършват, се изнасят оттам. А голямата цел на ZaraLab е да създаде не само пространство, но и съдържание, което да привлича интереса на младите и да ги задържа.

В основата на тези планове стои стартирането на академия за софтуерни разработчици, която да бъде водена от Петков и други съмишленици от екипа, който стои зад пространството. „Аз ще имам моя мастър клас, който има седем отделни модула с продължителност от една година, почва се от А и Б в програмирането“, казва той. Академията вече има изработен бизнес план и платформа за обучения, които ще са платени, за да може пространството да започне да се издържа само. Но за завършилите го ще има подходящ стимул да се запишат – компаниите на Петков и на другите съоснователи на ZaraLab имат нужда от кадри.

Засега пространството се използва от около двайсетина души, всичките с професии, които позволяват да се работи дистанционно. Единият етаж е частично зает от германска софтуерна фирма, а фрийлансърите и една малка инженерна компания си делят другия етаж.

Основната пречка пред развитието на ZaraLab е липсата на време на създателите му да го доразвият. „Нямаме възможността постоянно да ангажираме вниманието на младежите, те имат нужда някой да седне, да се занимава с тях, да им показва неща, да създава съдържание... Много е трудно да се прави това, докато някой работи и нещо друго, за да го издържа. Напасват се нещата, но със сигурност има нужда от повече хора, които да помагат оперативно“, завършва Петков.

Библиотека за младите

Третото ключово за Стара Загора споделено пространство е Регионалната библиотека „Захарий Княжески“ - нагледното доказателство, че дори и считаните за закостенели държавни институции могат да имат модерно лице, да иновират и да се превърнат в места, привлекателни за активните млади хора.

Най-голямата библиотека в областта е на площ от над седем декара и няколко етажа в бившия Партиен дом на Стара Загора. Освен съорганизатор на повечето големи местни и външни фестивали библиотеката приютява младежки клубове по интереси, включително такъв по роботика и конференция за мотивиращи истории. Студенти от града идват да ползват читалнята и залата, подходяща за работа по групови проекти в екипи от 20-30 души, а по-възрастни хора ползват обучителния център с 12 компютъра, за да се преквалифицират.

Изграждането на тийн зоната в регионалната библиотека е подкрепено от социалната програма на „Контур Глобал Марица-изток 3“.

Но безспорно най-ценната придобивка на библиотеката, която връща тийнейджърите там, е новосъздадената „Тийн зона“ на приземния й етаж. „Тийн зоната започна много интересно. Наша колежка, която работи в детския отдел, забеляза как децата идват до 14-годишна възраст и после спират, защото не им харесва да са на едно място с техните баби и дядовци. Това създава един луфт между тийнейджърите и хората на 25-26, които се връщат в библиотеката“, разказва директорът на библиотеката Надя Груева.

Библиотекарката Димка Михайлова решава да изследва проблема в дипломната си работа и заедно с началника си и дипломния ръководител изработват план за създаването на зона, която да запълни този „луфт“.

„Тя направи анкета с ученици от целия град и разбра защо губим тази група. Дипломната работа бе в основата на проект, а когато от компанията „Контур Глобал Марица-изток 3“, която има социална програма за проекти, свързани с обществени цели, ме попитаха какво искам да направя следващата година, ние им го предложихме вече разписания проект“, разказва Груева. За него Димка Михайлова получава награда за млад библиотекар на годината, а регионалната библиотека – едно пространство, което наистина привлича тийнейджърите.

Държавен co-working

Освен организираните дейности зоната е отворена за всеки, който пожелае да я ползва. „Ученици идват тук да си подготвят уроците, на всяка маса има възможност да се слага лаптоп, има и наши лаптопи и таблети, има голяма стена-дъска, на която може да се прожектират филми... Не сме искали да правим библиотека в библиотеката, затова материалите, които са там, са по-различни от нормалната колекция - най-новите списания, комикси, албуми“, изброява директорът. Макар че има доброволци, които да фасилитират провеждането на занимания, целта е пространството да може да се „самоуправлява“ от учениците и да бъде на практика „забранено“ за възрастни.

Основният проблем пред това библиотеката напълно да разкрие своя потенциал е, че тя просто не се помещава в подходящо пространство. „Модерната библиотека навсякъде по света не е музей за книги, а ние трябва да сме всичко – и архив на знанието, и място за цялата общност. За това трябват подходящи сгради“, споделя Груева и отбелязва, че от 30 години в България не е строена сграда, специално пригодена да бъде регионална библиотека. В бившия Партиен дом освен библиотеката се помещават още НОИ и Административният съд. |К

Фирмата започва да култивира ценните микроводорасли след дълги изследвания и множество тестове

Когато **биотехнологиите** срещнаха водораслите

"Алгае България" е една от иновативните компании на Стара Загора и единствената, която предлага свежа спирулина на пазара

автор
Калина Горанова

„Зелени в ДНК-то." Това казва за бизнеса, който управлява, Ивайло Стоев. Зеленото идва по няколко линии, но най-наситените му нюанси са заради основния продукт – водораслите спирулина, с чиято култивация се занимава компанията на Стоев „Алгае България". Освен че оперира в много силно специализирана ниша, фирмата е от редките не само за Стара Загора, но и за България, примери за стартъпи, които работят в сферата на биотехнологиите. Тя започва да отглежда спирулината след дълги изследвания и множество тестове, чиято цел е да бъдат създадени устойчиви условия за култивация.

„Алгае България" развива своя бизнес модел, стъпвайки на иновативността от самото й създаване. Добавената стойност под формата на по-добро здраве за клиентите е основна цел, а екологичността на производството - задължителна. Спирулината всъщност е известна като храната на столетниците. Тя има високо съдържание на полезни вещества, заради което е категоризирана като суперхрана.

Фирмата е единствената, която предлага свежа спирулина на българския пазар, а наред с това вече има и свои капсулни продукти. Сега благодарение на последната си инвестиция в индустриален биореактор за отглеждане на микроводораслите тя е на път да увеличи производството си 40 пъти. Очакванията са, че това ще й помогне да завоюва позиции и на външните пазари, където търсенето на спирулина расте.

От проба-грешка към реактор

Дружеството "Алгае България" е регистрирано през 2012 г., но стартът на разработките и тестовете със спирулина е още през 2011 г. Движеща сила е Ивайло Стоев, който е макроикономист по образование и има интереси в разнопосочни области. Стоев прави проучване към какъв иновативен бизнес да се насочи. Така попада на водораслите. Първоначалната идея е да ги използва за производство на биогориво. Скоро обаче става ясно, че регулациите в сектора на горивата крият много неизвестни, и бизнес концепцията се променя.

Стоев се насочва към култивация на микроводорасли за консумация. Спира се на спирулината като водорасло с голяма добавена стойност за здравето. Тя е антиоксидант, който съдържа редица витамини и минерали.

За първото си малко производство предприемачът се допитва до технолог за съвети. Нещата обаче се провалят. Ивайло губи инвестицията и решава да направи нещата сам с помощта на наличната литература и информацията в интернет. Така се появява необходимият аналогов басейн за култивация на микроводорасли. Пилотната инсталация функционира и до момента до поморийското село Каменар. Стартовата култура е от САЩ, а съществуващият тогава онлайн бизнес на Ивайло Стоев помага за първоначалното финансиране на начинанието.

Клиенти започнаха да ни търсят от Англия. До юни трябва да почнем да доставяме и за Румъния.

Ивайло Стоев,
управител на „Алгае България

Свежо или от Китай

Към онзи момент спирулината вече е позната на българския пазар като хранителна добавка. Тя се продава тук под формата на прах, а вносът е главно от Китай.

Така прицелващата се към същия сегмент „Алгае България“ се сблъсква с два проблема. От една страна, конкуренцията е огромна, а от друга - за производството на продукта спирулина на прах е нужно голямо количество суровина.

Първата голяма цел на Стоев в работата по проекта е да бъде създаден minimum viable product - т.нар. прототип на продукта. Той вижда потенциал за това в свежата спирулина, чиято ниша все още не е запълнена. Този продукт трябва да достига директно до масовия пазар след преработка, а основното му конкурентно предимство пред прахообразните форми се крие в качеството и по-големите ползи за здравето.

„В един лимон има малко над 50 mg витамин С. Те са в пъти по-бионалични, отколкото 1000 mg витамин С на таблетка, защото го приемате в симбиоза с всичко друго в клетката - витамини, минерали и т.н. Синергията е в основата на свежата спирулина. Ние ви доставяме жива клетка, което мултиплицира ефекта“, обяснява Ивайло Стоев. „Отделно спирулината съдържа много пигменти, които са термолабилни дори при сушене на 40 градуса, като антиоксиданта фикоцианин, хлорофила, бетакаротин“, казва още Стоев. Всички те остават налични в свежия продукт.

И ново производство

Първото количество свежа паста от спирулина е пуснато на пазара през 2016 г., а продуктите се продават под бранда Alphyca. В търговската мрежа цената на едно бурканче от 130 г е 30-32 лв.

Постепенно бизнесът се разширява. С финансиране от програмата за развитие на проекти за аквакултури фирмата купува малък биореактор за около 90 хил. лв. Той се експлоатира от началото на 2018 г. Мястото отново е село Каменар.

Междувременно компанията успява да привлече и рисков капитал, за да разшири дейността си, като през 2017 г. в нея влиза “Одасио”, инвестиционна компания на Христо Ибушев, която подкрепя проекти, свързани с иновации в зелени технологии. Нейното участие е 30%. Мажоритарен собственик е Радка Стоева, а третият собственик е Захари Петров.

Започва и работата по създаване на няколко хранителни добавки на базата на суха биомаса. През октомври 2019 г. “Алгае България” започва да предлага и капсулни продукти. Първият помага при желязодефицитна анемия, вторият е насочен към повишаване на имунитета, а третият е пробиотик.

Бързият печели

Продуктите се предлагат през сайта на компанията alphyca.bg. Продажбата на свежа спирулина обаче има и някои негативи. Докато капсулите не са капризни за съхранение и вече с тях работят някои аптеки и фармацевтични складове, свежата спирулина не може да се реализира през същите канали. Тя се продава само чрез поръчка. Стоев обяснява, че в продукта не се слагат никакви добавки и срокът му на годност е само 15 дни. Освен това е и много термолабилен. От една страна, това е плюс, защото китайските производители няма как да са конкуренция, но, от друга, дистрибуцията и логистиката са истинско предизвикателство.

Доставките на свежата паста се извършват с куриер. От компанията са изработили транспортна кутия, в която има лед, обгръщащ бурканчето със спирулина. Така продуктът остава охладен 24 часа до пристигането до клиента. Кутията не представлява голяма гордост за компанията, защото не се рециклира, тъй като е от стиропор. Засега обаче тя е най-доброто решение, а клиентите имат възможност да връщат кутиите за сметка на компанията. Условието е да са събрали поне 4 броя от тях.

Кутията обаче няма как да противодейства, ако куриерът не свърши работата си в зададения срок. Стоев дава пример със „Спиди“. „Алгае България“ загуби част от продукцията си заради недоставени навреме пратки от „Спиди“, обяснява той. „Ако нашият продукт не е при клиента до 24 часа, особено през лятото, ние го губим, защото бурканчето се разваля. Свършили сме си работата, но куриерите губят пратките“, казва Стоев. Отделно от това компанията продава продуктите с гаранция за удовлетвореност. Тоест, когато клиентът не е доволен, тя възстановява сумата за покупката. Това значи, че всяка закъсняла пратка, която идва с намалено качество, е загуба за производителя. В момента компанията работи с друга куриерска фирма и изпраща свежа спирулина и в Англия. Доставките дори дотам са възможни в рамките на 24 часа.

Нов реактор и нови хоризонти

За експанзия обаче са нужни обеми, а за продуктите на „Алгае България“ вече има дълъг лист на чакащите. „Това чакане може да отнеме 50 - 60 дни“, обяснява Ивайло Стоев.

Очаква се пускането на новия биореактор да увеличи производствения обем до 40 пъти. Той е разположен до село Зимница, област Стара Загора. Инвестицията е на стойност 1.6 млн. лв. и отново е подкрепена от Програмата за морско дело и рибарство за изграждане на нови и разширяване и модернизация на съществуващи аквакултурни стопанства.

Тази инвестиция ще даде възможност на компанията да работи със собствена суровина за хранителните си добавки и ще подпомогне по-широкото излизанет на чужди пазари.

Първите стъпки от плановете за експанзия са пазарите в Румъния, Англия, Германия и Норвегия. „Просто клиенти започнаха да ни търсят от Англия, езиковата бариера е малка. До юни трябва да почнем да доставяме и за Румъния“, казва Стоев. Всички поръчки ще се случват онлайн, като компанията се е научила и от пробите, и от грешките в досегашните маркетингови стратегии.

Разработките също ще продължат. „В момента се работи по иновативен продукт, който ще се дистрибутира също иновативно“, казва Стоев. Старият реактор остава за експериментална работа. |К

Неделчо Атанасов, собственик на фирма „Евриком“

Предприемачът, който завладя **парафина**

Старозагорската "Евриком" е най-големият производител на восъчни смеси у нас

автор
Десислава Лещарска

В миналото свещта е била източник на светлина, а днес продължава да има фундаментална роля в различни религиозни церемонии и лични празници. Основната суровина за нейното производство е парафинът, чиито множество други приложения са малко известни на широката публика. Един предприемач от Стара Загора познава всичките му тайни. Това е Неделчо Атанасов, собственик на фирма "Евриком", която от над 20 години е лидер в производството на восъчни смеси, парафин и свещи не само в България, но и на Балканите.

За миналата година "Евриком" е реализирала продажбата на близо 2000 тона восъчни смеси за над 4.7 млн. лв., а оборотът й от всички дейности (парафин, свещи, транспортни услуги и др.) е от порядъка на 10 млн. лв. Около 80% от продукцията й се изнася. Восъчните препарати се използват в текстилната и хартиената промишленост, металолеенето, лозарството и др. Въпреки това "Евриком" е по-популярна с машинните и ръчно произведените декоративни свещи. Сега те заемат дял от около 25-30% в дейността на фирмата, но в периода 1996 - 2013 г. са основното й направление. Един репортаж дори "праща" свещите на "Евриком" във Ватикана, но по думите на Атанасов това е по-скоро градска легенда. "Произвеждаме дълги ритуални машинни свещи за Италия. Някой беше написал, че след като продаваме за Италия, значи продаваме и за Ватикана", разказва с усмивка Атанасов.

От износител на части до вносител на парафин

Той е двигателят зад успеха на "Евриком". Роден е през 1954 г. и до 1991 г. работи в ДЗУ - Стара Загора, след което създава "Евриком". "Дейността на ДЗУ започна да замира. Беше ясно, че трябва да търсим начин да се развиваме. Тогава модата беше да се правят фирми. Аз имах идея - да продаваме резервни части за мотокари и електрокари за руския пазар", разказва Атанасов. "Бях пълен дилетант. Знаех, че както във всеки български завод има електрокари и мотокари, така има и във всеки руски завод. Знаех, че има търсене (бил е търговски представител за Русия и Беларус - бел. ред.), знаех, че и в българските заводи има стока", разказва той. С последната заплата от 300 лв. и помощта на синовете си пише и разпраща 500 писма до руски заводи. В тях пише, че "Евриком" ЕТ доставя резервни части - гуми и акумулаторни батерии. "Дори не знаех други резервни части", смее се той и допълва, че скоро след това пощенската му кутия се препълва с писма от Русия, което му подсказва, че нишата е правилната. Първите каси с резервни части се опаковат в спалнята, но само две години по-късно "Евриком" измества "Балканкар" пред най-големия им контрагент в Русия. "Това го смятам за много голям личен успех. Изместихме ги, защото изпълнявахме малки поръчки често, а те не изпълняваха поръчка, докато не напълнят няколко вагона", разказва собственикът на "Евриком". Освен търговец с нюх и успешен предприемач Неделчо Атанасов е активен в обществения живот на Стара Загора. Участва в инициативи като Клуб на работодателя - Стара Загора, благотворителни кампании и др.

Търговията върви много добре и с огромни маржове на печалба до около 1994-1995 година, когато американските долари рязко намаляват в Русия. Все по-често руските заводи търгуват на бартер, вместо да плащат. Някои предлагат химикали, други дървесина, вестникарска хартия и др. През 1996 г. един от руските заводи предлага парафин на бартер срещу акумулаторни батерии, линолеум и облекла. "Пратиха ми 100 тона парафин в Стара Загора. През това време големият производител "Плана Плевен"

К | ФИНАНСОВИ РЕЗУЛТАТИ

(в хил. лв.)

	2016	2017	2018
Приходи	10481	9332	8524
Разходи	10421	9131	8476
Печалба	58	184	43

Източник: ТР

Цехът за ръчно производство на декоративни свещи

спря работа, уж за профилактика. Публикувах обява, че имам парафин на склад, и буквално не ме оставиха да спя. Молиха ми се заводи откъде ли не, звъняха от Сърбия, от Албания. За около две седмици всичко беше разпродадено. Стоях на бюрото си и си мислех: това е. Късмет е, че спря "Плана Плевен" и имаше дефицит на парафин", казва Атанасов.

Но не е само до късмет - докато директорите на местните заводи твърдят, че не могат да намерят парафин, Атанасов прекарва два часа на телефона и провежда над 10 разговора, докато не си уреди среща с човека, който отговаря за нефтения продукт в централата на "Лукойл" в Москва. Оказва се, че това е синът на вицепрезидента на "Лукойл България" - Владислав Баженов, който е учил в България. "След 1-2 седмици се видяхме в Москва, сключихме споразумение за внос на парафин и станахме единствените на Балканите. Това беше през 1996 г. Взех решение да специализираме във вноса на парафин и да се занимаваме само с това. С времето започнахме да работим с още рафинерии: от Турция, Украйна, Египет, даже Китай", допълва предприемачът.

Първи стъпки в производството на свещи

В продължение на 5 години "Евриком" се занимава изключително с внос и търговия на парафин, но войната в бивша Югославия задава нова посока на развитие. "Червеният кръст имаше нужда от свещи, свързаха се с нас и поискаха 60 тона. Направихме ги на ишлеме, но веднага поръчахме машина за свещи, която още си работи - голяма барабанна машина, дълга около 18 метра, за обикновени бели свещи“, казва Атанасов. Така фирмата добавя и производствено направление в дейността си. Успява да се справи много добре с първата доставка за Червения кръст и организацията продължава да работи с „Евриком“. „През годините сме доставяли свещи за Чечения, Грузия, Сирия. През 2014 г. беше последната ни поръчка от Червения кръст. Тогава свещите бяха заменени с LED лампи“, обяснява собственикът.

Тази голяма промяна е повод за нова трансформация на бизнеса. „Не можехме да разчитаме само на големи доставки на машинни свещи. Замислихме се за декоративни, отидохме на едно изложение във Франкфурт и почнхме да експериментираме. С нас се свърза един холандец и плати 100 хил. евро аванс за декоративни свещи. Нямаше накъде - трябваше да я изпълним“, казва Неделчо Атанасов. Така през 2005 г. компанията прави цех за декоративни свещи, който финансира с банков кредит, и влиза и в този сегмент.

„Евриком“ мечтае да стане високотехнологична фирма със собствени патенти.

Инвестиции за растеж

И това направление на "Евриком" се радва на голям успех, но в периода 2007-2008 г. Неделчо Атанасов решава, че потенциалът на свещите е изчерпан: "Нямаше как да растем в тази посока - особено по отношение на ръчното производство, което означава нови хора и още пространство. Решихме, че ни трябва нещо друго, и стигнахме до восъчните смеси. Дотогава търгувахме с базови парафини, които са продукт на нефтеното производство и се продават в твърдо състояние. Фирми като нашата смесват втечнения парафин с различни добавки (растителни, синтетични), за да получат восъци с конкретни параметри, подходящи за каучковата, хартиената, текстилната промишленост или лозарството." Той споделя още, че това не било някакво прозрение, а идея на почти 10 години. През 1999 г. обаче инвестицията в собствено производство била непосилна. "Дойдоха европейските програми и решихме да кандидатстваме. Разписахме проект “Цех восъчни смеси” по оперативната програма "Конкурентоспособност" и чакахме три години, за да ни одобрят. Проектът беше на стойност 1.6 млн. лв., като грантът трябваше да покрие около 60% от инвестицията, но реално ни стигна за около 30-35% заради непредвидени дейности и преправяне на проекта в хода на работата, тъй като всичко беше ново за нас. Така през 2013 г. открихме нашия цех за производство на восъчни смеси с лаборатория към него. От търговска и нискотехнологична фирма се превърнахме в среднотехнологична фирма", казва Атанасов. В момента 60% от парфините, които "Евриком" продава, са под собствената й марка. Плановете за бъдещето са да станат високотехнологична фирма със собствени патенти. |К

Умерен **подем** на имотния пазар

Новото строителство е безспорният хит в Стара Загора, а цените на новопостроени сгради в кварталите догонват тези на старите в центъра

автор
Боряна Генчева

Пазарът на недвижими имоти в Стара Загора е активен и балансиран вече повече от година. Цените умерено се покачват. През 2019 г. броят на сделките бележи ръст от 5%, а най-висок интересът остава към жилищата. Това са само част от изводите на агенциите, които работят в града. Техните очаквания и прогнози са, че тенденциите ще запазят без промяна и през 2020 г.

„Средната продажна цена на жилищата в Стара Загора през 2019 г. е около 600 евро на кв.м, което е повишение от около 4% спрямо 2018 г. Очакваме тенденцията на леко поскъпване в рамките на около 3-4% да продължи и през 2020 г.“, казват Мирослав Караколев, регионален мениджър на Bulgarian Properties, и Теменужка Михалева, брокер в Стара Загора. Красимира Димитрова, управител на „Явлена“ за града, е по-умерена в прогнозите си: „Покачване от 2-3% в цените на стойностните имоти, но и понижение при онези жилища, чиято цена е пазарно неоринтирана.“

Купувачите: Млади и на средна възраст, често от региона

„Купувачите са млади и на средна възраст хора, предимно български граждани, с достатъчно добри доходи, които могат в дългосрочен план да обезпечат тегленето и изплащането на банков кредит за покупка на жилищен имот. Ниските лихви по ипотечните заеми в момента карат мнозина да пристъпят към покупка на имот с цел инвестиция, а не за пряко лично ползване“, коментира Бисер Орлов от агенция „Евродом“. Той е и председател на регионалната структура на Национално сдружение „Недвижими имоти“ в града.

Според Красимира Димитрова основните купувачи през 2019 г. са 30-45-годишните, които и търсят първо жилище за покупка. “Обикновено тези клиенти прибягват до кредит със срок от 20-30 г. Това им позволява по-голямо жилище

с по-малка месечна вноска", казва тя.

Ивайло Запрянов, мениджър на „Адрес" - Стара Загора, отбелязва като фактор за пазара на недвижими имоти в града икономическата миграция от съседните селища. Клиентите са от Ямбол, Нова Загора, Тополовград, Симеоновград, Чирпан, Раднево, Гълъбово, Харманли. От „Явлена" очертават друг профил на купувачи от региона – хора над 45 години, чиито деца започват да учат в гимназия или в Тракийския университет.

Продавачите: Строителни фирми и хора от 23 до 60 г.

"Основният продавач в Стара Загора предвид приоритетното търсене на ново строителство са строителните фирми", казва Красимира Димитрова. Конкуренцията сред тях, изглежда, е изострена, съдейки по това, че някои от инвеститорите в града предлагат да плащат сметките за асансьор и почистване на входа пет години след въвеждане на сградата в експлоатация.

Продавачите – физически лица, са широк спектър хора на възраст между 23 и 60 г. „Собствениците на по-големите апартаменти са в горната граница, а на по-малките - в долната", отбелязва Ивайло Запрянов. „Това са хора, които търсят по-малко или по-голямо жилище заради промяна в числеността на семействата си. Хора с наследствени имоти или такива, които се местят да живеят другаде. Има и категория купувачи, чиито нараснали доходи позволяват да помислят за по-хубаво жилище на по-добра локация", отбелязват от „Явлена".

Купувачите стават все по-взискателни

Красимира Димитрова описва обичайните предпочитания на кандидат-купувачите – жилището да е ново строителство, в зелена среда, с добра транспортна свързаност, детска градина и училище наблизо, гараж или паркомясто. „Има и клиенти за жилища старо строителство, но ако са основно ремонтирани и по възможност обзаведени", добавя тя. Бисер Орлов отбелязва и някои характеристики в маниера на купувачите. Те подхождат по-предпазливо към окончателно решение за покупка. Търсят отстъпка в цената - понякога и над 10%. Правят два и повече огледа на имота, сменят критериите си в движение. Освен това започват преговори на много късен етап от огледите.

Продавачите опитват да вдигат цените

Окуражени от по-високите заплати и атрактивните лихви по ипотечните кредити, продавачите опитват по-високи цени. Почти всички брокери отбелязват тази тенденция с уточнението, че това невинаги е обосновано и пречи на сделките. „Прекалено високата офертна наемна или продажна цена може да блокира провеждането на огледи с потенциални клиенти и да забави продажбата или отдаването под наем на имота", казва Бисер Орлов. Брокерите са единодушни, че за да определят адекватна офертна цена, продавачите се нуждаят от професионални съветници. Това е още по-валидно в условията на променящ се пазар. „През 2019 г. - при множество купувачи, продавачите са тези, които в по-голяма степен диктуват условията в сделките, отбелязва Ивайло Запрянов. "Нещата обаче се променят - предлагането се увеличава и има доста имоти, които не могат да се продадат", добавя той.

Новото строителство е предпочитано

По обща оценка търсенето през 2019 г. е било предимно на жилища ново строителство. Според Бисер Орлов около 80% от купените жилища са такива. От "Адрес" оценяват дела им между 60 и 70% и добавят, че той е толкова висок, защото немалко хора (около 20%) купуват имоти с инвестиционна цел.

Оценките за предлагането на вторичния пазар са, че и то е стабилно. „Най-предпочитано остава търсенето на мно-

Основният продавач в Стара Загора предвид приоритетното търсене на ново строителство са строителните фирми.

Красимира Димитрова, „Явлена"

литни апартаменти в райони с добра градска среда. Има и повишен интерес към саниране панелни сгради", обясняват от Bulgarian Properties. Имотите в стари сгради са предпочитани от купувачи, които държат на определена локация или реалната площ за тях е водеща. Цените в сегмента варират в по-широки граници според състоянието, разположението и годината на строителство.

Интерес към покупки на зелено

На пазара на новото строителство голяма част от апартаментите се купуват на зелено" - в проект и в начален етап на строителство. „Причините за това са по-ниските цени на старта (с до 30% под цената при акт 16), както и по-големият избор от налични апартаменти", казва Бисер Орлов. Схемите на разплащане са разнообразни и обикновено са резултат от индивидуални договорки. „Продължава да се строи в кварталите „Казански", „Три чучура", „Самара", както и в района около Окръжна болница. Обявените цени в тези райони на сгради в етап на строителство варират от 550 евро на кв.м в „Три чучура", „Самара 1" и „Самара 2", 600 евро на кв.м в „Казански" и 650 евро на кв.м в района на ОРБ", казват Мирослав Караколев и Теменужка Михалева. >60

К | ПОКУПКО-ПРОДАЖБИ НА НЕДВИЖИМИ ИМОТИ В СТАРА ЗАГОРА*

2007 г. – 2019 г., в брой

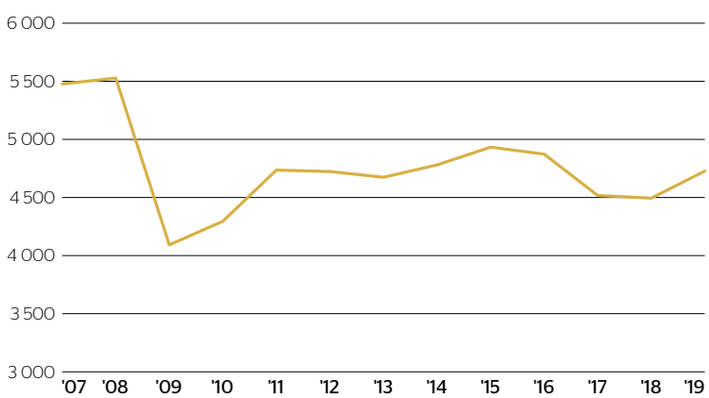

* Включва и сделките със земеделска земя

Източник: Агенция по вписванията

Разшири се периметърът на имотите - ново строителство, които се доближиха до цените в централната част на града.

Бисер Орлов, национално сдружение „Недвижими имоти“

Новите сгради в кварталите догонват по цени старите в центъра

„Цените на новото строителство в центъра на Стара Загора достигат до 800 евро на кв.м. Свободните парцели там обаче са малко, а и има риск да се попадне на археология. Това пренасочва строителството на нови жилища към кварталите“, казва Мирослав Караколев. Бисер Орлов отбелязва като интересен феномен, че се разширява периметърът на имотите ново строителство, които по цени се доближават до старото строителство в централната зона на града. Той конкретизира районите около първия магазин „Билла“, кварталите „Казански“ и „Самара 3“, а отчасти и „Железник-изток“.

Основните купувачи през 2019 г. са 30-45-годишните, които и търсят първо жилище за покупка.

Кв. „Железник“ става все по-интересен. Атрактивен е районът на „Самара 3“ и над него - в посока към местността Бойчо бунар. Това са естествените места, към които се разширява градът, и има интерес“, отбелязва Ивайло Запрянов.

По оценка на Красимира Димитрова традиционно най-голям е интересът към района на парк „Аязмо“ и зелените централни райони. При кварталите най-голям е интересът към западните жилищни райони - „Казански“, „Три чучура–център“ и „Железник“, заради развитата инфраструктура и удобния транспорт. Напоследък се строят и нови сгради в пренебрегвания досега кв. „Самара“ и интересът там е към жилища за живеене, добавя тя.

В кварталите „Три чучура-север“, „Зора“, АПК, „Кольо Ганчево“ цените са с до 20% по-ниски от тези в източните квартали и търсенето обичайно е по-слабо.

Запазва се интересът и към готови къщи и парцели за строеж на къщи в близките села Богомилово, Малка Верея, Старозагорски бани, Борилово и др. Но по оценка на “Адрес” няма много интересни имоти на поносими и добри цени в близките села.

За инвестиция се търсят апартаменти предимно в западната част на града поради близостта на района до Тракийския университет.

Активен наемен пазар

Основните наематели в Стара Загора са ученици и студенти, чийто фокус са квартирите в районите около учебните заведения. Затова и търсенето през август и септември е най-голямо. Друга категория са трудовите мигранти към града, което обуславя динамиката през останалите месеци, когато обаче предлагането е по-ограничено, казват от Bulgarian Properties.

Наемните цени зависят освен от района и типа имот и от обзавеждането. Двустаен апартамент в нова сграда с ново обзавеждане и оборудване се отдава по наем за около 350-400 лева. За тристайно жилище месечният наем е около 500-600 лева по информация на Ивайло Запрянов. По данни на Красимира Димитрова наемите на едно- и двустайни жилища се движат около 300 – 450 лв., на тристайни и многостайни – между 400 и 600 лв. |К

К | ОФЕРТНИ ЦЕНИ НА ЖИЛИЩА В СТАРА ЗАГОРА - ПО РАЙОНИ

(декември 2019 г. - февруари 2020 г., в евро)

	едно-двустайни	три-четиристайни	многостайни/мезонет
Център			
Сгради - старо монолитно строителство	35 000 - 45 000	50 000 - 75 000	55 000 - 70 000
Сгради - панелно и ЕПК строителство	27 000 - 42 000	45 000 - 55 000	50 000 - 60 000
Сгради - ново строителство (до 10 г.)	37 000 - 52 000	45 000 - 85 000	до 100 000
Западни квартали: „Казански“, „Три чучура“, „Железник“			
Сгради - старо монолитно строителство	н.д.	н.д.	н.д.
Сгради - панелно и ЕПК строителство	27 000 - 39 000	40 000 - 50 000	45 000 - 52 000
Сгради - ново строителство (до 10 г.)	30 000 - 45 000	45 000 - 55 000	н.д.
Източни квартали: „Самара“ - 1, 2, 3, отчасти „Опълченски“			
Сгради - старо монолитно строителство	25 000 - 39 000	39 000 - 50 000	н.д.
Сгради - панелно и ЕПК строителство	25 000 - 38 000	35 000 - 45 000	н.д.
Сгради - ново строителство (до 10 г.)	35 000 - 45 000	40 000 - по договаряне	н.д.

* включва и сделките със земеделска земя

Източник: Агенция по вписванията

КЗ Свободно време

Куртура/Развлечение/Събития

Да избереш **Стара Загора** пред **Лондон**

Как семейство Хенри последва мечтата си да разпространява знанието за производство на домашна крафт бира в България

> 66

>69

Защо не светят **старозагорските звезди**

За 60-годишнината обсерваторията в града си пожелава най-накрая да има нов планетариум, след като звездната зала изгаря през 1994 г.

>76

Стара Загора **и аз**

Стефан Вълдобрев за детството си в града и чувствата, които той провокира днес

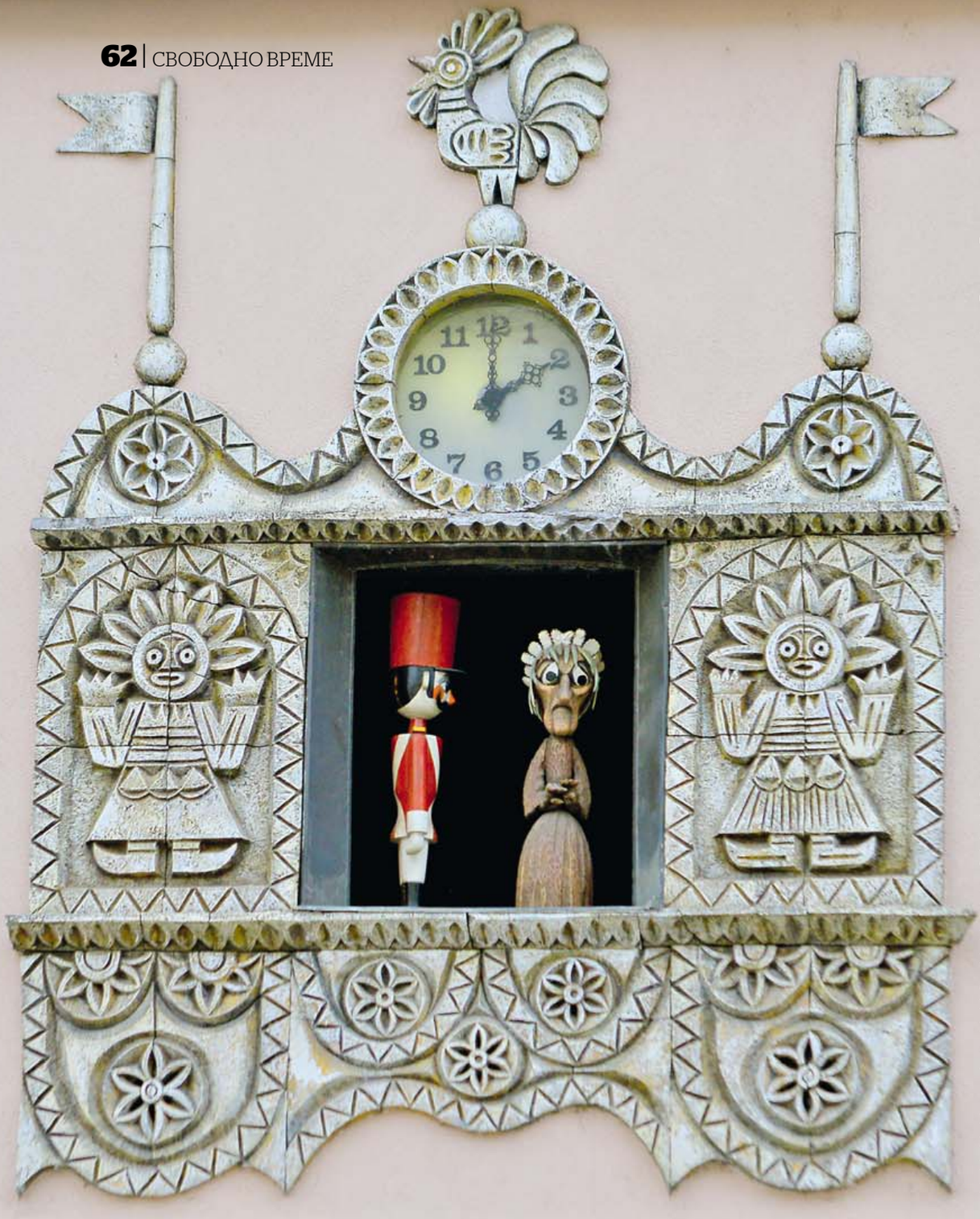

Тиктакащото сърце на града

автор
Десислава Лещарска

Уникалният часовник на Държавния куклен театър, който изнася представления на всеки кръгъл час от 43 години насам, така и не става признат символ на Стара Загора

Последният ден на януари в Стара Загора е ветровит и мрачен. Това обаче не е пречка за публиката на едно кратко представление на открито, което се провежда в града почти без прекъсване от 43 години насам. "Сцената" е стената на Държавния куклен театър - Стара Загора, а героите - 12 кукли - персонажи от детски приказки. На всеки кръгъл час те се показват иззад красиво декорирани портички и се завъртат под звуците на гонга на театъра - мелодия, композирана от Петър Ступел.

Гледаме "представлението" в 14.00 часа заедно с момиченце и майка му. След час заварвам на ъгъла срещу театъра още няколко дечица, а едно от тях се опитва да познае персонажите - ето го Пинокио, рибарят и златната рибка, Червената шапчица… дяволчето Фют, Златка Златното момиче, Ян Бибиян, Храбрия лешникотрошач - подсказвам му аз. Знам ги от кукломайстора Николай Демеров, с когото малко по-рано ги разглеждаме и описваме в малкото помещение, в което се помещава механизмът на часовника.

Той е уникален - единствен по рода си в България, а и в цяла Европа подобни часовници се броят на пръсти. И въпреки това не е особено по-

Таня Калчева с кукла от най-новото представление „Три сестри“

пулярен извън Стара Загора - по думите на заместник-директора на куклення театър Татяна Калчева общината не го включва в нито една информационна или туристическа брошура. За местните обаче часовникът е и ще си остане един от символите на града.

Историята

Часовникът е създаден през 1977 г. при преустройството на куклення театър, когато е изместен входът му и е осигурено допълнително пространство. Директор по това време е Васил Апостолов. Куклите са изработени в ателието - някои специално за часовника, други са реплики на герои от представления, които все още се играят. По спомени на кукломайстора Николай Демеров - свидетел от първа ръка на събитията, по-голямата част от куклите са дело на бележития ни художник и театрал Любомир Цакев, който става директор на куклення театър през 1981 г. Механизмът е изработен в комбината по роботика “Берое”, а електрониката е дело на инж. Благой Иванов. Декорацията на часовника - портите с кулите и знамената, е на Емил Иванов.

Грижата

За Таня Калчева една от най-куриозните случки с часовника си остава голямата повреда отпреди няколко години. "Такива зъбчати колела не се произвеждат вече и един от старозагорските заводи реши да спре цяла поточна линия, за да изработи въпросните части и да поправим часовника. Когато попитахме какво ще струва, те казаха "нищо, защото часовникът е на всички нас". Това са хора, които са израснали с него и искат да го има. И до ден днешен можете да видите дечицата на Стара Загора да спират на всеки кръгъл час и да му се радват", разказва тя.

Като изключим уникалния механизъм, чиято повреда би била проблем, поддръжката на часовника не е трудна. Няколко пъти е минал основен ремонт, куклите са свалени и реставрирани. Единствено тогава мелодията и представлението са излизали в почивка. В един момент звукът е започнал да пречи на живеещите в района, затова е намален, а в събота и неделя часовникът "почива" в 3 часа следобед. През останалото време работи без почивка от 8 сутринта до 8 вечерта. Ако имате път през Стара Загора - минете по бул. "Ген. Гурко" и се спрете на ъгъла срещу номер 46, за да се порадвате - заедно с децата, на непризнатия символ на града.

Нови успехи за старозагорския куклен театър

Ден преди посещението ни в куклення театър става ясно, че културният институт има 4 номинации за наградите „Икар“. Спектакълът „Последният човек“ по романа на Джордж Оруел „1984“ с режисьор Веселка Кунчева е номиниран в три категрии: сценография (Мариета Голомехова), майсторско техническо осъществяване и авторска музика (Христо Намлиев и Милица Гладнишка). Спектакълът „Меко казано“ по Валери Петров с режисьор Цветан Пеняшки е отличен в категорията индивидуални постижения в куклено изкуство за музиката, написана от Милен Апостолов. Церемонията по връчването на награди „Икар“ 2020 ще се състои на 27 март. „Две от номинациите са в раздела за драматичен театър, което е уникално - няма друг куклен театър, който да е пробил в конкуренцията на театри като Народния театър, Драматичен театър - Пловдив, и др.“, коментира Таня Калчева. През март тази година ще бъде подновен друг хитов спектакъл на старозагорския куклен театър - „Страх“, носител на четири номинации и три награди „Икар“ за 2015 г.

Първан Симеонов (отпред), Мирчо Христов и Таня Калчева (на втора линия), арх. Мартин Паскалев (вляво на заден план) и Дарин Петков (вдясно на заден план) усе щат по еднакъв начин нуждата от открити арт пространства за Стара Загора и работят за създаването на мрежа от такива локации

Култура на улицата

Група старозагорски интелектуалци с различни професии и интереси стартират инициатива за мрежа от нови градски арт пространства подобно на пловдивския „Капан“

автор
Сашка Панайотова

„Един град може да се счита за голям, когато неговият живот не е само пред общината и по главната улица“, казва с усмивка младият арх. Мартин Паскалев. Той е част от творческия колектив „На улицата“, който стои зад идеята за създаване на ново културно средище в сърцето на Стара Загора.

Идеята за това тръгва спонтанно от разговор на Мирчо Христов, директор на програма „Варна – европейска младежка столица 2017“, с Боряна Каниду от „Сдружение за съвременно изкуство и култура - Различният поглед“ в Къщата на архитекта. Христов съвсем наскоро е приключил работата си по създаване на нов арт квартал във Варна и обмисля възможно ли е и в родната му Стара Загора да се направи нещо подобно. Към тях се присъединява социологът Първан Симеонов – също кореняк старозагорец, и разговорът става все по-разгорещен.

Дискусията поставя началото на творчески колектив „На улицата“, като част от него вече са арх. Мартин Паскалев, Дарин Петков и Таня Калчева от Държавния куклен театър в града, Огнян Драганов, директор на Старозагорската опера, актьорът Димитър Митев–Митака от сдружение „Повече“, Венелин Добрев – автор и съосновател на uspelite.bg, сайтът за култура dolap.bg.

Всички те усещат по еднакъв начин, че градът страда от липса на достатъчно богат социален живот извън културните институции – опера, театър и читалища, и че тази празнина би могла да се запълни успешно от обособяването на нови открити арт пространства, разположени в различни точки на града като алтернатива на градския център. Изкарването на изкуството на улицата го приближава повече до хората, създавайки една среда на по-свободна комуникация, но и променя изцяло градския пейзаж.

„Поканихме на среща старозагорци с интереси в областта на културата, както и архитекти, които вече са разработвали такива артистични пространства в София и Варна. Като начало сложихме акцент върху работата си по артистичната улица „Сава Силов“, защото тук е запазен най-живописният архитектурен ансамбъл от стари къщи - паметници на културата“, уточнява Мирчо Христов.

Арт квартал или улица?

„Всеки град носи своята индивидуалност и ние трябва да се съобразяваме с нея“, обяснява Христов. „Характерното за Стара Загора е, че тук няма запазена съвкупност от стари сгради или стар квартал заради опожаряването на града през 1887 година“, допълва го арх. Паскалев. Но градът все още пази, макар и разпръснати на различни места, красиви стари сгради. Затова творчески колектив „На улицата“ смята, че най-подходящо за Стара Загора е да се създаде мрежа от арт зони, а не да се обособи отделен арт квартал.

„Следвайки градоустройството на града, стигнахме до извода, че запазените му стари къщи са около трите храма – „Св. Димитър“, „Св. Николай“ и „Света Богородица“. Затова нашият екип смята, че е добре там да се създадат тези арт зони, които в бъдеще да станат притегателен център за старозагорци и за гостите на града“, казва арх. Паскалев. През следващите 10-15 години сдружението ще работи за създаване на още артистични градски локации.

Една такава подходяща локация според архитекта е улица „Пазарска“ - широка старозагорска улица, която тръгва от градския парк „Пети октомври“, минава покрай средновековната сграда на Музея на религиите, пресича градския пазар, за да прелее в алеите на парк „Алана“ („Александър Стамболийски“). Тази „градска чаршия“ притежава отлични възможности за създаване на алтернативни пространства успоредно на централната пешеходна зона на Стара Загора. Тук са запазени сгради от архитектурния модернизъм, които, макар и в окаяно състояние в момента, могат да се освежат и реставрират, убедени са от творчески колектив „На улицата“. По улица „Пазарска“ биха могли да се обособят интересни кафенета, дюкяни и

арт пространства, които да възродят духа на старозагорската чаршия. За да се случи всичко това, е важно да се създаде среда, която да провокира собствениците на търговски площи да променят предназначението им, за да ги впишат в бъдещия старозагорски културен „капан“. Доста по-встрани и засега най-неразвита остава зоната около катедралния храм „Свети Димитър“, пред която е малкият парк с паметника на Васил Левски. Макар и отдалечена от центъра, тя също носи своя потенциал. Южната половина на бул. „Митрополит Методий Кусев“, стигаща до старозагорската гара, също би могла да се превърне в артистичен притегателен център, особено след ремонта на Станционната градина.

Пилотната улица „Сава Силов“

Идеите за оформяне и оживяване на арт пространството около улица „Сава Силов“ се движат в две посоки – промяна на градската среда и създаване на събития, които постепенно да станат част от културния календар на Стара Загора. От лятото на миналата година Къщата на архитекта, намираща се на същата улица, е алтернативна сцена на Държавна опера - Стара Загора, която вече представи тук три камерни представления. През септември специална програма на сдружение „На улицата“ съпътства провеждането на единствения по рода си Международен куклен фестивал за възрастни „Пиеро“. Миналогодишният 22 септември събра на обща маса съседите от артистичната улица „Сава Силов“ по случай християнския празник Рождество на Света Богородица.

В знаково събитие в новата арт зона се превърна откриването на фотоизложба, посветена на старозагорски актьори, участвали в различни филми и кино- и телевизионни продукции. Благодарение на Първан Симеонов, чийто баща е завеждал преди години старозагорската кинематографична база, бяха подбрани техни снимки от архива на Националната филмотека в София. В продължение на месец изложбата събираше любознателните минувачи в парк „Пингвините“.

Дизайнерските временни украси, културните събития и автентичният дух на улицата вече я правят предпочитано и интересно място за старозагорци, но инициативата има и социален ефект, обединявайки усилията на все повече хора. За да почистят двора на къщата на Веселин Ханчев, който беше потънал в бурени, представителите на творческия колектив „На улицата“ бяха подкрепени и от собствениците на къщата, и от близкото заведение „Пегас“. Мечтата на творческия колектив е да бъде ограничено паркирането на автомобили и пространството пред старите къщи да стане естествено продължение на парк „Пингвините“. Вече се работи по програма с артистични събития през юни и септември. |К

Между минало и бъдеще

На новороденото арт пространство около старозагорската улица „Сава Силов“ се намират пет красиви сгради - паметници на културата, които пазят спомените и историята на града. Тук е запазената къща на арх. Христо Димов от 1923 г. Къщата е изградена в стил сецесион и е била една от най-модерните в началото на миналия век. След смъртта на архитект Димов през 1983 г. не е обитавана в продължение на близо 30 години, а от 2012 г. се стопанисва от „Сдружение за съвременно изкуство и култура - Различният поглед“.

Късата отсечка на ул. „Сава Силов“, заключена между бул. „Цар Симеон Велики“ и ул. „Ген. Гурко“, е едно от малкото алтернативни пространства за съвременно изкуство в Града на липите и поетите. Непосредствено до Къщата на архитекта е домът на големия поет Веселин Ханчев, а до нея е красивата сграда на болницата на родителите му - д-р Невена Азманова-Ханчева и д-р Симеон Ханчев. До 1991 г. в тази сграда се е помещавал музей „Дом литературна Стара Загора“. От него сега е останало само прочутото кафене на писателите „Пегас“.

През 1998 г. неизвестно по какви причини къщата, в която минават детството и юношеството на големия Веселин Ханчев, е извадена от списъците на Националния институт за паметници на културата от местно значение. Едва към края на 2018 г. община Стара Загора стартира процедура по възстановяване на статута на сградата. Независимо че тя вече е в ръцете на частни собственици, родният дом на Ханчев ще остане паметник на културата, уверяват от общинския отдел „Култура“. На тази романтична улична отсечка се намира и домът на арх. Мара Грозева, който беше потънал в разруха, преди новият му собственик - старозагорецът Пламен Русев, да го възстанови и превърне в хотел-ресторант „Уникато“. Тук е и още една сграда, паметник на културата – православният катедрален храм „Св. Николай “.

Южният край на тази уличка от стари времена се затваря от сградата на Куклення театър с пеещия часовник, който изнася своеобразно представление на всеки кръгъл час. В близост е Детската школа по изобразително изкуство, както и първото светско училище в града – Светиниколското.

Малкият площад „Пингвините“ пред църквата „Св. Николай“ също е притегателен център за хората от града заради своята специфична атмосфера. Той една от точките, които ентусиастите от творчески колектив „На улицата“ вече изпълват с културни събития, изложби, концерти, представления. |К

Да избереш **Стара Загора** пред **Лондон**

Как семейство Хенри последва мечтата си да разпространява знанието за производство на домашна крафт бира в България

автор
Сашка Панайотова

Ако е вярно, че Вселената има план за всеки човек, то семейството на Любка и Робърт Хенри не се страхува да се вслуша в сърцето си, за да го последва. Точно преди 10 години българката и англичанинът се запознават във Варна. Той е от Бирмингам, а тя е от Стара Загора. Живеят 5 години в Лондон, където Робърт работи като барист и развива консултантска фирма. И въпреки че Лондон често е нареждан в класациите на най-добрите градове за живеене в света, двойката взима решение да се премести в родния град на Любка – Стара Загора. Тук през 2014 г. основават фирмата „Направи си бира“ ООД. Идеята им е да учат клиентите си на тънкостите за направа на различни видове домашна крафт бира, предлагайки в магазина си всичко необходимо за изграждане и поддържане на домашна бирена инсталация.

„Решението за преместването ни в България може да се обясни лесно. 70% от мотивите бяха свързани с бизнес идеята и 30% с нежеланието ми да живея повече в Лондон и да се преместя на по-спокойно място“, признава Робърт. И макар че на малък и консервативен пазар като българския плановете да запалиш хората по идеята да правят бира в домашни условия крият известна доза бизнес риск, от самото начало англичанинът вярва силно, че когато си първи с идея, трябва да я хванеш здраво и да вървиш смело напред до сбъдването на мечтата си.

За кафето и бирата с любов

Любка завършва информатика в Икономическия университет във Варна. Първата ѝ работа е като дизайнер във фирма за външна реклама в морската ни столица. Собственикът на компанията развива и верига кафенета. Решава да покани известен барист от Лондон, за да обучи служителите му как се прави хубаво кафе. Така през 2010 г. във Варна се появява Робърт Хенри, а единственият човек от персонала, който говори английски на добро ниво, се оказва Любка. „Трябваше да превеждам на Робърт през двете седмици, в които той беше във Варна и водеше своите презентации, които бяха много интересни“, спомня си днес Любка. Връзката им обаче започва няколко месеца по-късно, когато Любка заминава за Лондон на гости на своя приятелка.

Бизнес идеята с домашната крафт бира изскача случайно от... подарък за рождения ден на Робърт, с който Любка решава да го изненада. „На кутията пишеше „Изкуството да вариш“. Помислих, че

Любка и Робърт посрещат всеки любопитен клиент с чаша домашно приготвена бира

става дума за кафе или чай, но когато я отворих, намерих вътре стартов пакет за варене на домашна крафт бира“, разказва Робърт. Англичанинът се зачудил как да разбира подобен подарък за човек, който има самочувствието на един от най-добрите баристи и дори управлява собствена консултантска компания. Подаръкът се оказал истинско предизвикателство - първата домашно сварена бира по-скоро имала вкус на боза. „Оказа се, че не съм уцелил правилната температура и съм преварил дрождите“, смее се Робърт, който след това станал толкова добър в правенето на бира, че съседите в лондонското им жилище започнали да ги търсят с молба да си купуват от тях домашна бира.

„В Англия продуктите за домашна крафт бира са навсякъде - може да ги купиш дори от аптека“, казва Любка. Заради склонността им към перфекционизъм двамата с Робърт трупали опит цели 2 години, преди да решат през 2014 г. да регистрират в България фирмата „Направи си бира“, която да популяризира тази дейност и тук.

Предприемачеството като житейски компас

В началото двамата тръгват с концепцията да продават оборудване и съставки за производство на домашна крафт бира през онлайн магазин. Тогава още живеят в Лондон. Купуват стока от Англия и я изпращат на родителите на Любка в Стара Загора. „Очаквахме бизнесът да се развие добре и да имаме продажби, но нищо подобно не се случи. Бизнесът с домашна крафт бира се оказа абсолютно неразпознаваем в България. В продължение на цяла година имахме само две поръчки,, и то заради старанието на родителите ми“, признава Любка.

Двамата се уверяват, че е време да вземат категорично решение – дали да зарежат бизнеса с домашна бира и да останат в Лондон, или да се преместят в Стара Загора, където Любка има жилище, потапяйки се в предизвикателствата на новия си бизнес.

Избират промяната и пристигат в България. През 2015 г. сключват брак, а 2 години по-късно се ражда дъщеря им Елиела.

Междувременно дейността на „Направи си бира“ се премества и офлайн. Любка и Робърт наемат офис в Индустриалната зона на Стара Загора. Разполагат в него уютно магазинче, класна стая за уроци по пивоварство и малък склад. Черната дъска в класната стоя посреща всеки клиент с любопитна схема за приготвяне на домашна бира. На специален рафт са подредени раз- >68

Q&A

Робърт Хенри е барист и преподавател. Управлявал е оперативния мениджмънт на утвърдени компании в кафе индустрията. В началото на 2000 г. ръководи глобалния мениджмънт на Ritazza Coffee, като отговаря за работата на компанията в повече от 23 държави. След 3 години работа на тази позиция основава собствена консултантска компания за кафе – AnotherCup. Водил е обучение на големи компании: Rancilio Espresso, Brazilia Espresso, La Spaziale Espresso.

Робърт, има ли нещо общо между правенето на хубаво кафе и на хубава бира?

Общото е в това, че за да са качествени кафето и бирата, трябва да са качествени и самите съставки, от които се правят. За да си добър в това, което правиш, и в двата бизнеса са необходими любов, търпение и прецизност. В света на кафето всичко се мери до милиграми и стотни от секундата при приготвянето. Много е важно времето, в което трябва да тече кафето, точните градуси на водата. Когато приех подаръка на Любка, аз приех и предизвикателството да започна да правя бира със същата прецизност, с която създавам кафе.

Много хора отиват да живеят в Лондон, а ти идваш от Лондон в България. Защо?

Има различни причини, които могат да те водят напред в избора на място за живеене. Ако водещото в избора е да имаш по-хубава кола, по-хубави дрехи, да живееееш охолно, с повече забавления, то може би ще предпочетеш мегаполис като Лондон. Ако обаче искаш да имаш семейство, децата ти да живеят на спокойно и сигурно, на безопасно място и имаш добра бизнес идея, то България е добро място. Животът в Англия не е безопасен. Два пъти си тръгвах от Лондон и два пъти отново се връщах там заради работа. Надявам се да се установим в България завинаги.

Любка Хенри е дизайнер, блогър и вдъхновител на идеята с бизнеса за правене на домашна крафт бира.

Любка, а ти защо предпочете да се върнеш в Стара Загора, вместо да останеш в Лондон, който е мечтата за много българи?

Когато отидох при Робърт в Лондон, аз бях с нагласата, че ще работя като графичен дизайнер и ще продължа да се развивам. По онова време обаче ние, българите, имахме право да се установим в Англия, но не и да работим постоянно на договор. Много от моите сънародници се занимаваха с чистене и друга подобна работа независимо от образованието си. Смятах, че това не е алтернатива за мен, и започнах да работя по различни проекти, но това никак не беше леко.

През 2013 г. вече бях на границата да се прибера в България, но ме спря връзката ми с Робърт. Така реших да направя блог, който кръстих „Българка“. Нямах никакво намерение да крия произхода си. Водех се от желанието да разкажа, че ние, българките, имаме добър стил на обличане, изглеждаме добре, умеем да се забавляваме, стремим се към професионална реализация, имаме ценности и сме интелигентни. В началото се чудех дали някой ще прочете всичко това. Постепенно обаче започнах да пиша за различни списания и сайтове, получих и доста покани за модни ревюта. До 2017 г. пишех активно в блога си. Сега съм го занемарила заради бизнеса ни, но планирам отново да започна да пиша.

Какви са предимствата на домашната бира?

Свежестта на домашната бира е нещо незаменимо. Огромно предимство е също, че знаеш какво слагаш вътре и нямаш никакви изкуствени добавки и ензими, овкусители, оцветители, аромати. Имаш възможности да експериментираш, да създаваш свои вкусове. Има бири, които напомнят на манго, на цитрусови плодове. Това зависи от хмела, който придава невероятни вкусове. И от собствената ти фантазия и желания.

В ателието се предлагат 27 вида малц и 14 вида хмел, а уроците за правене на бира са заети за два месеца напред

личните видове малц, които се влагат в рецептите. „Лесно е, обяснява Робърт - необходими са 4 съставки: вода, малц, хмел и дрожди. Основните съставки се внасят от различни държави в Европа. Хмелът пристига предимно от Германия и Англия, но Любка и Робърт внасят и американски сортове, тъй като стават все по-популярни. Малцът идва изцяло от Северна Европа. „Оказва се, че за пивоварния ечемик северният климат, продължителната зима и специфичната слънчева светлина създават зърно с много голямо съдържание на нишесте и скорбяла, които ние всъщност обръщаме в захар и правим бира“, обясняват домашните пивовари.

Училище за пивовари любители

Любка и Робърт са разработили 20 авторски рецепти, които предлагат на клиентите си като готов пакет заедно с обяснения стъпка по стъпка как се вари бирата. „В биреното училище даваме всички практически знания и умения. Желанието ни е всеки, който дойде при нас, да запретне ръкави и да направи всичко сам – от смилането на малца, през процесите на озахаряване, бъркане, варене, охмеляване. Накрая на урока всеки отнася вкъщи собственоръчно сварената бира, за да наблюдава в продължение на две седмици как тя ферментира“, обяснява Любка.

В ателието се предлагат 27 вида малц и 14 вида хмел. Цената на съставките варира от 20 до 55 лева за най-силно охмелените бири. Една стандартна домашна варка е 23 литра. Клиентът може да си закупи на място и оборудване за варене на домашна бира. „Такова се продава и от няколко конкурентни фирми на българския пазар, но ние се стремим да предодставим най-доброто на най-добри цени“, казва Любка. Отскоро „Направи си бира“ работи с нов партньор за българския пазар – австралийската KegLand, която прави иновативни уреди за домашна бира и дори предлага малка машина, която позволява затварянето на домашната бира в кенчета.

Семейството споделя, че в началото интересът към варенето на домашна бира е вял. Сега обаче уроците са заети с 2 месеца напред, увеличават се и продажбите на уреди. Миналата година Любка и Робърт са продали 15 уреда за варене и около 10 тона малц. Всяка година продажбите им растат с между 10 и 15%, а през 2020 година имат още по-високи очаквания, защото още от януари имат заявки за месеци напред.

Така животът и причудливият им в очите на българите бизнес започват да се подреждат. Чувстват се спокойни и сигурни в град като Стара Загора и нямат против да заменят лондонските топ места за разпускане и социализация. Всъщност те имат любими такива и тук. Сред тях са парк „Аязмото“, биреният пъб „Дръмс“ и артистичната уличка с Къщата на архитекта. |К

Защо **не светят** старозагорските **звезди**

Обсерваторията в Града на липите е първата народна обсерватория в България.

За 60-годишнината обсерваторията в града си пожелава най-накрая да има нов планетариум, след като звездната зала изгаря през 1994 г.

автор
Калина Горанова

Надяваме се да продължи събирането на парите за планетариума. Процесът върви лавинообразно.

доц. д-р Алексей Стоев, директор на астрономическата обсерватория „Юрий Гагарин"

„Науката няма алтернатива." Думите са на доц. д-р Алексей Стоев, директор на астрономическата обсерватория „Юрий Гагарин" в Стара Загора и ръководител на филиала на Института за космически изследвания и технологии към БАН.

Обсерваторията в Града на липите е първата народна обсерватория в България. През близо 60-годишната ѝ история през залите ѝ са минали много ученици и телескопите ѝ, взиращи се в небето, са вдъхновили много деца да изберат пътя на науката. Историята ѝ обаче не е от лесните, а днес основната цел на доц. д-р Стоев е тя да получи отново звездния си купол - планетариума, който изгаря в пожар през 1994 г. За възстановяването на купола са нужни 220-230 хил. лв., а събраните сега са едва 20 хил. лв.

Връщането на планетариума е лична кауза за доц. Стоев, който е убеден оптимист. Дори на всички да се струва, че науката е последна в списъка и трезвомислещите са изчезващ вид, според него най-големите средства в света се насочват имено в наука - за големите ускорители, големите телескопи, космически базирани системи и овладяването на Луната и съседните планети. По думите му тенденцията ще продължи, а причината за това е естественото любопитство на човека. Той няма да спре, докато не узнае отговора на два генерални въпроса. Първо, как Вселената от точката на сингулярност преди малко повече от 14 млрд. години се е развила до този момент и какво я очаква в бъдеще. И второ, дали човекът е сам в нея.

По втория въпрос доц. д-р Стоев не се съмнява, но смята, че за да открием братя по разум, ще трябва доста да се потрудим и доста сериозно да развием технологиите. „Ние сме още на първото стъпало на една много висока и стръмна стълбичка", казва той.

Учен, астроном, физик, археоастроном, спелеолог, изследовател, доц. Стоев е от хората, от които ти се иска да има повече. Те са отдадени на звездите, но знаят, че единственият начин да се прогнозира бъдещето не се крие в тях, а в усилията, които ще положиш в днешния ден.

Деца на слънцето

Първата народна астрономическа обсерватория в страната се намира на четвъртия етаж в гимназията с преподаване на чужди езици „Ромен Ролан" в Стара Загора. В нея на постоянно обучение са около 300 ученици, но за да надграждат знанията си по природни науки, идват деца от всички старозагорски училища. Организират се и летни прояви.

„Ние сме доста посещавана обсерватория", казва доц. д-р Стоев. Годишно тук влизат около 30 хил. души, като 90% от тях са ученици. По думите му уредите са с най-добро качество. „Можем да наблюдаваме всички тела на небето, да ги фотографираме, фотометрираме и да извлечем научни данни, така че тяхното научно съдържание да даде на един ученик материал за написването на научен доклад", обяснява той. Народните обсерватории пък ежегодно правят научна конференция за ученици във Варна, където те могат да защитят достиженията си.

Нощем обсерваторията прави наблюдения от покрива, където са двата купола с оптични инструменти. А понякога изявените деца пътуват извън града, за да наблюдават луната, метеори, ярки комети или динамични промени в планетите. В обсерваторията има постоянен слънчев патрул с почти половинвековна история. "Ежедневно наблю- >70

На постоянно обучение са около 300 ученици, но за да надграждат знанията си по природни науки, идват деца от всички старозагорски училища

даваме Слънцето и след обработка тези данни заминават за Цюрих, където се намира един от европейските центрове за слънчеви наблюдения", казва доц. д-р Стоев. Така и българите в лицето на старозагорската обсерватория имат малък принос за тези обобщени данни на европейската обсерватория.

За Гагарин и мечтите

Мястото на Стара Загора в космическата история на България започва да се обособява през далечната 1959 г. Тогава, малко след изстрелването на първия изкуствен спътник на Земята, група ентусиасти в Стара Загора решават, че интересът на хората към Космоса трябва да се поощри, като се създаде звено, където да се разпространява най-новата научна информация, разказва доц. д-р Стоев. Тези ентусиасти са роденият в Стара Загора академик Никола Бонев, който по това време е председател на Българското астронавтическо дружество, и Бончо Бонев, който впоследствие става директор на обсерваторията в града.

Към тогавашната ДОСО - Доброволна организация за съдействие на отбраната, се създават секция по авио- и ракетомоделизъм и секция за астронавтика, от които малко по-късно с подкрепата на общината се обособява първата в България Народна астрономическа обсерватория. Тя е създадена с популярна, а не с научна цел и е открита официално на 26 февруари 1961 г. Скоро след това, на 12 април, Гагарин прави първия в историята на човечеството космически полет, а в края на май пристига в Стара Загора. Ръководителят на обсерваторията Бончо Бонев се обръща към него с молбата да я кръстят на негово име. Няколко месеца по-късно в писмо Гагарин отговаря, че е съгласен, но не заради култа към личността, а заради символа - човекът, излетял в Космоса. Така от 1962 г. обсерваторията в Стара Загора носи името му.

Образът на Гагарин е силно запечатан и в детските спомени на доц. Стоев. При посещението му в България, маршрутът му преминава през малкото градче Белово. Алексей Стоев тогава е 9 годишен и заедно с приятеля му Методи си пробили път в тълпата от хора и се оказали на коленете на космонавта. Срещата и горещото детско желание да стане космонавт изпращат доц. д-р Стоев на изпитите за летец в Долна Митрополия. За съжаление вродени проблеми с вестибуларния апарат водят до провал. „За мен остана науката - физиката и астрономията, и аз реших, че това е другият път, по който мога да поема. Така се озовах в астрономическата обсерватория и свързах живота си с науката завинаги", разказва той.

Звездната зала на Стара Загора

Обсерваторията има всичко, но не и лека съдба. През 60-те години дейността и резултатите ѝ се разрастват. Сред заниманията там са ракетомоделизъм, астрономия, наблюдение на изкуствени спътници на Земята. Създава се „Станция 1102" от системата за наблюдение на изкуствените спътници на Земята по програмата „Интеркосмос". БАН припознава обсерваторията и предлага на общината да разреши тя заедно с кадрите си да се прехвърли в тогава създаващия се Институт за космически изследвания към БАН, който по този начин да има филиал в града. Това се случва с решение на Министерския съвет от 1974 г. Сега това звено горе, на връх Казлера, най-високата част на парк Аязмото, има строго научни задачи в областта на космическите изследвания.

Малко по-късно директорът Бончо Бонев предлага на окръжния съвет да се направи наново обсерваторията, тъй като не е добре Стара Загора да остане без звено за популяризация на астрономията и космонавтиката. През 1977 г. от Пловдивския панаир се закупува малък звезден проектор за планетариум ZKP-2, производство на заводите „Карл Цайс", гр. Йена. Той е монтиран под сферичен купол-екран в звездната зала на обсерваторията. Така през есента на 1978 г. Народната астрономическа обсерватория и планетариум „Юрий Гагарин" отново отварят врати.

Обсерваторията остава център за наблюдение на изкуствени спътници на Земята. До началото на 80-те години наблюденията от терасата в града все още са възможни, но вече се чувства силната запрашеност и осветеност на градската среда, а нощното небе става все по-ярко. „Станция 1102" се пренася извън града в специално построената за целта сграда в района на детските лагери на Старозагорските минерални бани. Там е монтиран един от най-модерните за времето си уреди - спътниковата камера АФУ-75.

Звезди в пламъци

Безоблачните дни не продължават дълго. На 26 юни 1994 г. рано сутринта късо съединение в таванските помещения на обсерваторията запалва прилежащата дървена структура. Вятърът е силен. Огънят тлее часове, рухва покривът и пламъците унищожават почти всичко, включително планетариума.

От този момент започва борбата Стара Загора отново да си има своя астрономическа обсерватория с планетариум. Сградата е възстановена за една година. Закупена е нова наблюдателна техника. Обсерваторията е открита отново през 1995 г. Липсва само сърцето ѝ - звездната зала.

В годините досега в града са правени няколко кампании за събиране на финансо-

ви средства. Кандидатствано е в четири големи проекта за финансиране на такава доставка, но без успех. През 2019 г. по идея на Лайънс клуба в Стара Загора е подета отново идеята за събиране на средства. Досега са събрани около 20 хил. лв. Целта е в края на тази година, в навечерието на 60-годишнината на обсерваторията, тя да бъде оборудвана с един модерен планетариум. Нужните за това средства са 220-230 хил. лв., или десет пъти повече от събраните.

„Надяваме се да продължи събирането на парите. Процесът върви лавинообразно и се надявам тази година да бъде решаваща“, казва доц. д-р Стоев. В края на януари в Димитровград се е провела среща между министъра на образованието и науката Красимир Вълчев и съвета на

Нужните за планетариума средства са 220-230 хил. лв., или десет пъти повече от събраните.

директорите на сдружението на обсерваториите и планетариумите. „Поставени бяха два въпроса: актуализацията на материалната база, защото е необходима модерна техника за преподаването на астрономия, и вторият въпрос - районирането на България, така че техниката, която трябва да се купи, да се разпредели по обсерваториите и те да станат естествени центрове за разпространението на знанието по астрономия и природни науки сред учениците“, обяснява още доц. д-р Стоев.

Държава на друга планета

Министерството може да отпусне по около 150 хил. лв. на всяка обсерватория, но това трябва да бъде обвързано вероятно с кандидатстване с конкретен проект от тяхна страна. Към тях ще бъдат добавени общински средства и събраните пари от дарения и това е може би единствен шанс за възстановяване на планетариума в Стара Загора.

За разлика от държавата, която винаги държи учените на ръба на финансовия недоимък, „българските изследователи са много активни в областта на проектните финансирания от ЕС и световните научни центрове“, разказва доц. д-р Стоев. „Нашият институт, ако разчиташе само на бюджета си, нямаше да направи много неща, но благодарение на това, че имаме много проекти, като изследователи стоим много добре на европейската изследователска карта и в някои отношения на световната“, казва той. Приносът на българските учени към световното развитие на науката е и по още една линия. „Благодарение на миграцията на студенти в САЩ и Западна Европа голяма част от световните творчески колективи имат в състава си много българи“, казва още доц. Стоев. Индивидуалните примери показват очевидно движение напред на българската космическа наука.

Накъде обаче се движи държавата? И има ли тя бъдеще, ако не подкрепя своята наука? Не ни трябват звезди да отгатнем. Както стана ясно в началото, бъдещето може да се познае по действията в днешния ден. |К

съдържание от

Висококачествена натурална козметика от „Дамасцена“

А „Дамасцена“ ЕООД произвежда около 36 козметични натурални продукта, които предлага както в собствения си магазин в едноименния етнографски комплекс в село Скобелево, така и в магазини в Казанлък, София, Бургас, Варна и други градове на страната. През последната година се забелязва чувствителен ръст на продажбите и през онлайн магазина на фирмата: www.damascena.net/shop. Там клиентите могат да научат повече за състава и ефекта от всеки един от предлаганите продукти.

„Всички козметични продукти, които произвеждаме, са с натурален състав и включват произведено само от нас розово и лавандулово масло“, казва управителят на фирмата Ваня Маджарова. Освен сериите, включващи грижа за косата, грижа за тялото, грижа за лицето, „Дамасцена“ има разработени и утвърдени на пазара натурални парфюми, получени от смесването на естествените етерични масла: Crystal Light, произведен основно от розово масло, както и по-силният и наситен аромат Crystal Intense, припознат основно от мъжете заради съдържанието си освен на розово масло и на аромат от сандалово дърво, салвия и бор.

„Дамасцена“ предлага на българския пазар още етерични масла, флорални води, както и натурални храни и напитки. Сред новите продукти на фирмата са душ гел „Дамасцена“ с лавандулово масло и витамин A&E, душ гел „Дамасцена“ с розово масло и витамин A&E, кремове за ръце, както и шампоан за коса с розово и лавандулово масло и кератин. Сред най-търсените на пазара са натуралният балсам-маска за коса „Дамасцена“, както и боди лосионът с розово масло, макадамия и витамини A&E, балсамът за устни. Натуралният балсам-маска за коса също е сред предпочитаните продукти заради богатия състав на формулата и добро съчетание на масла, от които косата е максимално възстановена и защитена от външни влияния.

В самия Етнографски комплекс „Дамасцена“ посетителят може да види над 150 вида декоративни рози, които пленяват с цвят и аромат. Тук ще станете свидетели на технологичния процес на розопроизводство и ще разберете защо козметичните продукти, произведени от роза или лавандула, са толкова полезни за вашите лице и тяло.

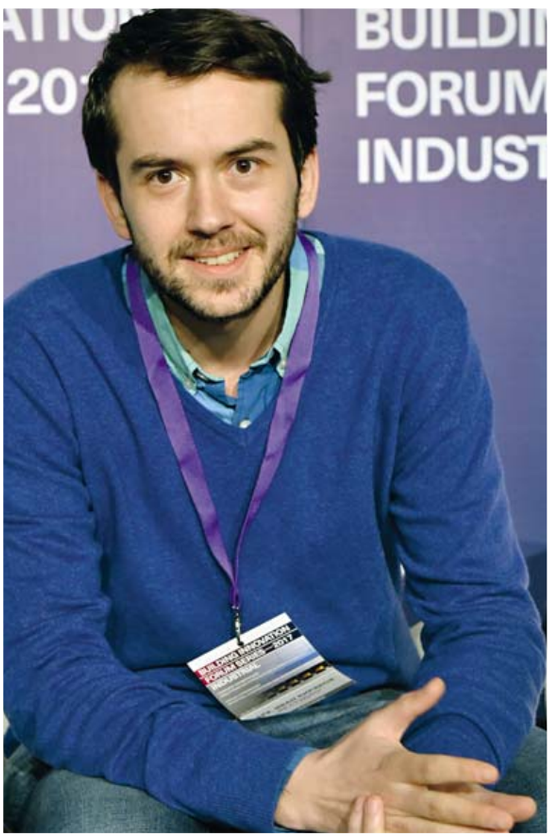

За **родния град** оптимистично

Арх. Иван Киряков за силните и слабите страни на градската среда в Стара Загора

автор
Светослав Тодоров

През последните няколко години архитект Иван Киряков е част от някои от най-важните и коментирани промени в градската среда на Стара Загора. YAK Studio, което включва още баща му арх. Петър Киряков и арх. Явор Янулов, са обвързани с детайлната реконструкция на създадения в края на XIX век парк "Аязмото", през 2018 г. спечелиха конкурса за нова визия на Руския пазар и благоустрояване на околното му пространство (строителните дейности се очакват по-късно тази година), а сега работят по пълния ремонт на местната зоологическа градина. Въпреки че работи и по еднофамилни къщи и жилищни постройки, интересите на Иван Киряков са насочени най-вече към публичните сгради.

"Жилищното строителство е сегментът, който се развива с най-големи темпове, но често в бързината качеството се оказва в позиция на догонване", казва Иван, който преди години се връща от Мюнхен в Стара Загора. Според него в промишлената зона и изоставените фабрики в периферията на града се крие потенциал. "Това бяха територии, към които нямаше голям интерес - ситуацията постепенно се променя." Миналата година завършва строежът на проектирания от YAK цех за екструдирани листи на международната компания Plazit Polygal.

Киряков определя Стара Загора като "прогресивен град", с внимание към развиване на велосипедното движение. „Градът върви в посока на по-голяма реконструкция, но без да загуби характера си." Под този характер той разбира отношението към природата в него. "Озеленяването и опазването му остават сред приоритетите. Когото и да спрете на улицата, ще посочи зелената система в града като едно от най-важните и характерни неща", казва Иван Киряков, чиято сестра също е архитект. Той завършва архитектура в Мюнхен, което прави решението му да се завърне в родния град нетипично. "Донякъде ме върна възможността да не почна от нулата. Но това също носи своите предизвикателства. Важно е да не се сравняваш прекалено, да не изпадаш в конформизъм. Да не се променяш към лошо, а ти да променяш средата към по-добро."

Желанието за промяна и налагане на нови идеи е особено силно у него. През 2010 г., след като е приключил магистратурата си, се завръща в родния град, а на следващата година дава начало на YAK

ИЗГЛЕД ОТ ИНТЕРИОРА

01 Парк „Аязмото“
02 арх. Иван Киряков | снимка Мария Съботинова
03 и 04 Проект за Руския пазар в града
05 и 06 Проект за зоологическата градина
07 Проект за „Загорка България“

Studio. Сам възприема връщането „малко странно. Все пак всички млади колеги са в София“. Сред първите проекти, в които е ангажиран, е реконструкцията на централния пазар, също едно от местата със специфичен дух и значение за града. С реализирането на ремонта на парка той изпълнява проект, който до голяма степен е кауза - “Панорамна площадка с параметричен дизайн в парк „Аязмото“ е дипломният му проект в Мюнхен.

Десет години по-късно Киряков говори за Стара Загора без излишен патос или приповдигнат ентусиазъм, а гледа реалистично на него като град, който се опитва по-добре да приобщи различните си елементи. Според него нещо, на което може да се акцентира по-добре в бъдеще, е как да се подобри връзката между града и околните села. “Трудно ми е да говоря как градът би могъл да се промени, тъй като личното ми усещане е, че в момента градим основите, особено на фона на новия градоустройствен план, който ще предопредели следващите зони на развитие.“ По думите му промените в градската среда са неразривно свързани с поведението и интересите на жителите - ако има млади хора с по-добри финансови възможности и културни потребности, това ще промени пейзажа, но ако средата е от хора, които взимат изцяло индивидуални решения, “както им падне” и “всеки се е затворил в колата си”, вместо да използва възможностите на града, това няма как да доведе до позитивни тенденции. “Ако обществото се развира и има подобни потребности, това влияе и на използването на публичните пространства”, казва Иван. “Още не сме разгърнали пълния си потенциал, но съм оптимист за бъдещето.” |**K**

Повече за проектите на YAK на facebook.com/yak.studio.architects.

ЗАГОРКА
ЧАСТ ОТ КОРПОРАЦИЯ HEINEKEN

Загорка Heineken
Stolichno AMSTEL Старобрно
Desperados Affligem SOL STRONGBOW Крадецът на ябълки

Judas Priest празнуват 50 години на сцена на фестивала на **„Мидалидаре Естейт“** това лято

„Мидалидаре рок в Долината на виното“ очаква над 15 000 фенове през юли

С Симбиозата между качествени вина, рок музика и майсторски приготвена храна е изпитаната формула, по която организаторите на Midalidare rock in the wine valley подготвят второто издание на фестивала в чирпанското село Могилово. Първият фестивал през 2017 г. премина с грандиозен успех, събирайки във винарското имение на „Мидалидаре Естейт“ културни международни и български изпълнители. Тогава винарната бе посетена от над 7000 почитатели на рок музиката, а изпитото вино надхвърли 2500 бутилки. Сега амбицията е фестивалът да постигне истински рекорд, привличайки над 15 000 посетители.

Второто издание на Midalidare rock in the wine valley ще се проведе в разгара на това лято - на 17, 18 и 19 юли. Мястото на срещата остава непроменено. Тази година програмата на събитието ще бъде още по-богата, с много нови атракции. Организаторите подготвят две сцени, на които ще се леят хитовете на много български и чуждестранни изпълнители.

Голямата изненада за всички рок фенове е участието на Judas Priest на 19 юли, неделя, които ще отбележат от сцената на „Мидалидаре Естейт“ 50 години творческа дейност. „Judas Priest ще сътворят уникално шоу - изискванията им към сцената са огромни, пристигат с декори и техника“, казва управителят на „Мидалидаре Естейт“ Александър Алексиев. Преди това обаче - в петъчния ден на 17 юли, хедлайнер ще е германската хеви метъл банда Running Wild, които идват за пръв път в България. На следващия ден, в събота, хедлайнер ще са холандските рокаджии от Within Temptation, които бяха едно от големите имена на тазгодишното издание на Wacken Open Air. Within Temptation ще бъдат водени от неотразимата си вокалистка Sharon den Adel, която два пъти е избирана за Rock Goddess of the year на Loudwire Music Awards и е едно от най-популярните имена в рок музиката.

Инвестицията

Тазгодишната организация на фестивала Midalidare rock in the wine valley струва на винарната около 2 млн. лева. Сумата включва не само поканите и хонорарите на известни рок групи, но и изграждането на подходяща инфраструктура, създаването на различни удобства и атракции, така че и големите, и най-малките фенове на рока да се чувстват в свои води. Двете сцени ще бъдат с различна големина и функция. На по-малката шоуто ще започва доста преди официалната програма, която ще бъде представена на голямата сцена. Малката сцена ще бъде построена върху покрива на току-що изградената нова винарна за пенливо вино. Основната сцена ще бъде разположена в парка, в източната част на винарната. Видимостта към голямата сцена ще бъде с площ около 10 дка. „Избрали сме мястото така, че да има амфитеатрална видимост, тоест хората, които са най-отдалечени, да бъдат най-нависоко“, казва Алексиев.

По време на фестивалните дни „Мидалидаре Естейт“ ще посреща гости както в двата си хотела, така и в няколко

MIDALIDARE ESTATE

Александър Алексиев получава Best in Class сертификат

„Надяваме се да осигурим на хората богати преживявания и фестивалът да бъде не само музикален, но и Street Food фестивал.“

Александър Алексиев, управител на Мидалидаре Естейт

кампинга, изградени специално за събитието. Единият кампинг ще бъде разположен върху територията на винарната, другият - в началото на село Могилово, а третият – до близкия язовир. „Ще предложим отлични условия и в трите кампинга, така че гостите да се чувстват отлично“, обещават организаторите. За кампингуващите и гостите на фестивала ще има много съпътстващи атракции върху 50-те дка на винарната. „Ако нямаш собствена палатка, може да си наемеш на място“, посочва Алексиев. Удобни микробуси денонощно ще извозват кампингуващи до фестивалната зона и обратно.

Във всеки от фестивалните дни рок феновете ще имат възможност да правят винени турове с посещение на новата винарна за естествено пенливо вино, която ще отвори врати за посетители за пръв път. Тази година организаторите предвиждат да има не само традиционна българска кухня, а също вкусни специалитети от световната и европейската, както и много кулинарни изненади. Местата за продажба на храна ще бъдат над 20, а за нейното своевременно приготвяне ще се грижат над 50 майстор-готвачи. „Надяваме се по този начин да осигурим на хората богати преживявания и фестивалът да бъде не само музикален, но и Street Food фестивал“, казва Александър Алексиев. Във фестивалните дни се предвиждат дори винени курсове, водени от известни специалисти в областта на виното.

Билети за всеки от фестивалните дни или едновременно и за трите могат да се купят от Eventim.

Международни признания

По време на фестивала Midalidare rock in the wine valley посетителите ще могат да видят новата винарна за производство на естествено пенливо вино и да проследят пътя на създаването му. Общата инвестиция и оборудване на винарната е за над 4.5 млн. лева. Капацитетът на производство е 50 000 бутилки годишно. Минималният процес на производството на естествено пенливото вино от грозде до склад отнема години, а максималният няма граница. Сега „Мидалидаре Естейт“ произвежда 20 000 бутилки пенливо вино годишно.

Естествено пенливото вино на „Мидалидаре“ получи най-високо международно признание през ноември на световно първенство в Лондон. През януари 2019 г. старозагорската винарна изпрати три проби пенливи вина за участие в най-престижния глобален конкурс за пенливи вина The Champagne & Sparkling Wine World Championships (CSWWC): Midalidare Sparkling Wine Brut Magnum, Midalidare Sparkling Wine Brut и Midalidare Sparkling Wine Blanc de Blancs Magnum. След проведена сляпа дегустация през юли пробите бяха отличени с един златен и два сребърни медала.

Всяка година на традиционна официална вечеря се награждават всички медалисти, като златните носители получават и Best in Class сертификат. Тази година в Merchant Taylors' Hall в Лондон на 4 ноември енологът и управител на “Мидалидаре” Александър Алексиев имаше удоволствието да получи призовете за постиженията на имението. Пенливите вина на “Мидалидаре” са отличени с два сертификата Best in Class, 4 номинации за трофеи и два трофея за най-добро българско пенливо вино - Best Bulgarian Sparkling Wine 2019 и награда за най-добър дебютант The Tony Jordan Rising Star World Champion 2019.

снимка Георги Кожухаров

Стара Загора и аз

Стефан Вълдобрев за детството си в града и чувствата, които той провокира днес

автор
Светослав Тодоров

Музиката и актьорските изяви стават част от живота на Стефан Вълдобрев много преди първите му роли и хитове през 90-те години. Роден е в Стара Загора през 1970 г., а детството и тийнейджърските години в града изграждат интересите, които по-нататък той ще реализира с успех – освен автор на някои от най-добре познатите поп песни през последните години той е също така композитор на театрална музика, актьор в киното и театъра, режисьор.

Добре известна е и страстта му към местния "Берое" - през 2016 г. Стефан Вълдобрев и "Обичайните заподозрени" пишат песента "Светът е "Берое" по случай 100-годишнината на футболния клуб.

Докато завършва първата си книга, Вълдобрев разказва за детството си в града и какви чувства провокира у него Стара Загора сега.

Детството ми премина между стадион "Берое", парка "Аязмото" и цирка, на чието място сега има грозни бетонни сгради. Просто след училище, особено ако съм първа смяна, хвърлях чантата и излизах. Това от рано създаде порив да бъда на улицата, което, предполагам, по-късно доведе до безбройните кръжоци, тренировки, какви ли не занимания, които да не ме оставят да си стоя вкъщи. Може би това допринесе винаги в живота да следвам интуицията си.

Желанието на майка ми беше да съм фокусиран върху пианото. Години наред се отнасях към него с нужната дисциплина, но без вътрешно желание. Имаше очаквания към мен да вляза в музикалното, но се възпротивих, отидох в езиковата гимназия. Там оставих пианото и тъй като исках да свиря рокендрол, преминах към китарата – в началото бях разочарован, че няма кой да те научи на електрическа, но впоследствие открих красотата на класическата китара.

Читалището в града стана много важно за мен. На тавана имахме поетичен кръжок - четяхме стихове един на друг, коригирахме, обменяхме идеи, а по-късно през вечерта свирихме в репетиционната, също на тавана. В мазето също имаше уроци, а на втория етаж репетирах с Младежкия театър "Съвременник". Читалището стана център на моята вселена.

С времето забелязах, че много хора, когато навършат 40 години, изведнъж рязко стават носталгични. Не бях изключение. Когато и аз станах на толкова, почувствах страшна необходимост да прекарвам колкото се може време в Стара Загора, връщах се и без повод. "Аязмото" и параклисът там, пътищата около фонтан "Жабките", сградата на операта, дворът на езиковата гим-

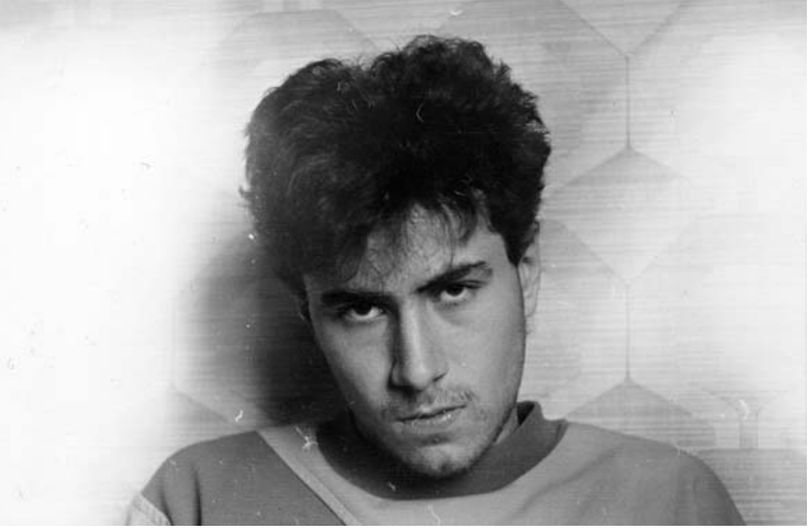

С времето забелязах, че много хора, когато навършат 40 години, изведнъж рязко стават носталгични. Не бях изключение.

назия, булевард "Митрополит Методий Кусев", който води до Стационната градина – това са ценни места за мен.

Ситуацията е различна през последните няколко години. Родителите ми починаха, което промени нещата. Ако има нещо, което наистина ми липсва от града, това са всъщност те... какво да се прави, кръговратът на живота. Но това пречупи някои неща за мен. Когато имаме концерт в града, оставам на хотел с другите от групата вместо вкъщи.

Не съм посещавал мач на "Берое" от известно време. Басистът ни Веселин Веселинов-Еко постоянно се майтапи с мен, че изпадам във фенски суеверия - спирам да гледам мачове на любимите отбори, за да почнат да бият. С любимия ни "Ливърпул" тази формула проработи, а когато реших да направя същото с "Берое", май не подейства. Така че скоро се връщам на стадиона.

Стара Загора има огромен ресурс да бъде домакин на все повече големи културни събития и да насочи усилия в тази насока. Има например два стилни фестивала, които са с европейско ниво и значение - Международният куклено-театрален фестивал "Пиеро" и прохождащият студентски международен театрален фест „Данаил Чирпански". Миналата година свирихме на един чудесен рок фестивал до езерото в парк "Загорка", беше перфектно организиран, с голям размах. И видях в него потенциал да се превърне в събитие от национален мащаб. Също така къде, ако не в Стара Загора, може да има един национален фестивал за поезия? Нещо като продължение на конкурса за млади поети на името на Веселин Ханчев. С писане, издаване на дебютни книги, обмяна на идеи и четене на стихове на стадиона, ако щете. Или в новооткритата културна зала на града.

Обикалям много страната и наблюденията ми са, че България има не повече от четири-пет града, които наистина функционират като динамика и икономика. Гордея се, че Стара Загора продължава да е сред тях. |K

Кухня с аромат на рози

Ресторантът на етнографския комплекс „Дамасцена“ край павелбанското село Скобелево предлага силно меню от автентични тракийски ястия с дивечово месо и оригинални десерти

автор
Сашка Панайотова

Тракийски ястия, вино и сладкиши с аромат на рози и дори мъничко розово масло. Кой би отказал такова кулинарно приключение, още повече ако то се случва сред красиви и прохладни градини и исторически възстановки и артефакти, които разказват за живота и културата на траките? Пълно потапяне в магията на розите и света на траките – такава е концепцията на открития преди няколко месеца нов ресторант в етнографския комплекс „Дамасцена“ край павелбанското селце Скобелево.

Инвестицията за етнографския комплекс надхвърля 10 млн. лв. Архитектурните решения в ресторантската му част са подчинени изцяло на идеята за пресъздаване на величественото наследство от мистичния свят на древните племена, обитавали тези земи преди няколко века.

На траките е подвластно и менюто на ресторант „Дамасцена“. В неговата основа са рецепти на автентични тракийски ястия, приготвени само с пресни местни продукти и месо, отглеждани по екологичен начин.

Още от входа ни посреща знакът на древния тракийски заек, за който има много тълкувания. Най-известното е свързано с покоряването на природата от човека. С този символ е белязан и всеки стол в заведението. Непосредствено до ресторанта е разположен тракийски амфитеатър, чиято сцена в топлите месеци е домакин на културни събития.

Менюто на ресторант „Дамасцена“ включва близо 30 ястия заедно с десертите. Голяма част от блюдата в основното меню са с прясно дивечово месо от собственото дивечовъдно стопанство. Предпочитани са специалитетите с месо от елен, глиган, диви петлета. Рецептите за ястията са специално разработени и аранжирани от известния шеф-готвач Димитър Клаклов.

Дивечовото месо се приготвя под вакуум, с бавно готвене, което понякога продължава от 24 до 28 часа. Ниски температури на приготвяне от 70 градуса запазват проте-

Новият ресторант има възможност да събере 330 души и да поеме безпроблемното провеждане на събития с различен мащаб

Архитектурните решения са подчинени на идеята за пресъздаване на величественото наследство от мистичния свят на древните племена

ините, мазнините и полезните сокове от месото, подчертават неговия вкус и аромат, казва шеф Клаклов. Тракийското печено петле е сред най-поръчваните специалитети в заведението. Приготвя се от специална порода малки, свободно отглеждани петлета с изключително високи вкусови качества на месото.

Най-често използваните подправки са мащерка, левурда и градински чай. За почитателите на рибата ресторантът предлага прясна балканска пъстърва, както и пресни есетрови риби от Дунава.

Десертите се приготвят задължително с розова вода от собствената розоварна на „Дамасцена“, влага се и сладко от рози, а в някои от рецептите дори частици розово масло. „Това прави вкуса богат и в същото време лек и приятен“, обяснява управителят на комплекса Ваня Маджарова. „Така оправдаваме очакванията на нашите клиенти, защото заведението е част от розовия комплекс „Дамасцена“, в който се отглеждат 130 дка розови насаждения и се произвеждат средно около 400 кг розово масло годишно“, казва още тя.

За да разработи рецептите за десетте сладкиша, предлагани в ресторанта, Ваня Маджарова ползва помощта на майстор–сладкаря Даниел Чипев. Тортата с розови листенца, оригиналната баклава, както и кюнефето, предлагани тук, се сервират поръсени с розов цвят. Така към вкуса им се добавя и омагьосващия аромат на розата. Баклавата се приготвя с ръчно точени кори и се полива със захарен сироп с розова вода от розоварната на комплекса. Класическият топъл десерт кюнефе се прави с натурален кадаиф, като в средата му се влага обезсолено прясно меко сирене, доставяно от няколко малки местни мандри. В сладкишите задължително се използва качествено краве масло. „Държим на българските продукти, като стремежът ни е да подкрепяме малките производители в региона“, казва Маджарова. Скоро в комплекса ще отвори врати и самостоятелна сладкарница.

Специално внимание е отделено и на виното. Тук се предлагат предимно български вина, произведени от винарски изби в долината. На почит са вината на изба „Старосел“, тъй като тя също следва тракийска концепция. Предпочитано от гостите е специалното розе с аромат на рози, произведено в „Шато Копса“ по поръчка на „Дамасцена“. Екстрактите от роза, които се влагат в розето, се произвеждат в собствената розоварна, а технологията и гроздето са на „Шато Копса“.

На траките е подвластно и менюто на ресторант „Дамасцена“. В неговата основа са рецепти на автентични тракийски ястия, приготвени само с пресни местни продукти и месо, отглеждани по екологичен начин.

Новият ресторант има възможност да събере 330 души и да поеме безпроблемното провеждане на събития с различен мащаб.

Изграждането на атракционния комплекс Тракийски културен център „Дамасцена“, който се простира в рамките на етнографския комплекс, е продължило 3 години, разказва собственикът на мястото и вдъхновител на проекта Стоян Стоянов. Той е известен като първия частен розовар и потомствен производител на розово масло и етерични продукти в Розовата долина от новото време. Историята на живота му и на неговия род е разказана в нашумелия български филм „Роза Дамасцена“ с участието на Веселин Плачков. |K

За по едно в Града на поетите

Къде да започнете или завършите разходката в Стара Загора

автор
Светослав Тодоров

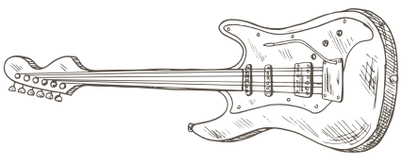

DRUMS
бул. "Цар Симеон Велики" 115

Когато стане дума за непретенциозна обстановка и рок музика, създаденият през 1999 г. бар е едно от най-известните и всеприз-нати места в града. Може да се изненадате, преди да влезете в Drums. Барът е на първия етаж на красива и реновирана триетаж-на къща, построена през 1927 г. от арх. Желязко Рачев. През години-те в нея са се помещавали банки и предприетия.

КОЛОБРИТЕ НА БИРАТА
бул. "Методий Кусев" 1

В самото начало на годината посветеното на крафт бирата място замени затворилия Beer Girls. Барът предлага разнообразие от наливно и бутилирано пиво и има потенциал да се наложи и като ключово градско място за акустични изяви. "Колобрите" се намира малко преди Станционната градина, а другият край на булеварда води до най-знаковото място за града - парк "Аязмото".

КЪЩАТА НА АРХИТЕКТА
ул. "Сава Силов" 37

Независимото пространство за култура и изкуство вече над десет години разнообразява събитията на града с изложби, четe-ния, концерти, базари за изкуство, прожекции. Миналата година екипът започна и първото издание на международната си резиден-ция с артисти художници от Великобритания, Гърция и Германия. Сградата е построена през 1923 г. като личен дом на архитекта Христо Димов.

UNIQATO
ул. "Сава Силов" 36

В съседство с Къщата на архитекта е тризвездният хотел и ресторант с лятна градина Uniqato, едно от основните места в града за хранене навън, особено ако става дума за италианска кухня и повече вегетариански опции. Хотелът също се намира в къща, строена в началото на XX век. В близост се намират Държавният куклен театър и храмът „Св. Николай".

КАЛЕНДАР СТАРА ЗАГОРА

17 март
Балетен спектакъл по "Дон Кихот" на германския хореограф Аршак Галумян с участието на солиста Денис Черевичко от Виен-ската опера. В държавната опера.

27 март
Премиера на "Бал с маски" по Джу-зепе Верди под режисурата на Славчо Николов. В държавната опера.

29 март
Петото издание на Мара-тон „Стара Загора". Участ-ниците могат да избират между три дистанции – класическата 42.195 км, полумаратон 21 км и 10.5 км. Събитието започва в 10 ч. на бул. „Цар Симеон Велики" 107 (пред община Стара Загора). Регистрация и повече информация на marathonstarazagora.com.

30 април
Международният ден на джаза ще бъде отбелязан с концерт в Къщата на архитекта.

1 - 5 юни
Новото издание на Между-народния филмов фестивал "Златната липа", форум, в който се представят част от актуалните артхаус за-главия, предимно от Европа. Цялата програма ще бъде обявена на thegoldenlinden.com

КонтурГлобал Марица Изток 3

КОНТУРГЛОБАЛ МАРИЦА ИЗТОК 3
ОТГОВОРНАТА ЕНЕРГИЯ

"КонтурГлобал Марица Изток 3" е втората по големина топлоелектрическа централа в България, работеща изцяло с местни суровини – лигнитни въглища, добивани в Източномаришкия басейн. В резултат на мащабния проект за рехабилитация на централата – първият голям инвестиционен проект в енергийния сектор на Югоизточна Европа, финансиран без държавни гаранции - ТЕЦ „КонтурГлобал Марица Изток 3" е първата топлоелектрическа централа на лигнитни въглища на Балканския полуостров, която понастоящем работи в пълно съответствие с най-високите европейски стандарти за безопасност и опазване на околната среда. Със своята брутна мощност от 908 МВт електроцентралата осигурява 10% от годишното производство на електроенергия в България.

По този начин, „КонтурГлобал Марица Изток 3“ допринася за гарантиране на енергийната сигурност и независимост на страната, доставяйки чиста и надеждна енергия на конкурентна цена, като използва местни енергийни ресурси и осигурява качествена заетост за хората от региона.

7% ОТ ИНСТАЛИРАНИТЕ МОЩНОСТИ В СТРАНАТА

10% ОТ ГОДИШНОТО ПРОИЗВОДСТВО НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ В БЪЛГАРИЯ

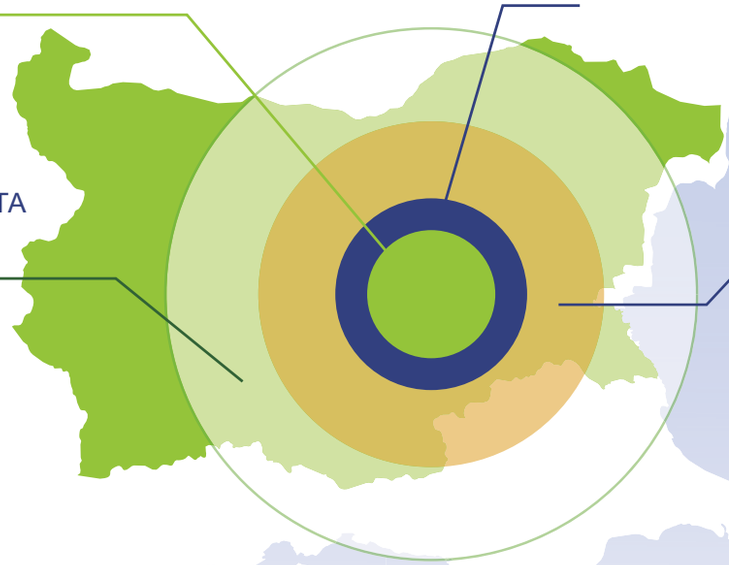

500 ДИРЕКТНИ РАБОТНИ МЕСТА

4000+ НЕПРЯКО ЗАЕТИ ЛИЦА

25% ОТ ВЪГЛИЩАТА, ДОБИВАНИ ОТ „МИНИ МАРИЦА-ИЗТОК“

Посредством своята дългосрочна програма за социални инвестиции „Отвъд енергията“, компанията, като отговорен корпоративен гражданин, инвестира и в подобряване условията на живот и развитие на местната общност, подкрепяйки проекти в областта на образованието, културата, спорта, здравеопазването, екологията и съхраняването на местните традиции.

ОТГОВОРНАТА ЕНЕРГИЯ

480 МЛН. ЛВ ИНВЕСТИЦИИ — ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ЗДРАВОСЛОВНИ И БЕЗОПАСНИ УСЛОВИЯ НА ТРУД

965 МЛН. ЛВ ИНВЕСТИЦИИ — НАДЕЖДНА РАБОТА И УДЪЛЖАВАНЕ НА ЕКСЛОАТАЦИОННИЯ ЖИВОТ НА ЦЕНТРАЛАТА

9 МЛН. ЛВ ИНВЕСТИЦИИ — СОЦИАЛНИ ИНВЕСТИЦИИ В ПОЛЗА НА МЕСТНАТА ОБЩНОСТ

300 Mbps
ОПТИЧЕН ИНТЕРНЕТ

200+
TV КАНАЛА,
ОТ КОИТО

45+
HD КАНАЛА

28 85
лв./мес.
с FiberNet 300 &
TV 2L+

Качеството се нуждае от скорост

Оптичен интернет и интерактивна телевизия

Нови и съществуващи клиенти, чиито договори изтичат след не повече от 3 мес., при сключване на 24-мес. дог. за TV2L+ и FiberNet 300 по оферта „Комбинирай и спести" получават доп. отстъпка от 12 лв. с ДДС от цената на ТВ услуга TV2L+ и 23.94 лв. с ДДС от цената на FiberNet 300, като общата цена на услугите е 28.85 лв с ДДС на мес. за срока на дог. След изтичане на първоначалния срок се прилагат стандартните цени на услугите. Интерактивните функции са приложими за определени канали. Услугите се предоставят при техн. възможност в определени градове. Промоцията е валидна до 31.03.2020г. Повече информация на www.vivacom.bg

VIVACOM